

UNIVERZITA KARLOVA

Fakulta sociálních věd

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**PROMĚNY POLITICKÝCH DISKUSNÍCH
POŘADŮ ČT V LETECH 1998 - 2005**

Autor práce: Petr Vašek

Vedoucí práce: PhDr. Milan Šmíd

V Praze, 16. května 2006

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych tímto za cenné rady a informace poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, **PhDr. Milanu Šmídovi**.

Nemenší dík patří i všem moderátorům hlavních diskusních pořadů ČT. Za to, že všichni velmi vstřícně vyhověli mé žádosti o hloubkový rozhovor. Jmenovitě tedy za spolupráci na této bakalářské práci - v abecedním pořadí - děkuji **Otovi Černému, Miroslavu Dittrichovi, Václavu Moravcovi, Janu Němcovi, Romanu Prorokovi, Milanu Šimovi, Antonínu Zelenkovi a Jakubu Železnému**.

Kromě moderátorů děkuji za spolupráci i řediteli zpravodajství ČT **Zdeňku Šámalovi**. Za to, že mi poskytl pro tuto bakalářskou práci cenný rozhovor a za to, že mi umožnil přístup do archivu zpravodajství ČT. Dále děkuji paní **Kristině Taberyové** z výzkumného oddělení ČT za poskytnutí dat o sledovanosti jednotlivých diskusních formátů.

Za obsah bakalářské práce samozřejmě nesu zodpovědnost výhradně já sám.

Tato diplomová práce byla obhájena dne: 20. 6. 2006
a hodnocena stupněm: **VÝBORNĚ**
Předseda komise: **Doc. J.** CSC

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji tímto, že jsem bakalářskou práci na téma **Proměny politických diskusních pořadů ČT v letech 1998 – 2005** zpracoval samostatně a vyznačil v ní veškeré použité zdroje informací. Tyto zdroje jsou uvedeny v závěrečném seznamu pramenů a literatury.

V Praze, 16. května 2006

.....
Petr Vašek, v.r.

OBSAH BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

ÚVOD BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	1
STRUKTURA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	2
METODOLOGIE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	3
DŮVOD VÝBĚRU BAKALÁŘSKÉ PRÁCE A JEJÍ CÍLE	4
1. KAPITOLA: CO JE DISKUSNÍ POŘAD? KDO JE TELEVIZNÍ MODERÁTOR A JAKÁ JSOU SPECIFIKA JEHO PRÁCE?	5
1.1 Definice televizního diskusního pořadu	5
1.2 Modelová struktura diskusního pořadu	6
1.3 Televizní moderátor a specifika jeho práce	6
1.4 Funkce moderátora televizních diskusí a jeho úkoly	7
1.5 Shrnutí 1. kapitoly	8
2. KAPITOLA: DEBATA	9
2.1 Obecná charakteristika diskusního formátu Debata	9
2.1.1 Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky	10
2.2 Příprava Debaty	10
2.3 Struktura Debaty	11
2.4 Charakteristika moderátorů	11
2.5 Konec Debaty	11
2.6 Závěrečná Debata	12
3. KAPITOLA: V PRAVÉ POLEDNE	13
3.1 Charakteristika diskusního pořadu V pravé poledne	13
3.1.1 Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky	14
3.2 Příprava pořadu V pravé poledne za Miroslava Dittricha	15
3.3 Struktura pořadu V pravé poledne za Miroslava Dittricha	16
3.3.1 Volba hostů a témat v době moderování Miroslava Dittricha	16
3.4 Charakteristika moderátora Miroslava Dittricha	17
3.5 Politické i nepolitické tlaky na pořad za moderování Miroslava Dittricha ...	17
3.6 Odchod Miroslava Dittricha z pořadu V pravé poledne	18
3.7 Nástup moderátora Romana Proroka	18
3.8 Charakteristika pořadu V pravé poledne po příchodu Romana Proroka	18
3.8.1 Proměna televizního studia	19
3.9 Příprava pořadu v době moderování Romana Proroka	19
3.10 Struktura pořadu po příchodu Romana Proroka	20
3.10.1 Volba hostů a témat za moderování Romana Proroka	20
3.11 Charakteristika moderátora Romana Proroka	22
3.12 Politické i nepolitické tlaky na pořad V pravé poledne za Romana Proroka	22
3.13 Odchod Romana Proroka z pořadu V pravé poledne	23
3.13.1 Faktory, které ovlivnily poslední pořad pod vedením Romana Proroka ...	24
3.13.2 Průběh posledního pořadu Romana Proroka a jeho odvolání	25
3.13.3 Důsledky odvolání Romana Proroka	26
3.14 Příchod Antonína Zelenky do pořadu V pravé poledne	27

3.15	Charakteristika pořadu V pravé poledne za moderování Antonína Zelenky	27
3.16	Příprava pořadu V pravé poledne pod vedením Antonína Zelenky	28
3.17	Charakteristika moderátora Antonína Zelenky	29
3.18	Konec pořadu V pravé poledne a odchod Antonína Zelenky	29
4.	KAPITOLA: NAOSTRO	31
4.1	Obecná charakteristika diskusního pořadu Naostro	31
4.1.1	Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky	32
4.2	Příprava pořadu Naostro	33
4.3	Struktura pořadu Naostro	34
4.3.1	Volba hostů a témat	34
4.4	Charakteristika moderátora Milana Šímy	35
4.5	Politické i nepolitické tlaky na pořad Naostro	35
4.6	Konec pořadu Naostro	37
5.	KAPITOLA: ŠPONA	38
5.1	Obecná charakteristika diskusního formátu Špona	38
5.1.1	Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky	39
5.2	Příprava Špony	40
5.3	Struktura Špony	41
5.3.1	Volba hostů a témat	42
5.4	Charakteristika moderátora Jakuba Železného	42
5.5	Politické i nepolitické tlaky na pořad Špona	43
5.6	Konec pořadu Špona a přechod Jakuba Železného k jinému formátu ČT ...	43
6.	KAPITOLA: OTÁZKY VÁCLAVA MORAVCE A OTÁZKY ČT	45
6.1	Charakteristika první fáze pořadu (od ledna do poloviny srpna 2004)	45
6.1.1	Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky od ledna do poloviny srpna 2004	46
6.1.2	Změna vysílacího času	47
6.1.3	Struktura Otázek Václava Moravce od ledna do srpna 2004	48
6.1.4	Změna televizního studia, znělky a grafiky	48
6.2	Charakteristika druhé fáze Otázek Václava Moravce (od poloviny srpna 2004 do poloviny května 2005)	49
6.2.1	Struktura pořadu od poloviny srpna 2004 do poloviny května 2005	50
6.3	Volba hostů a témat v prvních dvou fázích Otázek Václava Moravce (od ledna 2004 do poloviny května 2005)	50
6.4	Moderátorská specifika Václava Moravce od ledna 2004 do poloviny května 2005	51
6.5	Příprava Otázek Václava Moravce v prvních dvou fázích vysílání (od ledna 2004 do poloviny května 2005)	53
6.6	Odchod Václava Moravce z hlavního diskusního pořadu ČT	55
6.7	Otázky ČT s moderátorem Janem Němcem	56
6.7.1	Charakteristika moderátora Jana Němce	57
6.8	Návrat Václava Moravce do hlavního diskusního pořadu ČT a vysílání třetí fáze Otázek Václava Moravce	57

6.9 Další změny, které byly provedeny ve třetí fázi Otázek Václava Moravce	59
6.9.1 Změny ve struktuře obnovených Otázek Václava Moravce	59
6.9.2 Změny v přípravě Otázek Václava Moravce	59
6.9.3 Změny ve volbě hostů a témat	60
6.9.4 Změny v moderátorském stylu Václava Moravce	60
6.10 Parametry Otázek Václava Moravce, které zůstaly ve třetí fázi stejné	60
6.11 Politické i nepolitické tlaky na Otázky Václava Moravce ve všech třech fázích pořadu mezi lednem 2004 a prosincem 2005	60
6.12 Stručný přehled Otázek Václava Moravce za rámec sledovaného období	61
7. KAPITOLA: SHRUTÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE A ODPOVĚĎ NA PŮVODNÍ HYPOTÉZU	63
SUMMARY	65
Příloha č. 1: Sledovanost Debaty	66
Příloha č. 2: Statistika hostů k pořadu V pravé poledne a jeho sledovanost	67
Příloha č. 3: Statistika hostů k pořadu Naostro a jeho sledovanost	68
Příloha č. 4: Statistika hostů k pořadu Špona a její sledovanost	70
Příloha č. 5: Statistika hostů v Otázkách Václava Moravce a jeho sledovanost ...	72
Abecední seznam zkratk	74
Poznámkový aparát	75
Seznam pramenů a literatury	77

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Nejčastější hosté v pořadu V pravé poledne	67
Tabulka č. 2 – Nejčastější hosté pořadu Naostro	68
Tabulka č. 3 – Statistika hostů v pořadu Špona	70
Tabulka č. 4 – Statistika hostů v Otázkách Václava Moravce a Otázkách ČT	72

SCHVÁLENO

Příloha bakalářské práce

Jméno studenta: Petr Vašek

Semestr: 4.

Mediální zaměření: Televize

Název práce: Proměny politických diskusních pořadů ČT v letech 1998 - 2005

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	- 9 -06- 2005	-1-
Priloh:	2	Skartační heslo:
Přiděleno	22	

Základní vymezení tématu (základní hypotéza):

Tématem mé připravované bakalářské práce je analýza proměn politických diskusních pořadů České televize v letech 1998 - 2005. Vzhledem k rozsahu práce budou analyzovány pouze hlavní politické diskusní pořady, které Česká televize (ČT) v tomto období vysílala vždy na konci týdne. Hlavními politickými diskusními formáty ČT byly mezi léty 1998 a 2005 pořady **Debata** (poprvé vysílána 3. 1. 1992, naposledy byla uvedena 5. 4. 1998), dále **V pravé poledne** (od 19. 4. 1998 do 30. 7. 2000), **Naostro** (od 3. 9. 2000 do 11. 8. 2002), **Špona** (od 7. 9. 2002 do 20. 12. 2003), **Otázky Václava Moravce** (od 4. 1. 2004 do 15. 5. 2005) a **Otázky ČT** (od 22. 5. 2005). Prvním analyzovaným formátem bude **Debata**, ve formátu vysílaném na počátku roku 1998, posledním pak **Otázky ČT** uváděné od května letošního roku.

Jednotlivé programové formáty budou zkoumány podle toho, jak šly v čase chronologicky za sebou. Každý z pořadů byl vysílán v jiném mediálně-politickém kontextu, měl jiný programový formát i jiného moderátora. **Právě těmito třemi faktory budu proměny politických diskusních pořadů poměřovat.**

Pro zpracování bakalářské práce jsem si zvolil následující hypotézu: Kvalita jednotlivých politicko-publicistických pořadů se proměňovala podle toho, jaký měl moderátor respekt, jak pořad a jeho účastníky řídil a jak nestranně uměl vystupovat. Jiné vlivy (např. politický tlak na pořad či na jeho moderátora nebo typ programového formátu) měly vliv daleko menší.

Metody, kterými bude téma zpracováno

V práci budu postupovat metodou indukce, tj. od jednotlivého k obecnému. Z jednotlivých poznatků týkajících se kvality moderátorů budu směřovat k obecným výrokům a po aplikaci teoretických kritérií na konkrétní poznatky učiním na konci práce patřičné závěry. Výzkum provedu jak za pomoci elektronických nosičů, které obsahují vybrané pořady, tak i na základě konfrontace faktů s odbornou i periodickou literaturou. Vzhledem k rozsahu práce budu zkoumat z každého programového formátu 10 reprezentativních pořadů.

Kromě elektronických nosičů a literatury budou jako původní zdroje pro bakalářskou práci sloužit rovněž standardizovaná interview, která se chystám vést s moderátory zkoumaných publicistických pořadů. Lze předpokládat, že tato metoda nejvíce přispěje k původnosti této práce.

Teze bakalářské práce:

1. Krátký exkurs do mediálně-politického kontextu let 1998 - 2005

2. Míra vlivu politických tlaků na obsah programového formátu

3. Stručná charakteristika toho kterého programového formátu

a) počet a druh hostů

b) vliv umístění moderátora a politiků či politických analytiků ve studiu

4. Moderátor (moderátoři) a jeho (jejich) vliv na kvalitu pořadu

a) kultura vystupování moderátora

b) pohotovost moderátorových reakcí

c) autorita moderátora u hostů a jeho schopnost řídit pořad i jeho aktéry

Seznam základní literatury:

Knihy:

- Bezdiček, V., Žantovský, P. (eds.) (2000): Média a moc. Praha: Votobia
- Blažek, B. (1995): Tváří v tvář obrazovce. Praha: Slon
- Boyd, A. (1995): Zpravodajství v rozhlasu a televizi. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky
- Brabec, O. (1977): Teorie televizní a filmové žurnalistické tvorby. 1. část, Obecné principy tvorby audiovizuálních sdělení. Praha: SPN
- Bubílková, Z., Černý, O. (1993): Co kamery neviděly. Praha: NLN
- Bubílková, Z., Černý, O. (1993): Co týden (ne)dal. Praha: NLN
- Burton, G., Jiráček, J. (2003): Úvod do studia médií. Brno: Barrister & Principal
- Čechová, M. a kol. (1995): Čeština, jazyk a řeč. Praha: ISV
- Černý, O. (1998): Díky, na viděnou!: vysoká politika očima televizního moderátora. Praha: Duel
- Galanová M. (2004): Politické diskusní pořady: vliv témat na výběr účastníků. Praha: FSV, diplomová práce
- Hladký, M., Šobr, M. (1982): Scénaristika a dramaturgie televizní a filmové žurnalistiky I. Praha: SPN
- Jiráček, J., Köpplová, B. (2003): Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace. Praha: Portál
- Klepetko, B. (1994): Současné televizní zpravodajství. Praha: FSV; diplomová práce
- Kolektiv autorů (2003): Dějiny českých médií v datech. Praha: Karolinum
- Kolektiv autorů (2001): Zpravodajství v médiích. Praha: Karolinum
- McLuhan, M. (2000): Člověk, média a elektronická kultura : výbor z díla. Praha: Jota
- McLuhan, M. (1991): Jak rozumět médiím: extenze člověka. Praha: Odeon
- McNair, B. (2004): Sociologie žurnalistiky. Praha: Portál
- McQuail, D. (2002): Úvod do teorie masové komunikace. Praha: Portál

Meca, V. (2002): Neverbální elementy v televizních publicistických pořadech. Praha: FSV; diplomová práce
Média a politici (2001): Sborník z konference. Praha: MediaReport
Pittermann, J., Saturková, J. Šnábl, V. (eds.) (2002): Prvních deset let České televize. Praha: Česká televize
Postman, N. (1999): Ubavit se k smrti. Praha: Mladá fronta
Reifová, I. (eds.) (2004): Analýza obsahu mediálních sdělení. Praha: Karolinum
Reifová I. a kol. (2004): Slovník mediální komunikace. Praha: Portál
Ročenky České televize (1998 – 2005). Praha: Česká televize
Šmíd, M. (2000): Média, internet, TV NOVA a já. Praha: ISV nakladatelství
Šmíd, M. (1995): Stručný slovník elektronických médií. Praha: Karolinum

Tištěná periodika

Hospodářské noviny, Kmit, Lidové noviny, MF DNES, Právo, Revue Politika

Internetové adresy:

www.blisty.cz; www.ceskamedia.cz; www.ctk.cz; www.czech-tv.cz;
<http://www.czech-tv.cz/radact>; www.louc.cz; www.mfdnes.cz; www.newtonit.cz;
www.pravo.cz; www.psp.cz; www.respekt.cz; www.rrtv.cz; www.tyden.cz

Elektronické nosiče:

Vybrané politicko-publicistické pořady mi na elektronických nosičích přislíbila zapůjčit Česká televize.

Další zdroje budou doplněny v průběhu samotného výzkumu a budou uvedeny v zadní části bakalářské práce.

Jméno konzultanta: PhDr. Milan Šmíd

(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve stanoveném termínu odevzdá posudek na práci):

Datum: 8. 6. 2005

Podpis studenta:

Podpis konzultanta:

ÚVOD BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dovoluji si tímto předložit svoji bakalářskou práci, kterou jsem zpracoval pod vedením PhDr. Milana Šmída na téma Proměny politických diskusních pořadů v ČT v letech 1998 - 2005. V bakalářské práci budou analyzovány hlavní diskusní pořady, které Česká televize (ČT) vysílala od počátku ledna 1998 do konce prosince 2005 v týdenní periodicitě, a to vždy na konci týdne.

Bez ohledu na konkrétní formát či společenský kontext sehrály a stále sehrávají politické diskusní pořady ČT významnou roli v komunikaci mezi politickou elitou a jejími potenciálními voliči. Právě politické debaty byly již od října roku 1990 jednou z integrálních součástí českého přechodu k demokracii. Občan, kterému se téměř padesát let různých autoritativních režimů politik nezodpovídal, měl od počátku 90. let možnost prostřednictvím televizní obrazovky posoudit, kteří politici budou opravdu hájit jeho zájmy, a kteří nikoli. Není tedy divu, že víkendové diskusní pořady se staly velmi záhy od svého vzniku relativně oblíbeným televizním formátem.

Účinky televizních debat ovšem nebyly jednosměrné. Nepomáhaly pouze při lepší orientaci v politickém procesu. Vzhledem ke sdělení, které přenášely a přenášejí, se také podílely na tom, co jeden z nejuznávanějších světových politologů Giovanni Sartori nazývá **videopolitikou**. Politika prezentovaná prostřednictvím televizní obrazovky se podle Sartoriho mění z racionálního rozvažování alternativ ve vizuální vjem, který útočí na emoce recipienta politického sdělení. Kromě toho má videopolitika „*hluboký vliv na ... rozhodnutí samotných politiků. Ti stále častěji reagují nikoli na události jako takové, ale na mediální události, tedy na to, co se zviditelňuje a dokonce i iniciuje (a do velké míry vyrábí) v médiích.*“ (Sartori 2001:154) Politik odchovaný televizní obrazovkou se navíc v politické debatě mění z tradičního důstojného reprezentanta určitého směru či politické ideologie v pouhého prezentátora či popularizátora určitých politických idejí. „*Od reprezentace k prezentaci, to je základní změna, kterou zažívá tento svět a politická sféra vlivem médií, zejména televize.* (Železný, in: Žantovský, Jüngling 1999:114-115)

Po nastínění důsledků, které televizní debaty mají, se nyní vrátíme ke konkrétním diskusním formátům. Jejich koncepce, dramaturgie, kvalita či divácká obliba se samozřejmě v čase měnily. Dynamicky se měnil také společenský kontext, v němž byly televizní politické diskuse vysílány. Všechny tyto faktory samozřejmě měly na výsledný televizní produkt nezanedbatelný vliv. Zřejmě největší vliv na konečnou podobu toho kterého formátu však měla osoba moderátora.

STRUKTURA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

U každého diskusního pořadu si vysvětlíme jeho historický kontext, budeme se zabývat výkony moderátora, provedeme stručnou charakteristiku formátu, popíšeme jeho strukturu, ale i tlaky, s nimiž se museli tvůrci pořadů vyrovnat. S logickou výjimkou obnoveného vysílání Otázek Václava Moravce budou analyzovány příčiny konce jednotlivých diskusních formátů.

U všech formátů s výjimkou Debaty, která do námi sledovaného období spadá jen částečně, bude provedena statistika hostů. Pro doplnění analýzy každého formátu se rovněž podíváme na jeho sledovanost. Statistika hostů a sledovanost každého pořadu se nalézají v přílohách za touto bakalářskou prací.

V první kapitole této práce si provedeme za pomoci odborné literatury **stručný teoretický úvod**, který nám vysvětlí pojmy často frekventované v této práci, jako je moderátor či televizní diskuse, vysvětlí základní specifika televizní práce, ale také nám přiblíží, jak by měl z hlediska jeho struktury televizní diskusní pořad vypadat.

Ve druhé kapitole se budeme stručně zabývat vůbec prvním hlavním diskusním pořadem ČT, který nesl příznačný název: **Debata**. Tento formát se sice poprvé vysílal v lednu 1993, nicméně předmětem stručného zájmu bude až od roku 1994, kdy ho začal vést moderátor Ota Černý. Ten spolu se Zuzanou Bubílkovou před tím rok uváděl na ČT2 obnovenou premiéru diskusního formátu Co týden dal. (Pitterman, Saturková, Šnábl eds. 2002: 62) Lze říci, že Černý je v českém (a československém) kontextu jedním z hlavních průkopníků českých (a před tím i československých) televizních politicko-publicistických diskusí. Debata byla doposud nejdéle vysílaným diskusním pořadem ČT. Protože se však pořad naposledy vysílal 5. dubna 1998, spadá do období, které sledujeme, pouze jeho závěrečná fáze.

Třetí kapitola bude věnována diskusnímu formátu nazvanému **V pravé poledne**, který po nástupu nového vedení v čele s Jakubem Puchalským Debatu vystřídal. První díl ČT vysílala 19. dubna 1998, poslední pak 30. července 2000. Při moderování diskusního formátu V pravé poledne se vystřídali celkem tři moderátoři – Miroslav Dittrich (mezi 19. dubnem a 26. červencem 1998), Roman Prorok (6. srpna 1998 až 4. června 2000) a Antonín Zelenka (11. června až 30. července 2000).

Po skončení vysílání diskusního formátu V pravé poledne na obrazovkách ČT hlavní diskusní pořad pět týdnů chyběl. Po této odmlce začala 3. září 2000 ČT vysílat diskusi ve formátu jeden proti jednomu nazvanou **Naostro**, které v ČT vydrželo pod vedením Milana Šímy dva roky. Naostro bude analyzováno **ve čtvrté kapitole této práce**.

Pátá kapitola bakalářské práce pojedná o diskusním formátu, kterému jeho autoři z vedení ČT dali název **Špona**. Ta plynule navázala na pořad Naostro. Moderováním Špony byl pověřen Jakub Železný. Špona byla poprvé vysílána 7. září 2002 a vydržela na obrazovkách ČT až do konce roku 2003.

Předposlední, tedy **šestá kapitola** nám přiblíží vývoj zatím posledního diskusního formátu, nazvaného **Otázky Václava Moravce**. Tento formát začala ČT vysílat 4. ledna 2004 a vysílá ho doposud. Jeho vývoj však prodělal některé výrazné změny. V květnu 2005 z pořadu odešel moderátor Václav Moravec. Poté se debata (od 22. 5 2005 do 26. 6. 2005) na pět týdnů přejmenovala na **Otázky ČT**, jejichž moderátorem se stal Jan Němec. Po šestitýdenní odmlce, kdy ČT hlavní diskusní pořad nevysílala, se však od 7. srpna 2005 opět staly **Otázky Václava Moravce** hlavním diskusním pořadem ČT. Tentokrát však v mírně pozměněné podobě.

Poslední, **sedmá kapitola**, provede patřičné shrnutí výzkumu a **odpoví na hypotézu** uvedenou v tezích a metodologii bakalářské práce.

Jelikož byl projekt bakalářské práce psán v květnu 2005, nemohlo být známo, že se od srpna 2005 podoba hlavního diskusního pořadu opět promění. Jedinou výraznou změnou oproti tezím bakalářské práce tedy bude zahrnutí obnovených Otázek Václava Moravce do této bakalářské práce.

Druhou – tentokrát již méně podstatnou - změnou oproti tezím bakalářské práce je fakt, že mediálně-politický kontext nebyl popsán v samostatné kapitole, ale byl (tam, kde to bylo třeba) rozvržen do jednotlivých kapitol.

METODOLOGIE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pro zpracování bakalářské práce jsem si již v tezích bakalářské práce zvolil následující hypotézu: **Kvalita jednotlivých politicko-publicistických pořadů se proměňovala podle toho, jaký měl moderátor respekt, jak pořad a jeho účastníky řídil a jak nestranně uměl vystupovat. Jiné vlivy (např. politický tlak na pořad či na jeho moderátora nebo typ programového formátu) měly vliv daleko menší.** Je tedy zřejmé, že výzkum se zaměří především na to, jaký vliv měli na konečný žurnalistický produkt jednotliví moderátoři.

V práci byla použita metoda indukce, to znamená, že jsme postupovali od jednotlivého k obecnému. Z poznatků týkajících se jednotlivých diskusních formátů a moderátorů jsme při výzkumu postupovali směrem k obecným výroky a po aplikaci teoretických kritérií na konkrétní poznatky jsme na konci práce učinili patřičné závěry.

Samotný výzkum se skládal ze tří základních metod. Tou první byl výzkum z primárních zdrojů, který byl proveden prostřednictvím **hloubkových rozhovorů**,¹ které autor vedl se **všemi moderátory, kteří hlavní diskusní pořad mezi lety 1998 až 2005 vedli**. Další dvě metody výzkumu se zaměřily na sekundární zdroje. Druhou metodou bylo **studium jednotlivých diskusních formátů, které měl možnost autor zhlédnout v archivu zpravodajství ČT**. Třetí metodou bylo **studium odborné literatury, dobového periodického tisku a zpráv ČTK**.

Jednotlivé zdroje použité v této práci jsou uvedeny buď přímo v textu, nebo v přehledu literatury. **V pasážích, kde jsem umístil citace jednotlivých aktérů bez uvedení zdroje, čerpám z vlastního výzkumu, který jsem provedl pomocí hloubkových rozhovorů.**

DŮVOD VÝBĚRU TÉMATU BAKALÁŘSKÉ PRÁCE A JEJÍ CÍLE

Téma s názvem **Proměny politických diskusních pořadů ČT (1998-2005)**, které vypsal PhDr. Milan Šmíd, jsem si vybral ze tří navzájem souvisejících důvodů.

Tím prvním je fakt, že bych se chtěl do budoucna zabývat televizní politickou žurnalistikou a právě analytický výzkum nejdůležitějších politicko-publicistických pořadů ČT mi skýtá možnost nadále si prohloubit prozatím načerpané vědomosti.

Druhým důvodem je skutečnost, že toto téma na komplexnější odborné úrovni ještě zpracováno nebylo. Proto je mým cílem, aby tato práce částečně přispěla k pochopení porevolučního fenoménu hlavních politicko-diskusních pořadů ČT, které nejenom, že ovlivňovaly naši velmi nedávnou minulost, ale stále ještě prostřednictvím ČT, tedy jednoho z nejsérióznějších českých masových médií, ovlivňují také naši přítomnost.

Třetím důvodem, proč jsem si vybral právě toto téma, je snaha odborně uchopit téma, které bývá v mediálním diskursu pojímáno buď příliš zkratkovitě, nebo dokonce s viditelnou apriorní politickou předpojatostí. Tato práce se bude snažit těmto úskalím v co možná největší míře vyhnout.

1. KAPITOLA: CO JE DISKUSNÍ POŘAD? KDO JE TO TELEVIZNÍ MODERÁTOR A JAKÁ JSOU SPECIFIKA JEHO PRÁCE?

V odborné literatuře lze nalézt některé kvalitní koncepty, které nám v této kapitole pomohou vysvětlit základní specifika televizního diskusního pořadu. Zároveň nám tyto poznatky umožní definovat činnost televizních moderátorů a identifikovat jejich funkce. Posléze si přiblížíme konkrétní specifika televizní žurnalistické práce, se kterými se musí televizní moderátor vyrovnat.

1.1 Definice televizního diskusního pořadu

Nejprve se budeme zabývat definicí televizního diskusního pořadu. Podle Praktické encyklopedie žurnalistiky je **diskuse** v obecné rovině definována jako „*uvažování a rokování o něčem z různých stanovisek nebo pohledů, společné zjišťování různých mínění o téže věci.*“ V užším kontextu televizní žurnalistiky je diskuse „*zpravidla rozhovor polemického charakteru dvou nebo více účastníků, někdy řízen redaktorem (moderátorem).*“ (Osvaldová, Halada a kol. 2002:47)

Je zřejmé, že do této definice se pouze částečně vejde pořad Naostro, který moderoval od září 2000 do září 2002 Milan Šíma. V tomto programovém formátu byl na rozdíl od všech ostatních pořadů téměř vždy pouze jeden hlavní host. Pořad byl nicméně koncipován tak, že roli názorového oponenta hrál sám moderátor. Opravdoví názoroví oponenti hlavního hosta navíc do pořadu krátce vstupovali prostřednictvím telemostu.

Vezmeme-li v úvahu výjimku v podobě pořadu Naostro, můžeme na základě modifikace výše uvedených definic popsat podstatu hlavních diskusních pořadů ČT následovně: **Hlavní diskusní pořady ČT jsou vzájemné polemické rozhovory dvou nebo více politiků, státních úředníků, expertů či novinářů, kteří se snaží z určitého (většinou odlišného) úhlu pohledu hodnotit či řešit konkrétní problematiku vycházející z předem daného tématu. Tento rozhovor vždy řídí televizní moderátor, a to na základě určité strategie a dramaturgie. Pokud se oponent, který by reagoval na slova hlavního hosta, v pořadu nevyskytuje, měl by hrát roli oponenta sám moderátor.**

Z hlediska jejich formy můžeme televizní diskuse rozlišit na „*čistě verbální, postavené na síle osobitých výpovědí účinkujících, nebo kombinované s obrazovou argumentací.*“ (Hladký a kol. 1986: 261) Diskusní pořady lze dále dělit na ty, které se odehrávají bez diváků, na pořady s nepřímou účastí diváků (to platí pro diskuse, jichž se mohou diváci zúčastnit například prostřednictvím telefonu) nebo na formáty, jichž se přímo ve studiu či v jiném reálném prostředí diváci přímo fyzicky účastní. (viz Hladký a kol. 1986: 261)

1.2 Modelová struktura diskusního pořadu

Každý televizní diskusní formát má samozřejmě svá konkrétní specifika, nicméně některé strukturální složky bychom měli najít ve všech pořadech. Modelová televizní diskuse by tedy měla v sobě v ideálním případě obsahovat:

1. Úvod, který obsahuje uvedení do problematiky, o níž se bude diskutovat. Zároveň by měl moderátor zdůvodnit důvod a účel tématu. Uvedení do problému může být provedeno jak slovem, tak i obrazem. Součástí úvodu je také představení diskutujících a informace o tom, jak mohou případně diváci do diskuse zasáhnout.

2. Vlastní diskusi, která by měla přinést kvalitní analýzu diskutovaného problému. Hlavní téma (či témata) se obvykle při diskusi dělí na další tematické okruhy.

3. Shrnutí či zobecnění výsledku diskuse nebo případné zopakování hlavní myšlenky, ke které diskutující v debatě dospěli. V závěru pořadu by také měla být zmíněna případná tematická vazba diskuse k jiným televizním formátům. (viz Hladký a kol. 1986: 260-261)

1.3 Televizní moderátor a specifika jeho práce

Pojďme si nejprve vysvětlit, co vlastně široce užívaný pojem **moderátor** znamená. Podle Encyklopedie praktické žurnalistiky je moderátor „*správce, vládce, krotitel, usměrňovatel.*“ Televizní moderátor je „*průvodce pořadem, obvykle besedou nebo diskusí, který jej uvádí, řídí a prezentuje. Je prostředníkem mezi diváky a účastníky ... televizního pořadu.*“ (Osvaldová, Halada a kol. 2002: 107).

Moderátor diskusních pořadů se musí umět důkladně vyrovnat se všemi hlavními specifiky televizní práce. Televizní žurnalistická produkce (a zdaleka nejenom žurnalistická) se obrací ke zraku i k sluchu televizního diváka. Televizní žurnalistika promlouvá k divákovi „*prostřednictvím kombinace pohyblivých obrazů, zvuků a mluveného slova, která je zatím nejpřirozenějším a nejkomplexnějším smyslovým zprostředkováním informací o okolním světě.*“ (Lokšík 2001, in: Kolektiv autorů 2001:73). Zrakový vjem je však z hlediska televizního žurnalistického sdělení mnohem důležitější než vjem zvukový. „*Jak ukazují výzkumy, 55 až 85 % vlivu televizního vystoupení nebo veřejného projevu se zakládá na řeči těla a obrazové dramaturgii. Obraz vystoupení je základnou i rámcem pro mluvené slovo.*“ (Keinath 2002:2, in: Ruß-Mohl, Bakičová 2005:143)

Každý televizní moderátor musí dbát na správně položený hlas, patřičné držení těla, ale stejně tak musí ovládat svoji mimiku, gesta či práci svých rukou. Televizní kamera totiž velmi nemilosrdně odhalí všechny chyby, které mohou zůstat při práci v rozhlase či v tištěných médiích naprosto skryty. K tomu, aby televizní moderátor uměl eliminovat všechny

prohřešky, které nerespektují specifika televizní práce, musí mít patřičné zkušenosti. Jelikož je sdělení televizního moderátora určeno masovému publiku, které se soustředí zejména na televizní obraz, musí být moderátorova mluva co nejsrozumitelnější.

Dobry televizni moderator si musi ve specifickych podmínkách televizního studia zachovat plnou soustředěnost na svůj výkon. Jen tak bude jeho výkon působit přirozeně a profesionálně. Kontext televizního studia, kde je velký počet dalších profesí (např. kameramanů, zvukařů či osvětlovačů), může nezkušeného nebo nesoustředěného moderátora viditelně znervóznit. „*Mnozí televizní redaktori se dopouštějí ...zásadní chyby – nesledují svého partnera, který odpovídá na otázku, dívají se jinam, čtou si znovu připravené otázky, působí naprosto neúčastně, dokonce se dá říci, že lhostejně, občas mechanicky přikývnuou a i ten nejnepozornější divák získává pocit, že jej rozmluva nezajímá, a že působí jako figuríny, které odřikávají někým jiným připravený text.*“ (Štorkán 1980:135)

1.4 Funkce moderátora televizních diskusí a jeho úkoly

Televizní moderátor má v diskusním pořadu, který je zpravidla vysílán v přímém přenosu, plnit několik základních funkcí. „*Moderátor je tvůrčí pracovník, který zpravidla spojuje několik tradičních ...televizních profesí – redaktorskou, hlasatelskou, reportérskou, ale i komentátorskou a částečně také režisérskou a dramaturgickou. ... Moderátor interpretuje předem připravené texty, avšak značná část jeho produkce je zpravidla založena na osobité schopnosti improvizace opírající se o široký všeobecný přehled i hlubší znalosti v oboru.*“ (Osvaldová, Halada a kol. 2002: 107).

Funkce moderátora je v každém televizním diskusním formátu klíčová. Dobry moderátor svede udělat i z nejméně zajímavého tématu strhující debatu. Naopak špatný a nepřipravený moderátor je schopen zkazit diskusi i o tom divácky nejzajímavějším tématu. S německým mediálním odborníkem Stefanem Ruß-Mohlem můžeme konstatovat, že „*v televizi mnohem více než v jiném médiu hraje roli osobnost moderátora. ...Moderátory je pořad ukotven, oni jsou pro publikum identifikátory programu. To platí i pro nabídku žurnalistických programů, tedy zpráv a politických magazinů.*“ (Ruß-Mohl, Bakičová 2005:143).

S tím, že moderátor je zdaleka nejdůležitějším tvůrcem mnoha diskusních, ale i jiných televizních pořadů, souhlasí i Burton s Jirákem. „*Mnohé pořady a typy pořadů zcela závisejí na moderátorovi jako prvku, který zajišťuje styčný bod s publikem – jde o diskusní a zábavné diskusní pořady, soutěže, zpravodajství, dokumenty, rozbory současných událostí či rady zákazníkům.*“ Osobnost moderátora „*vytváří atmosféru pořadu – nevázanou, vážnou, poučenou, jakoukoliv jinou.*“ (Burton, Jiráček 2003:211) Na rozdíl od Stefana Ruß-Mohla si

ale Burton s Jirákem mnohem více všímají toho, že moderátor není jen nejdůležitějším reprezentantem či zástupcem konkrétního pořadu, ale často i celého média. „Moderátoři či jiné mediální hvězdy mohou médium ... nebo jednotlivý produkt *personifikovat* – mohou ho reprezentovat, přestože ve skutečnosti o chování média nerozhodují a k majiteli jsou často v zaměstnaneckém vztahu. Jsou tedy především významným pojítkem mezi médiem a publikem.“ (Burton, Jiráček 2003:212)

Další (zřejmě tou nejdůležitější) charakteristikou televizního moderátora je podle Burtona a Jiráčka moderátorova pravomoc určovat strukturu a obsah televizní debaty. Zároveň má z povahy svého působení největší pravomoc (a mnohdy i povinnost) diskusi řídit, usměrňovat, vysvětlovat a interpretovat. Televizní moderátor tedy může velmi významně ovlivnit to, jak televizní diváci jednotlivá sdělení, která jim jsou diskutéry sdělována, budou chápat. (viz Burton, Jiráček 2003: 211- 213)

Konkrétní úkoly moderátora televizních diskusí samozřejmě určuje dramaturgie a formát konkrétního diskusního pořadu. V obecné rovině ale jeho úkoly velmi úzce souvisí s funkcemi, které v pořadech plní. Protože je moderátor rozhodujícím činitelem, který ovlivňuje řádný a srozumitelný průběh diskuse, měl by v ní plnit minimálně sedm základních úkolů: (viz Hladký a kol. 1985: 260)

1. Moderátor musí být velmi dobře informovaný o tématu, které je v diskusi probíráno.
2. Účast moderátora v diskusi by se neměla omezovat pouze na formulování otázek.
3. Moderátor nesmí zapomínat, že zastupuje diváky. Diskuse je určena pro ně.
4. Moderátor musí televizní diskusi pevně řídit. Pokud se ubírá směrem od hlavního tématu, měl by ji vracet vždy zpět k meritu věci, o níž se v diskusi hovoří.
5. Moderátor musí vytvořit podmínky pro navázání kontaktu mezi hosty a diváky.
6. Moderátor by měl vždy vědět, kdy a jak má do pořadu zasáhnout.
7. Moderátor by neměl na obrazovce zcela dominovat, ale chovat se zde jako hostitel.

1.5 Shrnutí 1. kapitoly

Účelem úvodní kapitoly bylo s pomocí odborné literatury teoreticky uchopit a vysvětlit klíčové pojmy, které se týkají této bakalářské práce. Pokusili jsme se o odbornou definici diskusního pořadu a identifikovali jsme nejdůležitější funkce, úkoly a specifika práce televizního moderátora. Zřejmě nejdůležitějším zjištěním bylo prokázání faktu, že televizní moderátor je hlavním a nezastupitelným činitelem při tvorbě politického diskusního pořadu, který má na konečnou podobu toho kterého diskusního formátu zdaleka největší vliv. Proto se výzkum hlavních diskusních pořadů ČT zaměří především na jejich moderátory.²

2. KAPITOLA: DEBATA

Hlavní diskusní pořad ČT nazvaný Debata se pod vedením Oty Černého v ČT vysílal od roku 1994 do 5. dubna 1998. Za tuto dobu ČT odvysílala celkem 208 dílů tohoto diskusního pořadu. (Černý 1998: 103). V námi sledovaném období (od 4. ledna do 5. dubna roku 1998) byla uvedena celkem čtrnáctkrát, a to vždy v neděli od 12,00. Po celou dobu vysílání ji vedli dva moderátoři. Hlavním moderátorem a zároveň dramaturgem pořadu byl Otakar Černý, který si v závislosti na tématu diskuse vybíral vždy jednoho dalšího redaktora z redakce zpravodajství ČT. Vedle Oty Černého se při moderování Debaty vystříдалo celkem 19 dalších redaktorů.³ Vzhledem k tomu, že Debata spadá do námi sledovaného období jen po dobu zhruba tří měsíců, kompletní statistika hostů od roku 1994 by asi velký smysl neměla. Pokud budeme vycházet z údajů moderátora Oty Černého, pak mezi lety 1994 až 1998 se v ní vystříдалo celkem 834 hostů. (Černý 1998:103-104)

I když naším primárním cílem je analyzovat hlavní diskusní pořady až od roku 1998, z hlediska komparace jednotlivých pořadů bude prospěšné, abychom si některá základní fakta o Debatě sdělili i z let, která přímo do tohoto období nespádají.

2.1 Obecná charakteristika diskusního formátu Debata

Debata byla jediným diskusním formátem, který pravidelně vedli dva moderátoři. S nimi v diskusi vystupovalo zpravidla pět až šest hostů. Nejčastějšími hosty byli politici, kteří zastupovali jednotlivé stranické subjekty. Hlavní moderátor a dramaturg Debaty Ota Černý s odstupem několika let charakterizuje koncepci Debaty takto: *„Naším úkolem bylo vykopnout míč a politici se o něj měli prát. Když jsme vycítili, že už to dál nejde, tak jsme do Debaty vstoupili a posunuli jsme ji dál.“*

Pouze v kontextu zamýšlené dramaturgie Debaty musíme hodnotit fakt, že moderátoři do diskuse opravdu zasahovali možná méně, než bychom z dnešního pohledu považovali za adekvátní. Například v Debatě o možné povolební konstelaci po volbách do sněmovny v roce 1998, která se vysílala 29. března 1998, moderátoři Ota Černý a Daniela Drtinová zasáhli do diskuse během jedné hodiny pouze 31 krát! I přes široký prostor, který politici v tomto debatním formátu dostali, však ve většině případů dodržovali jeho dramaturgická pravidla.

Přestože se výše popsaná koncepce politického diskusního pořadu může při malé disciplinovanosti diskutérů změnit v nepřehlednou změť vzájemných invektiv, v Debatě se tento jev objevoval jen velmi zřídka. Politici totiž volnějši diskusní strategii hlavního moderátora (a zároveň i dramaturga) Oty Černého téměř nikdy nezneužili. S tímto tvrzením souhlasí i Černý: *„Od politiků jsem cítil vůči tomuto pořadu určité sympatie. Ten pořad byl*

svého druhu první, teprve po něm přišly ty ostatní. Politici věděli, že nejsme zlí. Z těchto důvodů jsme u nich měli určitou autoritu.“

2.1.1 Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky

Znělka každého televizního pořadu a její hudební podbarvení jsou hlavními identifikátory, které specificky odlišují jeden pořad od druhého. Znělka Debaty i její hudební doprovod byly z tohoto pohledu relativně stručné. Na modře podbarvenou obrazovku začaly při jednoduché hudbě postupně přilétávat písmenka, která v konečné fázi znělky vytvořily nápis „Debata“.

Studio, v němž se vysílala Debata, mělo podobu obývacího pokoje. Hosté seděli na bílých sedačkách kolem čtyř malých hnědých stolků. Moderátoři seděli v čele naproti kameře. Ve studiu se nacházelo pět velkých květináčů, tlustý koberec a bílé závěsy.

Využití grafiky bylo v Debatě velmi okrajovým jevem. Kromě titulků, které představovaly jednotlivé hosty, se grafika de facto nepoužívala.

2.2 Příprava Debaty

Na přípravě Debaty se kromě hlavního moderátora Oty Černého podíleli jeden až dva redaktoři. Jeden z redaktorů zpravodajství vždy připravoval úvodní příspěvek, který se týkal tématu, o němž se v Debatě diskutovalo. Tento příspěvek buď připravil redaktor, který ten den s Otou Černým debatu moderoval, nebo další redaktor zpravodajství.

Hlavní moderátor Ota Černý byl v době vysílání Debaty vedoucím domácí redakce zpravodajství a později i vedoucím vydání hlavní zpravodajské relace ČT nazvané Události. Ota Černý vzpomíná na svoji přípravu Debaty následovně: *„Přes týden jsem dělal vedoucího, v sobotu jsem si přinesl domů materiály a celou sobotu jsem četl. V neděli dopoledne jsem se sešel s partnerem, řekli jsme si otázky, které jsme si připravili, vybrali ty hlavní a šli jsme vysílat.“* S materiály pro přípravu Debaty pomáhalo Černému oddělení, které se v ČT zabývá rešeršemi. (viz Slovo, 6. 4. 1998:1)

Na rozdíl od jiných diskusních pořadů, které následovaly po Debatě, neměli tvůrci tohoto diskusního formátu závažnější problémy s tím, že by politici nechtěli do jejich pořadů chodit. Ota Černý ve své knize popisuje jen dva případy, kdy politici odmítli přijít. První takový případ se stal před Debatou 28. května 1994, kdy odmítal přijít tehdejší ministr zahraničí Josef Zieleniec. Druhý případ se stal před Debatou vysílanou 16. října z Ostravy. Tehdy odmítal přijít předseda vlády Václav Klaus, který podmiňoval svoji účast tím, že ve studiu bude i jeho stranický kolega a tehdejší primátor Ostravy Evžen Tošenovský. Oba váhající politici nakonec do Debaty přišli. (Černý 1998: 55-58) Podle tvrzení Černého se žádný jiný případ, kdy by si host kladl podmínky pro účast v Debatě, za dobu jeho moderování nestal.

2.3 Struktura Debaty

Po úvodním přivítání Oty Černého a poté, co představil jednotlivé hosty, následovala zhruba dvouminutová reportáž, která nastolovala téma Debaty. Po této úvodní reportáži následovala politická diskuse pěti až šesti politiků na dané téma. Pořad nebyl zpravidla přerušován zvukovým předělem, nebyly zde ještě ani telemosty. Vzhledem k již výše popisované volné dramaturgii pořadu se stávalo, že jednotliví diskutující mluvili jeden přes druhého. Politici se však zdaleka nepřekřikovali tak, jak by se při minimálně řízené diskusi překřikovali dnes. Nebylo výjimkou, že si otázky bez jakékoli výhrady moderátora pokládali i sami diskutující. Moderátoři hostům víceméně vůbec neskákali do řeči.

Debata neměla příliš pevnou strukturu. Politici si jí uspořádávali podle sebe, což byl ovšem jeden z dramaturgických záměrů pořadu.

2.4 Charakteristika moderátorů

Jak už jsme naznačili v úvodu této kapitoly, moderátoři zasahovali do diskuse jen minimálně. Jedním z nich byl vždy Ota Černý, druhým pak – podle zvoleného tématu – redaktor zabývající se politikou, ekonomikou či sportem. Z dramaturgie pořadu vyplývalo, že hlavními aktéry budou jednoznačně jednotliví hosté, což moderátoři dodržovali. Lze říci, že moderátorům se dařilo Debatu vcelku bez problémů řídit. Příčinou byl fakt, že oba moderátoři měli u hostů viditelnou autoritu. Ze zhlédnutého vzorku vybraných pořadů není patrné, že by se jim Debata nepodařila uřídit. Hlavní moderátor Ota Černý kladl často velice krátké otázky typu: „Co vy na to“ nebo „Co na to občan“. Jeho kolegové se ptali poněkud podrobněji a konkrétněji. Oba moderátoři však byli politiky i dalšími hosty plně respektováni. Z dnešního pohledu mohou některé Debaty působit poněkud nestrukturovaně či těžkopádně. Při takovémto hodnocení je však nutno brát v úvahu jejich záměrnou dramaturgii i dobový kontext, v němž Debata vznikala.

2.5 Konec Debaty

Protože Debata, kterou vysílala ČT více než pět let, patřila do námi sledovaného období pouze něco přes tři měsíce, budeme se zabývat především všemi důležitými okolnostmi, které se týkají jejího konce.

Konec Debaty je těsně spjat s volbou nového generálního ředitele ČT. Na počátku roku 1998 skončil šestiletý mandát generálního ředitele ČT Iva Mathé. Už 1. prosince 1997 Rada ČT vyhlásila výběrové řízení na nového generálního ředitele ČT. O dva měsíce později (4. února 1998) zvolila generálním ředitelem ČT Jakuba Puchalského. (Pitterman, Saturková,

Šnábl eds. 2002: 168, 178) Zrušení Debaty patřilo mezi první kroky, které nový generální ředitel ČT provedl. Jakub Puchalský byl s formátem, obsahem a moderováním Debaty natolik nespokojen, že oznámil její zrušení ještě před tím, než 1. dubna oficiálně převzal post generálního ředitele.

První zmínku o tom, že diskusní pořad Debata v ČT končí, lze totiž v denním tisku nalézt již 21. března 1998. Tomuto tématu se nejpodrobněji věnovaly Lidové noviny, které mimo jiné odcitovaly vyjádření Iva Mathé: *Zavolal mi pan Puchalský, ať od 19. dubna nedávám do televizních programů jméno moderátora pořadu Debata. ... O tom, že Černý skončí v Debatě jsem nerozhodl já, ale pan Puchalský.*“ (LN, 21. 3. 1998:1,3)

Jakub Puchalský ovšem nebyl jediným, komu se úroveň Debaty nelíbila. S Debatou byla nespokojena i tehdejší Rada ČT. (LN, 21. 3. 1998:1) Nespokojenost Rady ČT s Debatou potvrzuje rovněž výroční zpráva Rady z roku 1998, kde se píše: *„Nasazení nového diskusního pořadu V pravé poledne ... vedlo k jistému oživení únavné, vyprázdněné a moderátorsky pokleslé a necitlivé Debaty.“* (Výroční zpráva Rady ČT, 1. část, 1999:45)⁴

Ota Černý dnes s odstupem času přiznává, že chtěl opustit Debatu už dříve, ale právě kritika Rady jeho odchod oddálila. *„Rada ČT už před nástupem Puchalského kritizovala Matého Studenovského a mě. Ivo Mathé na to ale nebral ohled. Kdyby nás Rada nekritizovala, tak už jsem skončil dávno. Na truc Radě jsem to ale neudělal. Nicméně jsem počítal s tím, že odejdu. Měl jsem zajištěné zaměstnání ve Slově dávno před tím, než pan Puchalský řekl, že k 5. dubnu skončím.“*

2.6 Závěrečná Debata

Poslední Debatu vysílala ČT 5. dubna 1998. Hlavními tématy byly deregulace nájemného a sociální dávky. V poslední Debatě spolu diskutovali: Eduard Kremlička (DŽJ), Josef Lux (KDU-ČSL), Zuzka Rujbrová (KSČM), Zdeněk Škromach (ČSSD) a Stanislav Volák (US). Obsahově ani strukturálně sice nebyla tato debata nijak výjimečná, nicméně velmi neobvyklý byl její závěr. V posledních několika minutách si vzal slovo hlavní moderátor Debaty Ota Černý a všem divákům, hostům a spolumoderátorům za to, že s ním Debata spolupřevládali, poděkoval. Poté otevřeně Černému poděkovali tři účastníci Debaty - jmenovitě poslankyně Zuzka Rujbrová a tehdejší ministři Stanislav Volák s Josefem Luxem. Takovouto míru respektu ze strany hostů od doby moderování Oty Černého prozatím žádný moderátor nedosáhl.

3. KAPITOLA: V PRAVÉ POLEDNE

Poté, co byla zrušena Debata, nemělo vedení ČT v záloze žádný pořad, který by tento dlouholetý formát nahradil. I proto se v neděli 12. dubna hlavní diskusní pořad na obrazovkách ČT neobjevil. Nové vedení ČT v čele s Jakubem Puchalským i nový šéfredaktor zpravodajství Ivan Kytka nicméně chtěli hlavní diskusní pořad ve výrazně pozměněné formě zachovat. Proto už v týdnu mezi 6. a 12. dubnem 1998 proběhly konkursy na nového moderátora hlavního diskusního pořadu ČT. V konkursu nakonec v konkurenci více než padesáti uchazečů zvítězil tehdejší ekonomický redaktor **Miroslav Dittrich**, který už měl (jako jeden ze spolumoderátorů Debaty) jisté moderátorské zkušenosti. První zmínky o tom, že moderátorem nového diskusního pořadu ČT bude právě Miroslav Dittrich, se objevily v denním tisku 14. dubna 1998. (MF DNES, 14. 4. 1998: 2; Právo, 14. 4. 1998: 2)

Pořad dostal název **V pravé poledne**, což měla být parafráze na western s Gary Cooperem. Nový název vzešel z diskuse mezi šéfredaktorem zpravodajství Ivanem Kytkou, režisérem Hanušem Hackenschmiedem a Jakubem Puchalským. V novém diskusním pořadu se oproti Debatě proměnilo téměř všechno: moderátor, dramaturg, koncepce a dramaturgie pořadu, znělka, studio, počet hostů, ale i jeho stopáž. Debatu pojily s pořadem V pravé poledne tři základní věci: pořad zůstal „vlajkovou lodí“ zpravodajství ČT, vysílal se v neděli ve 12,00 a hlavní roli v něm hráli politici (přesto, že už nebyli dominantními hosty pořadu).

První vydání diskusního pořadu V pravé poledne vysílala ČT 19. dubna 1998. Hned v první debatě se střetli Václav Klaus a Miroslav Grebeníček, kterým sekundovali novinář Petr Uhl a předseda sdružení Život 90 Jan Lorman. Hned při prvním vysílání byly znát oproti Debatě zřetelné dramaturgické změny, které si podrobněji popíšeme v dalších částech třetí kapitoly. Pořad byl – vzhledem k dramaturgii a k hostům, kteří se ho účastnili – relativně konfliktní. Moderátor se snažil diskusi usměrňovat mnohem více než tomu bylo zvykem v Debatě. Generální ředitel Jakub Puchalský, který se na přípravě nového diskusního formátu aktivně podílel, byl s jeho prvním vydáním spokojený jen částečně. Alespoň to tak sdělil Lidovým novinám den po vysílání prvního pořadu. „*Myslím si, že se pořad blíží naší představě. Přístup moderátora by však měl být ještě tvrdší.*“ (LN, 20. 4. 1998:2)

3.1 Charakteristika diskusního pořadu V pravé poledne

V této podkapitole jednotlivé parametry pořadu rozebereme podrobněji. Největší změnou oproti Debatě byla koncepce pořadu V pravé poledne. Tehdejší moderátor a zároveň i dramaturg nového formátu Miroslav Dittrich popisuje základní strategii pořadu takto: „*Záměrem bylo, že by se pořad V pravé poledne měl lišit od Debaty tím, že by měl být*

konfliktnější. Mým úkolem bylo napadat politiky více, než tomu bylo v Debatě. První základní dramaturgickou změnou tedy bylo, že moderátor měl mnohem aktivněji než v Debatě zasahovat do běhu pořadu.

Druhou základní změnou v koncepci pořadu V pravé poledne byla snaha vnášet do politického a mediálního diskursu nová témata.⁵ Tím se chtěl pořad odlišit zejména od konkurenčního formátu s názvem 7 čili sedm dní. „*Zejména Ivan Kytka chtěl, aby V pravé poledne nebylo jen reflexí toho, co se stalo, ale měli jsme vytahovat na povrch témata úplně nová,*“ dodává Miroslav Dittrich.

Kromě toho, že měl být nový pořad oproti Debatě konfliktnější a živější, a že chtěl více nastolovat nová témata, se v jeho koncepci změnil i počet a druh jednotlivých hostů. Počet hostů se snížil z pěti až šesti na čtyři. Jedinou výjimkou byla v době moderování Miroslava Dittricha povolební diskuse 21. června 1998, kdy se jí účastnilo pět diskutujících.

Zásadní změnou bylo složení jednotlivých diskusí. Zprvu sice šéfredaktor zpravodajství Ivan Kytka chtěl, aby do pořadu nebyli zváni politici vůbec, nakonec se však rozhodlo tehdejší vedení zpravodajství pro jistý kompromis. Miroslav Dittrich patřil spolu s Ivanem Kytkou, Jakubem Puchalským a režisérem Hanušem Hackensmiedem ke spolutvůrcům nového formátu. „*Došlo ke shodě, že v českých podmínkách jsou lidé zvyklí na to, že v neděli v poledne vidí v televizi politiky. Tak jsme udělali kompromis – že v pořadu budou dva politici a dva nepolitici.*“

Na rozdíl od Debaty tedy nepřicházeli do nového pořadu téměř výhradně politici, ale i lidé z dalších segmentů společnosti. Tedy nejrůznější experti, novináři, komentátoři, státní úředníci a lidé ze segmentu občanské společnosti, kteří měli vzhledem ke své profesi či specializaci k danému tématu co říci. Základní formát drtivé většiny pořadů V pravé poledne byl tedy následující: Ke dvěma politikům byli zváni i dva nepolitici odborníci, jejichž názory měly být jistým korektivem výpovědí politiků.

Další změnou ve srovnání s Debatou byla u nového formátu jeho délka, která se zkrátila z jedné hodiny na 45 minut. Z moderátorského hlediska bylo určitou novinkou sluchátko, prostřednictvím něhož v průběhu prvních pořadů šéfredaktor zpravodajství Ivan Kytka komunikoval s moderátorem Miroslavem Dittrichem.

3.1.1 Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky

Patnáctisekundová znělka, která uváděla více než dva roky pořad V pravé poledne, patří po všech stránkách k těm nejzdařilejším, které dosud diskusní pořady ČT měly. Na šedomodré podkladě se v ní objevuje motiv prasklé zeměkoule, poté motiv dvou rukou,

keré míří proti sobě. Znělka vrcholí čtyřmi (a posléze dvěma) hlavami, které na sebe míří lasery, jež jim vycházejí z očí. Na úplný závěr se objeví ciferník, který ukazuje „pravé poledne“, a který propojuje znělku s se studiem. Záběr kamery do studia totiž začíná právě pohledem na ciferník z konce znělky, který je umístěn za moderátorem. Na konci pořadu jde stejná znělka pozadu.

Kompletně se oproti Debatě změnila také podoba studia. Prostorný obývací s dvěma kanapí a čtyřmi konferenčními stolky nahradilo pět kancelářských křesel a podlouhlý stůl, v jehož středu seděl moderátor. Kulisy pořadu tvořilo nakličované studio šedomodré barvy, na němž byly namalované hlavy (ty, které diváci znali z úvodní znělky) pohybující se v mračnech. Moderátor měl po své pravé i levé ruce dva hosty. Blíže moderátorovi byli zpravidla politici, dále od něj pak nezávislí experti či novináři.

Využití grafiky se oproti Debatě zlepšilo. Grafika se nevyužívala pouze pro představení hostů, ale také pro předěl mezi úvodní reportáží a diskusí.

3.2 Příprava pořadu V pravé poledne za Miroslava Dittricha

Jak už jsme se zmínili, moderátor Miroslav Dittrich byl zároveň i hlavním dramaturgem pořadu. Nepřekvapí tedy, že poslední slovo při výběru hostů i témat měl právě moderátor pořadu. Podle svých slov ovšem téma alespoň zpočátku velice úzce konzultoval s tehdejší šéfredaktorem Ivanem Kytkou.

Na samotné přípravě pořadu se podíleli tři lidé. Kromě moderátora Miroslava Dittricha na něm spolupracovali redaktori zpravodajství Yvonna Puflerová a Milan Macák. „*Společně jsme připravovali témata, případně jsme točili krátké rozhovory do úvodních příspěvků,*“ říká Miroslav Dittrich. I jemu při přípravě podkladů pro pořad pomáhalo řešeršní oddělení ČT.

Příprava nového pořadu začínala den po vysílání toho předcházejícího. Moderátor a dramaturg Miroslav Dittrich ji popisuje takto: „*S Milanem Macákem a Yvonnou Puflerovou jsme se sešli hned v pondělí a vytipovali jsme si dvě až tři témata. V úterý jsme s nimi šli za Ivanem Kytkou a téma jsme si s ním potvrdili. Od úterý do pátku jsme natáčeli reportáže a mezitím jsem si sháněl různé podklady k tomu, o čem budeme mluvit. Za některými lidmi jsme jeli proto, abychom je natočili, za jinými jsme byli jen proto, aby nám poskytli informace.*“

Miroslav Dittrich se na pořad V pravé poledne plně specializoval. Jak po osmi letech vzpomíná, nejtěžší pro něj bylo zajistit, aby hosté z řad politiků do pořadu opravdu přišli. „*Nejvíce času jsem při přípravě pořadu trávil sháněním a obvoláváním politiků. Největší páce byla s tím, přinutit je, aby přišli. Přestože si diváci myslí, že politici mají eminentní zájem chodit do těchto pořadů, není to pravda. Někdy sice byli hosté potvrzení už ve středu,*

někdy ale až ve čtvrtek či v pátek.“ Miroslav Dittrich upozorňuje, že si hosté z řad politiků čas od času kladli pro účast v pořadu své podmínky. Někdy dokonce odvolávali už příslibený příchod. *„Před diskusí, která se měla uskutečnit 10. května 1998, mi večer zavolal mluvčí tehdejšího ministra životního prostředí Martina Bursíka kvůli tomu, že kvůli jednomu z diskutujících – byl to Jiří Hanzlíček – nepřijde do pořadu.“* Marin Bursík však nakonec do pořadu o dostavbě Jaderné elektrárny Temelín přišel. Miroslav Dittrich však dodává, že podmínky pro příchod do pořadu V pravé poledne si kladli i další politici: *„Podmínky pro svoji účast v pořadu si kladl například Václav Klaus.“*

3.3 Struktura pořadu V pravé poledne za Miroslava Dittricha

V pravé poledne moderované Miroslavem Dittrichem mělo ve většině případů dvě hlavní témata. Spolu se zkrácením délky pořadu to přispělo k tomu, že na důkladné probrání mnohdy nezbylo dostatek času. Po přivítání hostů uvedl moderátor první téma. Poté následovala zhruba dvouapůlminutová reportáž, která téma divákům blíže představila. Po reportáži přišel grafický předěl a zhruba dvacetiminutová diskuse. Po skončení této diskuse následovalo druhé téma, které bylo otevřeno zhruba dvouminutovou reportáží. Na druhé (a méně důležité) téma zbylo ve většině případů méně času než na téma první.

3.3.1 Volba hostů a témat v době moderování Miroslava Dittricha

V době, kdy V pravé poledne moderoval Miroslav Dittrich, se v pořadu vystřídal celkem 52 hostů. Většina z nich se účastnila jednou, někteří byli pozváni dvakrát a nejčastěji zvaný host - tehdejší předseda KSČM Miroslav Grebeníček – přišel do diskuse třikrát.

Přestože si hosté z řad politiků občas kladli pro svou účast různé podmínky, výběr diskutujících nelze nijak zvlášť kritizovat. I zde se však neobejdeme bez jisté výhrady. Dva měsíce před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 1998 ani měsíc po nich se v hlavním diskusním pořadu ČT spolu neobjevili tehdejší předsedové dvou největších politických stran – Václav Klaus (ODS) a Miloš Zeman (ČSSD). *„To byl náš záměr, protože jsme věděli, že hlavní rivalové se objeví v těsně povolebních diskusích. Z dnešního pohledu si myslím, že to asi nebylo dobře,“* vysvětluje svoji dramaturgickou koncepci Miroslav Dittrich.

Témata, která tvořila pořad V pravé poledne, lze hodnotit poněkud rozporuplně. Pořad se měl snažit o vnášení nových témat do mediálního a politického diskursu, což se mu sice většinou víceméně dařilo, nicméně v jednom důležitém případě byla tato snaha mírně kontraproduktivní. Necelé dva týdny před volbami do Poslanecké sněmovny (7. června 1998) se místo rozebírání programů politických stran a jejich vizí konala nepolitická diskuse

o problémech cestovních kanceláří. Miroslav Dittrich, který duto diskusi naplánoval a řídil, dnes o správnosti výběru tohoto tématu těsně před důležitými volbami přesvědčen není. *„Chtěli jsme se před volbami zaměřit na blížící se dovolené. Z dnešního pohledu nevím, zda byl výběr tohoto tématu správný. Přece jen se asi nelze dva týdny před volbami tvářit, že nebudou volby.“*

Miroslav Dittrich s odstupem času vysvětluje, že poněkud neobvyklý výběr některých témat a hostů byl dán tím, že pořad V pravé poledne se chtěl co nejvíce odlišit od Debaty a zejména od konkurenčního pořadu na TV NOVA nazvaného tehdy 7 čili sedm dní.

3.4 Charakteristika moderátora Miroslava Dittricha

Už v kapitole 3.1, kde jsme se zabývali obecnou charakteristikou formátu V pravé poledne, jsme si řekli, že dramaturgie pořadu moderátorovi ukládala, aby mnohem více, než tomu bylo v Debatě, vstupoval do diskuse. Moderátor měl být tedy aktivnější, měl přerušit hosty, pokud odbíhali od tématu a snažit se, aby ve studiu zavládla konfrontační atmosféra.

Moderátor Miroslav Dittrich tomuto úkolu částečně dostál. Mnohem aktivněji vstupoval do diskuse, snažil se ji více řídit, nicméně v kontextu dramaturgie pořadu mohl být v některých místech, kdy hosté odbíhali od tématu, ještě o poznání důraznější a suverénnější. Jeho moderování bylo i přes častější vstupování do diskuse věcné a přátelské. Vzhledem k formátu pořadu možná až příliš. Miroslav Dittrich po osmi letech říká, že mu konfliktní dramaturgie nevyhovovala. *„Záměrem bylo, aby V pravé poledne bylo konfliktnější, a abych více napadal politiky, což ale ani náhodou není mým stylem. Jsem přítelem přátelských debat, které mají divákům problém vysvětlit. A i když debata úplně přátelská není, vždy musí problém osvětlit – o čem je, jak by se dal řešit atd. O to jsem se snažil v ekonomickém týdeníku i v debatách, které jsem vedl v jiných médiích.“*

3.5 Politické i nepolitické tlaky na pořad za moderování Miroslava Dittricha

Miroslav Dittrich si nevzpomíná, že by na něj při přípravě pořadu či při jeho moderování byly vyvíjeny jakékoli tlaky. Ať už ze strany politiků, nebo ze strany jeho nadřízených. *„Se šéfredaktorem zpravodajství Ivanem Kytkou jsme diskutovali o připravovaných tématech. Občas mi řekl, že bychom konkrétní téma mohli posunout jinam. K hostům většinou neměl žádné výhrady. Spíše to bylo tak, že mi občas Ivan Kytka doporučil to, kdo by mohl být třetím a čtvrtým hostem diskuse. Poslední slovo jsem měl ale já.“*

Moderátor Miroslav Dittrich tedy nikdy žádné přímé politické tlaky nezažil. Zde je však na místě připomenout fakt, který jsme zmínili v kapitole 3.2. Politici se snažili vytvářet

nepřímý tlak na konečnou podobu diskusního pořadu tím, že si občas chtěli určovat, kdo proti nim v diskusním pořadu zasedne a kdo nikoli.

3.6 Odchod Miroslava Dittricha z pořadu V pravé poledne

Miroslav Dittrich byl odvolán z hlavního diskusního pořadu ČT za velmi zvláštních okolností. Po diskusi, kterou odvysílal 26. července, si vzal Dittrich dovolenou. Miroslava Dittricha měl na tři týdny v pořadu nahradit tehdejší redaktor ČT Roman Prorok. Ředitelovi ČT Jakubu Puchalskému se ale Prorokovy výkony zamlouvaly natolik, že Dittrich se už po dovolené do pořadu nevrátil. S odstupem času na své odvolání vzpomíná takto: *„Tři nebo čtyři dny před koncem dovolené mi zavolal ředitel televize Jakub Puchalský a řekl mi: ‚Pane Dittrichu, na čas bude dělat pořad Roman Prorok, ale Vaše působení v ČT nekončí. Na obrazovkách ČT se budete objevovat v Ekonomickém týdeníku.‘ Jednání tehdejšího vedení ČT bylo velice neseriózní. V řadě médií včetně ČT se bohužel takovýto přístup praktikuje.“* Odvolání Miroslava Dittricha se jeví jako problematické i proto, že mu nikdo z tehdejšího vedení ČT žádné oficiální výhrady ke kvalitě a stylu jeho moderování nesdělil.

Miroslav Dittrich se domnívá, že po odchodu Ivana Kytky přestal být hlavní diskusní pořad ČT pro zpravodajskou redakci dostatečně důležitý. *„Od redakce zpravodajství jsem cítil určitou nepodporu. V té době se někdy zapomínalo na to, že je třeba se v nedělních Událostech zmínit o tom, co bylo v poledne – přesto, že tam mnohdy byly i ze strany politiků velice zajímavé věci.“*

3.7 Nástup moderátora Romana Proroka

Roman Prorok poprvé moderoval pořad V pravé poledne 2. srpna 1998. Původně měl pořad vést pouze po dobu dovolené Miroslava Dittricha, nicméně nakonec zůstal v pořadu více než 22 měsíců. Roman Prorok vzpomíná na okolnosti svého příchodu následovně: *„Tři pořady, které jsem odvysílal, patrně zaujaly vedení ČT natolik, že usoudilo, že by bylo dobré, kdybych u nich už zůstal.“* Roman Prorok přiznává, že z lidského hlediska pro něj nebylo lehké přijmout stálé moderování pořadu právě v době dovolené Miroslava Dittricha. *„Trval jsem na tom, aby prvním, s kým bude vedení ČT o změně jednat, byl Miroslav Dittrich. Pravdou je, že z okolností, za jakých odcházel Miroslav Dittrich, jsem neměl nejlepší pocit.“*

3.8 Charakteristika pořadu V pravé poledne po příchodu Romana Proroka

Většina parametrů pořadu zůstala po příchodu Romana Proroka stejná jako v době, kdy ho moderoval Miroslav Dittrich. Pořad měl stejný název, znělku i grafiku, vysílal se v neděli od

12. hodiny a jeho posláním bylo nastolovat nová témata. Poněkud složitější to bylo s délkou pořadu. První pořady pod vedením Romana Proroka se sice vysílaly zhruba 45 minut, nicméně hned třetí pořad (debata Václava Klause a Miloše Zemana) byl přetáhnut na cca 56 minut. Do konce srpna 1998 měl pořad opět zhruba 45 minut, ovšem od začátku září 1998 se jeho stopáž prodloužila na cca 55 minut. Poslední změna délky pořadu V pravé poledne byla provedena 11. dubna 1999, kdy se pořad prodloužil na jednu hodinu.

Kontinuita byla dodržena i v tom, že do pořadu byli víceméně vždy zváni čtyři hosté. Výjimkami byly pouze tři pořady. Tou první se stalo hned třetí vysílání od příchodu Romana Proroka, v němž se střetli tehdejší předsedové dvou největších politických stran – Miloš Zeman a Václav Klaus. Druhou výjimkou ze zaběhnutého formátu čtyř hostů byl rozhovor s prezidentem Václavem Havlem, který ČT uvedla 8. listopadu 1998. Třetím vykočením z pravidla čtyř hostů byl pořad vysíláný o týden později (15. listopadu 1998), kdy se pořadu vysílaného po komunálních volbách a zároveň po prvním kole senátních voleb zúčastnilo pět předsedů největších politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně.

3.8.1 Proměna televizního studia

Po příchodu Romana Proroka se více než 15 měsíců vysílalo V pravé poledne ve stejném studiu jako při moderování Miroslava Dittricha. K výrazné proměně studiových kulis došlo 21. listopadu 1999. Z nového studia bylo odstraněno šedomodré pozadí, které vycházelo z úvodní znělky. Krajiní strany studia začaly být lemovány šedými zdmi ve tvaru cihel. Před nimi byly na některých místech imitace modrých polic. Za hosty byly ve dvou rozích umístěny dvě obrazovky, mezi nimiž se opět nacházely modré police.

Nové kulisy studia byly celkově nápaditější, živější a barevnější, a zřetelně tak oživily prostředí, ze kterého se diskusní pořad vysílal.

3.9 Příprava pořadu v době moderování Romana Proroka

S příchodem Romana Proroka se zázemí pro přípravu pořadu poněkud proměnilo. Úvodní reportáž, která uváděla téma, sice nadále zpracovával vždy jeden z redaktorů domácího zpravodajství, moderátorovi však mimoto nově pomáhal s přípravou podkladů jeden rešeršista. Od podzimu 1998 do jara roku 1999 jím byl Vít Kolář, po něm převzala tuto roli rešeršistka Monika Slepíčková.

Moderátor vzpomíná na týdenní plán přípravy takto: „*Protože ambicí pořadu nebylo reflektovat události uplynulého týdne, ale určovat agendu, nejpozději ve středu jsem musel mít jasno o tom, kdo v pořadu bude a o čem bude, nejpozději ve čtvrtek jsem musel mít*

závazné přísliby hostů, že přijdou, protože ve čtvrtek odpoledne či v pátek ráno se připravovala upoutávka, která šla do vysílání. Teprve když jsem měl tuto nejtěžší fázi za sebou, tak jsem se začal připravovat na samotné vysílání.“

Stejně jako Miroslav Dittrich, i Roman Prorok musel řešit problémy s tím, že někteří politikové si kladli pro svoji účast v pořadu různé podmínky. *„Stávalo se to zejména u politiků ODS. Když se dozvěděli jména hostů, tak občas vznášeli výhrady. Podmínky si kladl například Ivan Langer. Nejsilnějším hráčem byl ale v tomto ohledu Václav Klaus. Nepamatuji se na debatu, kdy by ze strany Václava Klause proběhlo vše bez problémů.“*

Roman Prorok měl (až na jednu výjimku týkající se jeho posledního pořadu) poslední slovo při volbě témat i hostů. Před konečným rozhodnutím konzultoval témata i hosty buď s tehdejším šéfredaktorem zpravodajství Zdeňkem Šámalem, od poloviny dubna 2000 pak zejména s ředitelem zpravodajství Jiřím Hodačem. Jistou výhodou Romana Proroka bylo, že se po většinu času svého působení těšil značné podpoře jak ze strany generálního ředitele ČT Jakuba Puchalského, tak i ze strany jeho nástupce, Dušana Chmelíčka.

Moderátor Roman Prorok tedy byl - stejně tak, jako před ním Miroslav Dittrich nebo Ota Černý - dramaturgem pořadu. Z dnešního pohledu model, kdy je moderátor zároveň i dramaturgem pořadu, za příliš šťastný nepovažuje: *„Dramaturg takového pořadu by měl být někdo, kdo má jednak určitý odstup a nadhled a současně dokonalý přehled o tom, co se děje nebo bude dít, a o čem by bylo žádoucí vést veřejnou diskusi. Absenci dramaturga jsem se snažil řešit alespoň určitým okruhem lidí z novinářské a publicistické obce, s nimiž jsem probíral některá témata. Určitou dobu mezi nimi byla například Jana Bobošíková.“*

3.10 Struktura pořadu po příchodu Romana Proroka

Hned v prvním vydání pořadu V pravé poledne, vysílaném 2. srpna 1998, Roman Prorok uskutečnil některé koncepční změny. V průběhu pořadu byly poprvé použity předtočené telefonáty, které byly vysílány hostům přímo do studia, což formát zcela jistě oživilo. Předtočené telefonáty se posléze staly velmi častou součástí dramaturgie pořadu až do konce moderování Romana Proroka.

Druhou změnou bylo, že místo dvou hlavních, od sebe oddělených témat, se diskutující často věnovali pouze jednomu tematickému okruhu, který členili na další podokruhy.

3.10.1 Volba hostů a témat za moderátora Romana Proroka

Už v kapitole 3.9 jsme se zmínili o tom, že pozvání hosté, zejména z řad politiků, čas od času účast v pořadu odmítali. Tento fakt samozřejmě konečnou podobu hostů ovlivňoval.

Nicméně lze konstatovat, že výběr diskutujících byl ve většině případů vyvážený. I zde bychom však našli výjimky.

Jednomu z pořadů, které zřejmě lze považovat z hlediska hostů za nevyvážený, se nyní budeme věnovat podrobněji. Jeho obsah se stal předmětem častých protichůdných interpretací. Diskuse se odehrála 21. listopadu 1999. Pořad byl druhým dílem komponované trilogie, která si připomínala 10. výročí pádu komunistického režimu. V první části trilogie (vysílané 14. listopadu) byli pozváni „studentští vůdci“, ve druhé (21. listopadu) přímí účastníci předání moci a ve třetí (28. listopadu) předsedové ČSSD, ODS, US a KSČM. Ve druhém dílu se měli jako hlavní dva hosté sejít tehdejší prezident Václav Havel a poslední komunistický premiér Ladislav Adamec. Ten ovšem účast několik dní před pořadem odmítl a moderátor Roman Prorok stál před úkolem, jak během dvou dní najít za Ladislava Adamce plnohodnotnou náhradu.

Nahradit Ladislava Adamce někým, kdo by měl podobné názory jako on, se Prorokovi nepodařilo, a spolu s prezidentem Havlem proto byli pozváni tehdejší místopředseda Senátu Petr Pithart, hudebník Michael Kocáb a novinář Jan Urban. Diskuse o 17. listopadu se ve druhé polovině změnila ve jednostrannou kritiku tehdejší smlouvy o stabilním politickém prostředí, kterou podepsaly ODS a ČSSD a v několik minut trvající kritiku Václava Klause. Moderátor, který vede hlavní diskusní pořad ČT, se tehdy měl snažit o to, aby opravdu jednostranně vedenou debatu korigoval, ale neučinil tak. Tehdejší šéfredaktor zpravodajství Zdeněk Šámal osazenstvo pořadu s odstupem sedmi let hodnotí takto: „*Dnes bychom takovéto obsazení považovali za nevyvážené.*“

Jednostranné vyznění diskuse posléze kritizovali někteří poslanci z ODS a ČSSD. Tehdejšího předsedu ODS Václava Klause vyznění pořadu rozlítilo natolik, že zprvu odmítal přijít do posledního pořadu komponované trilogie, který ČT vysílala 28. listopadu 1999. V něm se totiž měl Klaus sejít s dalšími třemi předsedy politických stran. (Právo, 26. 11. 1999:2) Klaus ve zpravodajství komerční TV NOVA prohlásil: „*Nechápu, jak je možné, aby veřejnoprávní televize dělala takto jednostranné pořady.*“ (TV NOVA, Televizní noviny, 22. 11. 1999) Klaus se však televizní diskuse, která proběhla 28. listopadu, nakonec zúčastnil. Moderátor Roman Prorok se hájil proti Klausově kritice v denním tisku následovně: „*Kritika relace V pravé poledne nevychází z faktu, že v posledních třech týdnech byla koncipována jako trilogie – v první vystupovali studenti, ve druhé klíčové osobnosti Občanského fóra a ve třetí přední politické osobnosti dneška. Obvinění tohoto pořadu z nevyváženosti považuji za zbytečně podrážděné.*“ (MF DNES, 26. 11. 1999:3)

Už bylo zmíněno, že témata nebyla vybírána s ohledem na to, co se v daný týden stalo, ale s ohledem na to, co považovali tvůrci hlavní politické diskuse ČT za relevantní. Lze říci, že témata byla vybírána vcelku uspokojivě. Z čistě tematického hlediska byla zřejmě nejzajímavějším krokem již zmíněná diskusní trilogie vztahující se k 10. výročí 17. listopadu.

3.11 Charakteristika moderátora Romana Proroka

Jak už jsme zmínili, moderátor Roman Prorok se hned po nástupu do pořadu snažil pořad oživit předtočenými diváckými telefonáty. Celkově sice působil ve srovnání s Miroslavem Dittrichem poněkud suverénněji, na druhou stranu se při několika diskusích, kde byli účastni i předseda vlády Miloš Zeman a předseda Poslanecké sněmovny Václava Klaus ukázalo, že moderátor nemá u těchto diskutérů plnou autoritu. Tím samozřejmě občas poněkud trpěla moderátorova schopnost diskusi řídit.

Moderátor Roman Prorok se sice většinou snažil zasahovat do diskuse relativně často, nicméně rozhodně ne častěji než jeho předchůdce Miroslav Dittrich. Z toho vyplývala i ne vždy úplná schopnost udržet diskutujícího u původního tématu.

Pokud bychom měli jinak kultivovanému a většinou profesionálnímu moderování Romana Proroka něco vytknout, pak by to byla občasná viditelná inklinace moderátora k jednomu z názorů, které se v té které diskusi objevily. Za takové příklady lze považovat například debatu o Impulsu 99 z 1. srpna 1999 (zde se klonil k signatářům iniciativy) nebo již zmiňovanou debatu konanou 21. listopadu 1999 (zde se spolu s hosty klonil ke kritice Václava Klause a Miloše Zemana). Pro většinu sledovaných debat však tvrzení o Prorokově inklinaci k jedné ze zúčastněných stran neplatí.

3.12 Politické i nepolitické tlaky na pořad V pravé poledne za Romana Proroka

Roman Prorok přiznává, že se s nepřímými politickými tlaky na pořad setkal. Ve většině případů měl tento tlak podobu hrozby, že daný politik do pořadu nepřejde. Několikrát si politici na Proroka veřejně stěžovali. O stížnostech poslanců mediální komise Poslanecké sněmovny na pořad vysílaný 26. listopadu 1999 jsme se zmínili již v podkapitole 3.10.1.

Zřejmě největšímu nepřímému politickému tlaku musel Prorok čelit před svým posledním pořadem v červnu 2000. Tehdy se skladbu hostů i počínání moderátora snažil ovlivnit předseda ODS a Poslanecké sněmovny Václav Klaus, který volal přímo generálnímu řediteli ČT Dušanu Chmelíčkoví a stěžoval si na způsob jednání moderátora. Zároveň po Chmelíčkoví požadoval, aby proti jednání Proroka zasáhl. Tento případ bude vzhledem k jeho důsledkům zmíněn i v následujících podkapitolách. Stejně tak zde bude podrobněji

popsáno i nestandardní zasahování do pořadu ze strany Jiřího Hodače, které se rovněž odehrálo před poslední Prorokovou debatou v červnu 2000.

Dalším viditelným příkladem byla nestandardní kritika od člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV) a člena ODS, Petra Štěpánka, který Proroka podrobil kritice za zvaní hostů i za jeho „stranickost“ na 10. kongresu ODS, který se konal v prosinci 1999.⁶

Prorok však s odstupem několika let zdůrazňuje, že se při moderování nikdy žádnými tlaky ovlivnit nenechal. *„Politici mají v popisu práce, aby za sebe lobbovali. Politický tlak je politickým tlakem jen tehdy, pakliže je úspěšný. Je důležité, zda tomuto tlaku podlehnete či nepodlehnete, a jak suverénní a sebevědomé vedení za sebou máte. Když máte za sebou šéfa, u kterého jste si jistý, že vás při zaujmutí nekompromisního postoje podrží, a který těm tlakům nepodlehne, tak se nemusíte ničeho bát. Já jsem takového šéfa v osobě Zdeňka Šámala měl.“*

Po nástupu ředitele zpravodajství Jiřího Hodače však tvrzení o silném a suverénním nadřazeném, který při sporu s politiky vždy stojí při moderátorovi, a který do pořadu nezasahuje, platit přestalo. Flagrantně se to projevilo při přípravě pořadu V pravé poledne, který se konal 4. června 2000. Zasahování nadřazeného do přípravy a průběhu debaty konané 4. června 2000 dodnes nezná v kontextu hlavních diskusních pořadů ČT precedent. Proto se této konkrétní debatě budeme věnovat v následujících podkapitolách poněkud podrobněji.

3.13 Odchod Romana Proroka z pořadu V pravé poledne

Způsob, jakým Roman Prorok odešel z pořadu V pravé poledne, nemá ve více než patnáctileté historii diskusních pořadů ČT obdoby. Moderátor Roman Prorok byl ředitelem zpravodajství ČT odvolán 5. června 2000 – den poté, co Prorok příliš nezvládl debatu předsedů čtyř parlamentních politických stran. Vysílání posledního pořadu předcházelo několik bezprecedentních událostí. Abychom však lépe pochopili okolnosti Prorokova odvolání, musíme si nejprve provést stručný historický exkurs.

V polovině prosince 1999 rezignoval na svoji funkci generální ředitel Jakub Puchalský, který Proroka do funkce moderátora jmenoval. Puchalského od 1. února 2000 na ředitelském postu nahradil Dušan Chmelíček, který 17. dubna 2000 jmenoval ředitelem zpravodajství Jiřího Hodače. (Bednařík 2003, in: autorů 2003: 321-323). Tehdejší šéfredaktor zpravodajství Zdeněk Šámal dnes říká, že s Chmelíčkem výběr ředitele zpravodajství, tedy svého budoucího nadřazeného, konzultoval. Šámal Chmelíčkovu jako svého potenciálního nadřazeného navrhl Alexandra Píchu, Jiřího Hodače a Janinu Hřebíčkovou. Dušan Chmelíček si nakonec za ředitele zpravodajství vybral dlouholetého ředitele české redakce BBC Jiřího Hodače. Jak dnes vzpomíná tehdejší šéfredaktor zpravodajství Zdeněk Šámal, Hodačovo

jmenování doprovázely nestandardní konzultace ředitele Chmelíčka s politiky. „Chmelíček mi původně sdělil, že si vybral tehdejšího vedoucího domácí redakce Radiožurnálu Michala Petrova. Pak mi ale řekl, že Petrov ne, že se na něj ptal u politiků. Nakonec mi řekl, že ředitelem bude Hodač: „Já jsem se na něj také ptal,“ řekl mi tehdy Chmelíček.“

Hned po svém příchodu Jiří Hodač Romanu Prorokovi sdělil, že k jeho pořadu nemá žádné podstatné výhrady. Až do týdne před pořadem, který se konal 4. června 2000, se o něj Jiří Hodač příliš nezajímal. Jistá pozornost Jiřího Hodače k diskusnímu pořadu V pravé poledne se datuje od chvíle, kdy mu tehdejší parlamentní zpravodajka Hana Vítková sdělila, že ji zastavil ve sněmovně Václav Klaus a stěžoval si, že se ho dlouho ČT na nic neptala. Roman Prorok popisuje Hodačovu reakci takto: „Hodač mi posléze volal, že by bylo dobré Klause do pořadu pozvat. Řekl jsem mu, že Klause pozvat můžu, ale že si myslím, že nepřijde. Hodač mi na to odpověděl, že pokud Klaus nepřijde, necháme ve studiu prázdnou židli.“

Bylo zřejmé, že do debaty bude k Václavu Klausovi pozván předseda ČSSD Miloš Zeman. Protože ale (na rozdíl od debaty 16. srpna 1998, kde byl pouze Klaus se Zemanem) museli být v diskusi čtyři hosté, byli pozváni i předseda KSČM Miroslav Grebeníček a předseda US Karel Kühnl. Grebeníček, Kühnl i Zeman pozvání bez jakýchkoli dalších podmínek přijali, Klaus ho však odmítl. „Řekl jsem Klausovu tajemníkovi Jaklovi, že všichni hosté už pozvání přijali, a že to nebude dobře vypadat, když by ve studiu v krajním případě musela být prázdná židle.“ Další vyjádření od Klause směrem k Prorokovi přišlo ve středu 31. května 2000 přímo přes generálního ředitele Chmelíčka. Tomu si Klaus na postup Proroka stěžoval. Klausovi se zejména nelíbilo, že mu Prorok pohrozil „prázdnou židli“ a zopakoval, že přijít nehodlá. Navíc nařknul Proroka, že Miloše Zemana do pořadu pozval jen pod slibem, že přijde Václav Klaus. Roman Prorok k tomu sdělil „Vysvětlil jsem ředitelovi Chmelíčkovi, že pravda je jinde, a že Zeman do pořadu přijde. Nakonec jsme se dohodli, že pořad odvysíláme i za předpokladu, že ve studiu bude prázdná židle.“

3.13.1 Faktory, které ovlivnily poslední pořad pod vedením Romana Proroka

Z hlediska faktického průběhu posledního pořadu Romana Proroka se nakonec ukázaly být nejdůležitější tři hlavní faktory, které působily před samotným vysíláním. Tím prvním byl způsob, jakým ČT zvala diváky k jeho sledování. V pátek 2. června se ve vysílání ČT objevila upoutávka, že Václav Klaus do pořadu přijde. A to i přesto, že účast jednoznačně odmítl. Příčinou tohoto nedorozumění byl způsob tehdejší výroby upoutávek na pořad V pravé poledne. Standardní postup ve výrobě upoutávky spočíval v tom, že moderátor napsal upoutávku, poslal ji elektronickou poštou do hlavní budovy ČT, tam režisér provedl

sestřih patričních záběrů a televizní hlasatel Alexandr Hemala pak přečetl upoutávku ve vysílání. Roman Prorok tehdy do upoutávky uvádějící hosty napsal: „*Pozváni do pořadu byli...*“, nicméně – jak vzpomíná Roman Prorok – „*pan Hemala nebo někdo kreativní to změnil na standardní formulaci ,pozvání do pořadu přijali.*“ Vysílání upoutávky bylo z hlediska ODS naprosto nepřijatelné. Roman Prorok poté obratem zajistil, aby se výše uvedená upoutávka už nevysílala. I přes tyto neshody nakonec Václav Klaus do pořadu přišel, nicméně byl před ním, po celý jeho průběh i po něm na moderátora viditelně rozezlen. První příčinou bylo to, že mu ČT v případě jeho neúčasti hrozila „prázdnou židli“, druhou pak výše popsaný způsob, jak byl pořad upoutáván.

Druhým základním faktorem pro průběh pořadu byl fakt, že ředitel zpravodajství Jiří Hodač z pořadu nechal na poslední chvíli vyřadit některá témata – například diskusi o stavu české ekonomiky. Tento fakt rozlítl předsedu ČSSD Miloše Zemana, protože hlavně kvůli ekonomickým tématům pozvání do diskuse přijal. Právě náhlá změna tohoto tématu měla nakonec za následek, že i Miloš Zeman byl v průběhu vysílání pořadu na moderátora velmi viditelně rozezlen.

Třetím důležitým faktorem bylo, že ředitel zpravodajství Hodač chtěl bezprostředně před vysíláním zcela změnit formát, jehož struktura se blížila pořadu 7 čili sedm dní vysílaného TV NOVA. Navíc chtěl Hodač dělat Prorokovi dramaturga a radit mu do sluchátek. Tyto Hodačovy návrhy i náhlou změnu formátu však Roman Prorok odmítl. „*Nový formát, v němž máte spolu s režisérem zvládat složité logistické operace, nemůžete zkoušet v živém vysílání. Když si připravujete nějakou koncepci a na poslední chvíli Vám ji začne někdo bourat, tak Vás to nemůže nerozhodit.*“

3.13.2 Průběh posledního pořadu Romana Proroka a jeho odvolání

Poslední pořad, který moderoval Roman Prorok, ČT vysílala 4. června 2000. Zúčastnili se ho čtyři tehdejší předsedové parlamentních stran: Miloš Zeman (ČSSD), Václav Klaus (ODS), Miroslav Grebeníček (KSČM) a Karel Kühnl (US). Hlavními tématy byly: volební zákon, přímá volba prezidenta a vstup do Evropské unie. Jak už jsme naznačili, Roman Prorok do své závěrečné televizní diskuse vstupoval v nezáviděníhodné situaci. Nikoli svojí vinou si rozeznil Václava Klause a Miloše Zemana, což byli v kontextu své doby dva nejsložitější možní hosté pro politický diskusní pořad. Navíc pomalu ztrácel podporu vedení, protože nesouhlasil s Hodačovým návrhem na změnu formátu. A konečně, vzhledem k tomu, že Hodač bez ohledu na názor moderátora těsně před pořadem změnil jeho hlavní téma, přestal být Prorok hlavním dramaturgem pořadu.

Chce-li nestranný pozorovatel Prorokův výkon v jeho posledním pořadu posoudit, musí vzít tyto faktory v úvahu. Nutno však říci, že Miloš Zeman a Václav Klaus se – ač každý z jiného důvodu – snažili Romanu Prorokovi situaci co nejvíce zpříjemnit. Klaus se s ním hned od počátku přel o každé slovo, zpochybňoval jeho otázky a ostentativně dával najevo, že se v pořadu nudí. Miloš Zeman zase kritizoval úroveň Prorokova pořadu a dvakrát (ve 25. a 34. minutě pořadu) v přímém přenosu Prorokovi vytknul, že na poslední chvíli ČT vyřadila ze struktury pořadu ekonomická témata.⁷ Ke dvěma rozezleným diskutérům se navíc v některých pasážích svými útoky na Proroka přidal předseda KSČM Miroslav Grebeníček. Nebudeme zde probírat všechny detaily pořadu, můžeme nicméně konstatovat, že Prorok svoji roli asertivního moderátora nezvládl. Na krátké okamžiky ztrácel kontrolu nad diskusí, ale zejména nedokázal reagovat na osobní útoky Václava Klause a Miloše Zemana. Zejména Miloš Zeman kritizoval dlouhodobou kvalitu a sledovanost Prorokova pořadu, což by měl asertivní moderátor striktně odmítnout. Pořad vyzněl velmi rozpačitě, ale vzhledem k okolnostem, které doprovázely jeho přípravu, se nelze příliš divit.

Roman Prorok vzpomíná na poslední pořad takto: „*Už před pořadem jsem měl chuť skončit. Když jsem do studia vcházel, bylo to s pocitem, že to je naposled. Na konci mi Hodač řekl, že pořad budeme muset analyzovat.*“

Jiří Hodač nakonec Romana Proroka odvolal hned druhý den po inkriminovaném pořadu. Oficiálními důvody pro odvolání Proroka byly: neuspokojivý výkon v posledním vysílání, dlouhodobá nespokojenost s pořadem a neuposlechnutí Hodačových pokynů, které se týkaly dramaturgie pořadu (Hodač chtěl Prorokovi radit do sluchátek, což Prorok odmítl). Prorok k tomu dnes říká: „*Už od pondělního rána jsem věděl, že si jedu pro výpověď.*“ Dále vzpomíná, že k odvolání použil Hodač poněkud nestandardní instrument.. „*Hodač zaslal (vůči Prorokovi – pozn. aut.) značně dehonestující e-mail do všech schránek v CT, na který jsem musel reagovat.*“

3.13.3 Důsledky odvolání Romana Proroka

Způsob odchodu Romana Proroka byl v porovnání s odchody ostatních moderátorů zdaleka nejdramatičtější. Hned po něm se v médiích objevily četné spekulace, že byl Prorok odvolán na přání Václava Klause a Miloše Zemana. I když tuto teorii nelze nijak dokázat, v tehdejší mediální diskursu bylo odvolání moderátora hlavního diskusního pořadu den poté, co si na něj stěžují dva nejmočnější politici v zemi, bráno jako politický nátlak. Téměř dva týdny patřilo odvolání Romana Proroka z pořadu V pravé poledne k nejdůležitějším tématům mediálního provozu.

Nejvíce pozornosti ze strany tehdejšího vedení ČT vyvolal článek, který vyšel na titulní straně MF DNES. Článek byl nazván: „Klaus se vměšoval do práce České televize.“ (MF DNES, 15. 6. 2000:1) Hlavním poselstvím tohoto článku bylo, že tehdejší předseda ODS Václav Klaus se snažil prostřednictvím generálního ředitele Chmelíčka přimět Romana Proroka, aby nenechával ve studiu prázdnou židli a aby se složení diskutujících i konečná témata změnila. Tento článek v MF DNES měl za následek, že vedení ČT v čele s ředitelem Chmelíčkem a ředitelem zpravodajství Hodačem chtělo v hlavní zpravodajské relaci Události odvysílat z hlediska specifik televizního vysílání relativně dlouhou reakci, která se proti tomuto článku ohrazuje. Tehdejší šéfredaktor zpravodajství Zdeněk Šámal toto sdělení odvysílat odmítl a rezignoval na svoji funkci. Moderátor Roman Prorok odešel po svém odvolání 5. června 2000 na zhruba tříměsíční dovolenou a 31. srpna 2000 ČT zcela opustil.

3.14 Příklad Antonína Zelenky do pořadu V pravé poledne

Novým moderátorem hlavního diskusního pořadu ČT se měl po Romanu Prorokovi stát Jaroslav Dědič, který však 5. června 2000 nabídku Jiřího Hodače z osobních důvodů odmítl. V úterý 6. června 2000 ráno přijal nabídku na moderování pořadu V pravé poledne Antonín Zelenka. (ČTK, 6. 6. 2000) Moderátor sice nakonec odvysílal pouze osm vydání, i přesto se u některých proměn, které pod jeho vedením hlavní diskusní pořad ČT charakterizovali, zastavíme podrobněji.

Situace ve zpravodajství ČT byla po odchodu Romana Proroka velmi napjatá. V médiích, ale i v prostředí samotného zpravodajství ČT kolovaly neověřené spekulace, že Roman Prorok byl odvolán na nátlak Václava Klause a Miloše Zemana. Nový moderátor Antonín Zelenka byl navíc až do svého jmenování moderátorem ČT členem ODS, což samozřejmě neověřené spekulace dále posilovalo. Zelenka vzpomíná, že atmosféra, v níž přišel do ČT, k němu vůbec nebyla příznivá. „*Po příchodu na Kavčí hory mě dlouholetí pracovníci, moderátoři, kolegové ze zpravodajství víceméně nezdravili, byly sice výjimky, kdy se lidé chovali velmi slušně a zdravili, ale celkově bylo vidět, že moje přítomnost v ČT velmi nesedí. Bylo to vidět i z chování tehdejšího šéfredaktora zpravodajství pana Šámala.* Zelenka vzpomíná i na to, že na něj tehdy byl i značný mediální tlak. Mediální mainstream tehdy naznačoval, že Antonín Zelenka je člověkem, kterého do ČT nominovala ODS.

3.15 Charakteristika pořadu V pravé poledne za moderování Antonína Zelenky

I když moderátor Antonín Zelenka strávil při moderování hlavního diskusního pořadu ČT necelé dva měsíce, pokusíme se teď ve stručnosti popsat alespoň základní změny, které se

v době jeho moderování odehrály. Kromě názvu pořadu zůstalo s nástupem Antonína Zelenky stejné i jeho studio, znělka a grafika. Stejný zůstal i vysílací čas (neděle 12,00) a jednohodinová délka pořadu. Poněkud se však změnil formát pořadu. Na rozdíl od formátu moderovaného Miroslavem Dittrichem či Romanem Prorokem nebyli v pořadu zpravidla čtyři hosté, ale vystřídalo se jich zde obvykle šest až osm. Zhruba po polovině pořadu totiž docházelo jak ke změně témat, tak i hostů. Tato změna byla učiněna na návrh ředitele zpravodajství Jiřího Hodače.

S výjimkou dvou pořadů bylo V pravé poledne pod vedením Antonína Zelenky rozděleno do dvou částí. První téma zpravidla patřilo důležité události, která se stala v předcházejícím týdnu, druhé téma bylo spíše nadčasové. Prvnímu i druhému tématu předcházela reportáž či anketa, která měla diváky a hosty uvést do problému. Počet hostů se v jednotlivých dílech měnil. V první části byli zpravidla tři až čtyři, ve druhé části se jejich počet pohyboval mezi dvěma a pěti.

Antonín Zelenka, stejně jako moderátor Roman Prorok, ve svých pořadech hojně využíval telefonáty diváků přímo do studia. Jednou z novinek v koncepci pořadu bylo využití přímého vstupu tehdejšího zpravodaje na Slovensku Tomáše Šponara v pořadu vysílaném 2. července 2000, který se věnoval zdravotnímu stavu hlav států. (ČT, V pravé poledne, 2. 7. 2000)

3.16 Příprava pořadu V pravé poledne pod vedením Antonína Zelenky

Antonín Zelenka byl – na rozdíl od Romana Proroka – zaměstnancem redakce publicistiky. Proto se na přípravě tohoto pořadu kromě Zelenky podíleli i lidé z této redakce. S přípravou pořadů pomáhala Zelenkovi (stejně jako před tím Prorokovi) rešeršistka Monika Slepíčková. Zároveň se podílela i na obvolávání hostů.

Na rozdíl od jeho předchůdců si Antonín Zelenka nejen namlouval všechny úvodní reportáže sám, ale také si je sám ve střížně zpracovával.

Témata, o nichž by se mělo v pořadu diskutovat, se vybírala na pondělní poradě. Do úterka byla většinou témata vybraná a poté následovalo zvaní hostů. Nejintenzivnější příprava moderátora a jeho spolupracovníků se logicky odehrávala na konci týdne. I když byl Antonín Zelenka oficiálně i dramaturgem pořadu, říká, že určující vliv při výběru témat neměl on, ale lidé z vedení redakce publicistiky. O tématech podle Zelenky často rozhodovala jeho nadřízená z redakce publicistiky v ČT Andrea Majstorovič.

Ambicí Antonína Zelenky bylo, aby v každém pořadu otevřel alespoň jedno z nadčasových témat. „*Přiznám se ale, že jsem k tomu mnoho možností neměl.*“ Zelenka naráží na to, že několik témat mu zamítla přímo Andrea Majstorovič.

Zelenka si nevzpomíná, že by kdokoli z politiků odmítl pozvání do pořadu přijmout. „*Já jsem s tím opravdu neměl problém.*“ Stejně tak říká, že se nikdy po dobu svého moderování nesetkal s žádnými vážnějšími politickými či nepolitickými tlaky. Pokud tedy za vážný tlak nebudeme považovat pozdější neshody se šéfredaktorem publicistiky Martinem Mrnkou.

3.17 Charakteristika moderátora Antonína Zelenky

Antonín Zelenka přišel do ČT po několikaleté zkušenosti v ČRo 1 Radiožurnálu, kde několik let uváděl publicistický pořad Radioforum. Zelenka před svým příchodem do ČT nikdy v televizi nepracoval a v prvních několika pořadech to bylo zejména na jeho gestech a mimice vcelku patrné. Jinak patří Antonín Zelenka mezi nekonfliktní a zdvořilé moderátory. I přes tyto rysy většinou dokázal udržet diskusi u hlavního tématu. Na druhé straně by jeho projevu neškodila větší dávka sebevědomí a průbojnosti. Za osm pořadů, které odvysílal, se nedopustil žádné závažnější moderátorské chyby.

3.18 Konec pořadu V pravé poledne a odchod Antonína Zelenky

Již po necelém měsíci moderování Antonína Zelenky (3. července 2000) ČT oznámila, že hlavní diskusní pořad na konci července zruší. Na celý srpen měl pořad z obrazovky ČT zmizet a v září ho měl nahradit zcela nový diskusní formát v novém vysílacím čase. Původně ho měl opět vést stávající moderátor Antonín Zelenka. (ČTK, 3. 7. 2000) Již tehdy ovšem začal Antonín Zelenka tušit, že v ČT skončí. Dnes k tomu říká: „*Jakmile se začne mluvit o změně názvu pořadu a změně vysílacího času, tak je jen otázkou krátkého času, kdy budete odejít.*“ Na konci července 2000 (ještě před posledním pořadem V pravé poledne) bylo zřejmé, že Zelenka bude muset o nový diskusní formát soutěžit v konkursu. (ČTK, 28. 7. 2000)

Antonín Zelenka vzpomíná, že jeho odchod uspíšilo jmenování Martina Mrnky do funkce šéfredaktora aktuální publicistiky v polovině července 2000. Hned od počátku měl s Mrnkou neshody. I přesto ale šéfredaktor Mrnka Zelenkovi doporučil, aby se zúčastnil konkursu na nový diskusní pořad ČT. „*Pan Mrnka mi dal víceméně příkaz, ať se zúčastním pilotního programu na nový pořad.*“ Ten měl být na rozdíl od všech předchozích i následujících pořadů koncipován jako formát „jeden na jednoho“. Původně chtěl sice Zelenka účast v konkursu odmítnout, ale na přání tehdejšího ředitele zpravodajství tuto nabídku přijal. V konkursu na nový diskusní pořad ČT, kterého se kromě Zelenky zúčastnili i moderátoři Daniela Drtinová a Milan Šíma, nakonec zvítězil ten posledně jmenovaný. ČT to oznámila 11. srpna 2000. (ČTK, 11. 8. 2000) Zelenka s odstupem času říká, že jeho účast v pilotním

pořadu velkého smyslu neměla. „*Od počátku bylo zřejmé, že nový pořad bude moderovat pan Šíma.*“

Antonín Zelenka (stejně jako před ním Miroslav Dittrich) upozorňuje, že se s žádnými oficiálními výtkami na způsob svého moderování nesetkal. „*Do svého odchodu jsem od nikoho neslyšel jediné slovo kritiky, že ten pořad moderuji špatně.*“ Z ČT odešel Antonín Zelenka 4. září 2000. Poté nastoupil na editorské místo do Rádia Classic.

Poslední vysílání hlavního diskusního pořadu V pravé poledne nabídla divákům ČT 30. července 2000. Od 3. září se měl vysílat nový pořad s pracovním názvem Večernice. Novým moderátorem hlavního diskusního pořadu ČT se byl jmenován Milan Šíma.

4. KAPITOLA: NAOSTRO

Pět týdnů mezi 30. červencem a 3. zářím 2000 bylo v časovém horizontu, který sleduje tato práce, druhým nejdelším obdobím v historii ČT, kdy tato instituce svůj hlavní diskusní pořad nevysílala. Nicméně nový diskusní formát uvedla ČT tak, jak si ho naplánovala. První vydání nového diskusního pořadu ČT odvysílala 3. září 2000. (viz Pitterman, Saturková, Šnábl eds. 2002: 254) Jediné, co se oproti původním plánům změnilo, byl jeho název. Místo pracovního názvu Večernice byl nakonec hlavní diskusní pořad ČT pojmenován názvem Naostro. Budeme-li počítat i díly, které nebyly vysílány živě, ale byly sestříhány z předchozích živých pořadů, pak Naostro vydrželo na obrazovkách ČT přesně dva roky. Pořad, který byl zařazen pod redakci publicistiky ČT, po celou dobu vedl moderátor Milan Šíma, který potvrdil, že vzorem pro dramaturgii pořadu byl diskusní formát Hard Talk vysílaný na BBC.

4.1 Obecná charakteristika diskusního pořadu Naostro

Novou podobu diskusního formátu připravovalo v průběhu léta 2000 nové vedení redakce publicistiky v čele Martinem Mrnkou. Moderátor Milan Šíma k tomu říká: „*Koncepci diskusního pořadu si téměř vždy určuje vedení televize. Já jsem tam udělal menší změny, například vstupy diskutujících přes plasmu.*“ Nový diskusní formát ČT nazvaný Naostro se ve srovnání se svými předchůdci v mnoha parametrech lišil.

Popišme si zde šest základních změn.

1. Na rozdíl od Debaty a od pořadu V pravé poledne mělo Naostro až na dvě výjimky pouze jednoho hlavního hosta. Jeho partneři pro diskusi s ním neseděli ve studiu, ale kladli mu otázky či protiargumenty prostřednictvím telemostu, který byl propojen s plasmovou obrazovkou ve studiu. Výjimkami z pravidla byl pořad z 8. října 2000, kdy do studia přišli desetibojaři Tomáš Dvořák a Roman Šebrle a pořad z 9. června 2002, kdy se přímo ve studiu sešli Václav Klaus a Miloš Zeman.

2. Primární ambicí pořadu Naostro nebylo – na rozdíl od pořadu V pravé poledne – nastolovat do mediálního diskursu nová témata, ale reflektovat hlavní událost, která se v daném týdnu stala. K výběru hostů Milan Šíma dodává: „*Host se vybíral podle toho, jaké téma bylo ten týden nejzajímavější nebo nejdůležitější.*“

3. Další výraznou změnou v koncepci hlavního diskusního pořadu ČT byl jeho přechod z nedělního poledního času na nedělní večer. Hlavním důvodem pro přesun vysílacího času z nedělního poledne na nedělní večer, byla nespokojenost vedení ČT s relativně nízkou sledovaností hlavního diskusního pořadu ČT vysílaného v poledním čase. Relativně nižší

sledovanost vyplývala ze značné konkurence TV NOVA, která v poledním čase vysílala svůj pořad nazvaný 7 čili sedm dní (od 22. října přejmenovaný na Sedmičku).

Jistou nevýhodou bylo, že čtyřicetiminutový pořad Naostro neměl po celou dobu vysílání pevný vysílací čas. Zpočátku Naostro začínalo deset až patnáct minut před desátou večer. Od nového roku 2001 došlo ke změně vysílacího času - Naostro se vysílalo několik minut před či několik minut po 21. hodině. Na počátku července 2001 se opět vysílání pořadu přesunulo na čas okolo 22. hodiny, v listopadu 2001 se však formát opět začal vysílat o 40 minut dříve, tedy ve 21 hodin a 20 minut. Poslední koncepčnější změnou vysílacího času Naostra bylo jeho přesunutí opět směrem k 22. hodině od počátku roku 2002. Poté se Naostro bez sledovatelné časové koncepce vysílalo v neděli večer mezi 21,30 a 22,30.

4. Jednotlivá témata přestaly uvádět předem připravené reportáže, ale jejich uvedení, popřípadě vysvětlení, bylo plně na moderátorovi.

5. Moderátor Milan Šíma začal jako první v hlavních diskusních pořadech ČT pravidelně používat telemost, pomocí něhož může do pořadu vstoupit i ten, kdo není přímo ve vysílacím studiu. Použití telemostů se ukázalo být pro pořad Naostro obohacujícím prvkem, který umožňoval moderátorovi soustředit se plně jen na jednoho hosta, a přitom víceméně podle svého uvážení nechat promlouvat i další diskutující.

6. Ačkoliv byl pořad Naostro v drtivé většině případů vysílán v přímém přenosu poprvé (alespoň za sledované období) přišel se stříhovými záznamy z nejzajímavějších dílů. První takový stříhový pořad se vysílal 30. prosince 2001, dva stříhové pořady pak ČT uvedla na úplném konci vysílání tohoto formátu (25. srpna a 1. září 2002).

4.1.1 Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky

Znělka pořadu V pravé poledne byla ve srovnání se znělkou pořadu V pravé poledne o poznání jednodušší. Nová znělka korespondovala s názvem pořadu Naostro: Dvě žiletky v ní střídavě zleva a zprava rozřezávaly virtuální fialové pozadí. Vizuální stránku znělky doprovázela zesílená a obsahově velmi výrazná hudba.

Fialové pozadí studia bylo nepravidelně popsáno grafickým logem názvu studia ve tvaru Na/ostro. V pozadí za aktéry byla umístěna jedna plazmová televizní obrazovka, která byla používána buď pro vizuální podkresy k tomu, o čem se právě hovoří, nebo pro telemosty. Právě v této plazmové obrazovce mohli hosté vidět své spoludiskutéry. Mezi diskutujícími se nacházel čtyřhranný stůl s oblými hranami. Host byl posazen přímo naproti moderátorovi, což často způsobovalo mezi oběma aktéry přímý oční kontakt. Host byl umístěn z pohledu kamery na levé straně studia, moderátor na pravé. Host a moderátor byli z jedné strany

výrazně nasvícení, což mělo dodat atmosféře ve studiu na dramatičnosti. Grafika byla v pořadu užívána zejména v podobě bílých titulků na modrém podkladě s logem Na/ostro. K jiným účelům než k představování hostů grafika užívána de facto nebyla.

4.2 Příprava pořadu Naostro

Moderátorovi Milanu Šímovi pomáhali při přípravě pořadu zpravidla další tři spolupracovníci – dramaturg (na tomto postu se postupem času vystřídali Miroslav Polák, Čestmír Franěk, Aleš Poledne a ne velmi krátkou dobu také Petr Schwarz), rešeršista (Tomáš Brzobohatý) a produkční (Bára Komersová), která měla na starosti zejména obvolávání hostů. Pouze v počátcích pořadu měl Šíma na krátkou dobu k dispozici místo jednoho rešeršisty dvě rešeršistky.

Ačkoli nebyl Milan Šíma, na rozdíl od Romana Proroka nebo Miroslava Dittricha, zároveň dramaturgem pořadu, měl téměř vždy při výběru hostů poslední slovo. „*Host se vybíral ve středu na hlavní poradě. Mohl být změněn podle aktuální situace (třeba i v sobotu, pokud se to stihlo).*“

I Milanu Šímovi se ovšem několikrát stalo, že některý z hostů odmítl do studia přijít. Poprvé odmítli do pořadu, ve kterém se mělo diskutovat o jaderné elektrárně Temelín, přijít hned v jeho druhém vydání (10. září 2000) tehdejší ministr průmyslu a obchodu Miroslav Grégr a ministr životního prostředí Miloš Kužvar. Zastoupil je Miroslav Macek. V pořadu vysílaném 4. března 2001 se stalo, že hlavní host, kterým byl tehdejší předseda Českomoravského fotbalového svazu František Chvalovský, na poslední chvíli odmítl svoji účast. Ve studiu tehdy poprvé v historii hlavních diskusních pořadů ČT zůstala prázdná židle a po zhruba patnáctiminutové debatě s oponenty Chvalovského, která se odehrávala přes telemost, byl divákům nabídnut předtočený rozhovor s profesorem Geraldem Schattenem. Podmínky pro svoji účast si také chtěla určovat izraelská velvyslankyně v České republice Erelu Hadar. Na její podmínky však moderátor a jeho spolupracovníci nepřistoupili. Stejně konstatování ovšem nelze říci o vydání pořadu z 2. června 2002, kdy měl být oponentem odstupujícího primátora Prahy Jana Kasla tehdejší starosta Prahy I Jan Bürgermeister. Nicméně ODS, jejímž členem Bürgermeister je, do pořadu nominovala Jana Zahradila. Dramaturgie pořadu i jeho moderátor s touto podmínkou ODS souhlasili. Namítnout lze, že v případě Bürgermeistera nešlo o hlavního hosta pořadu, nicméně je zřejmé, že ČT nejméně v tomto konkrétním případě ODS ustoupila.

K dalším problémům se zvaním hostů a k tomu, jak si chtěli určovat, zda do ČT přijdou či nikoli, Milan Šíma říká: „*Největší problémy byly s Václavem Klausem (vzpomínám si, jak*

odmítal jít do studia třeba kvůli Erazimu Kohákovi), ale pokud to bylo důležité, tak ani v jeho případě ani jindy jsme tlakům nepodléhali. A myslím, že ty tlaky s postupem času nebyly ani příliš velké, oni s tím politici přestanou, když vědí, že to nemá smysl.“

4.3 Struktura pořadu Naostro

Struktura pořadu se od předchozích formátů výrazně odlišovala. Jak už jsme zmínili, v pořadu nebyla vysílána – na rozdíl od Debaty nebo pořadu V pravé poledne - úvodní reportáž. Moderátor začal hned po přivítání klást hlavnímu hostovi své dotazy. Prostřednictvím plasmové obrazovky či telefonu pak mohli na výpovědi hlavního hosta reagovat dva až tři další diskutující (v drtivé většině případů oponenti). Na výpovědi diskutujících se poté snažil reagovat buď hlavní host, nebo na ně reagoval moderátor, který na základě výpovědí hostů formuloval některé dotazy.

4.3.1 Volba hostů a témat

Jak už jsme řekli, hosté byli vybíráni podle nejdůležitějších témat uplynulého týdne. Hosté, kteří dostávali několikaminutový prostor prostřednictvím telemostu, byli vybíráni tak, aby měli odlišný názor než hlavní diskutér. Také jsme se už zmínili o tom, že ne vždy pozvání hosté do pořadu pozvání přijali. Ve většině případů nelze mít k výběru hlavních hostů a jejich partnerů větší výhrady. Pouze v případě posledního Naostra před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2002, které bylo netradičně vysíláno jako diskuse dvou politiků, je jistá výhrada k výběru hostů na místě. K tehdejšímu předsedovi a volebnímu leaderovi ODS Václavu Klausovi totiž nebyl pozván jeho logický protějšek, předseda a volební leader vládní ČSSD Vladimír Špidla, ale odcházející předseda vlády Miloš Zeman. Milan Šíma k tomu s odstupem zhruba čtyř let říká: *„Mně se vůbec nelíbilo, že tam byli mimořádně dva hosté, to si prosadilo tehdejší vedení ČT. Na druhou stranu Zeman byl tehdy předseda vlády a diskuse byla hodně o minulosti a Zeman je také mnohem atraktivnější host a lepší diskutér než Špidla.“*

Při celkovém pohledu zaujme relativně vysoký počet zahraničních hostů. Z celkem sedmdesáti hostů, kteří se v televizním studiu Naostro představili, jich bylo třináct (tj. 18,6 procenta) ze zahraničí. K nejzajímavějším pořadům z tohoto pohledu patřilo Naostro s americkým právníkem Edwardem Faganem (1. dubna 2001) o jaderné elektrárně Temelín, s velvyslancem Palestinské samosprávy v Česku Sameeh Abdulem Fattahem (23. září 2001) o terorismu nebo s předsedou Sudetoněmeckého krajanského sdružení Berndtem Posseltem (24. března 2002) o česko-německých vztazích.

Naostro bylo sice zpravidla rozděleno do více témat, v některých případech však pořad rozvíjel pouze jedno hlavní téma.

4.4 Charakteristika moderátora Milana Šímy

Pořad Naostro byl zcela jistě nejkonfliktnějším hlavním diskusním formátem ČT v období, které sledujeme. Moderátor Milan Šíma se snažil ve vztahu ke svému hostovi (někdy by spíše bylo přesnější protivníkovi) vytvořit konfliktní atmosféru. Milan Šíma se nebál zeptat i na ty nejnepříjemnější otázky, které se občas opíraly i o otázky převzaté z bulvárních médií. Charakteristickým rysem moderování Milana Šímy bylo soustavné přerušování hosta, a to zejména ve chvíli, kdy ve své odpovědi konkrétně nereagoval na položený dotaz. Moderátor Milan Šíma k celkové dramaturgii Naostra ve stříhovém pořadu z 30. prosince 2001 řekl: „*Zadání bylo jasné: dostat pozvaného hosta co nejvíce do úzkých.*“ (ČT, Naostro, 30. 12. 2000) Podle zhlédnutých pořadů můžeme říci, že se mu to se střídavými úspěchy dařilo. Otázkou ovšem je, zda v takto vyhocené dramaturgii pořadu „jeden na jednoho“ není potlačena moderátorská objektivita. Například v pořadu s tehdejším místopředsedou Rady pro rozhlasové a televizní vysílání Petrem Štěpánkem (2. prosince 2001) bylo zadání „*dostat pozvaného hosta co nejvíce do úzkých*“ ze strany moderátora naplněno možná až příliš tvrdě. Protože měl proti sobě hosta, který se ostrým konfliktům nevyhýbá, z pořadu se na dlouhé minuty stala hádka, z níž asi žádný divák nemohl být příliš moudrý.

S tím souvisí i fakt, že výkon moderátora byl závislý na tom, jakého hosta proti sobě měl. S obtížnými a konfliktními hosty měl moderátor velké starosti. Milan Šíma k tomu doplňuje: „*Nejobtížnější určitě byly pořady, kde byli hosty Klaus nebo Zeman, protože oba jsou hodně konfrontační a využijí jakoukoliv moderátorovu chybu nebo zaváhání k útoku proti němu.*“

Nutno dodat, že Milanu Šímovi se asi nejméně vydařil pořad, v němž 9. června 2002 diskutovali právě Václav Klaus s Milošem Zemanem. Nebylo to však dáno ani tak tím, že by nebyl moderátor připravený, ale spíš tím, že neměl zažitý formát pořadu, který byl jednorázově změněn – z formátu „jeden na jednoho“ na „klasický“ formát dvou diskutujících. Většinu ostatních případů měl však moderátor pod kontrolou.

4.5 Politické i nepolitické tlaky na pořad Naostro

Jak už jsme napsali v podkapitole 4.2, někteří politici se snažili spoluurčovat osoby, které jim měly prostřednictvím telemostu oponovat. Tyto „měkké“ tlaky však asertivního

moderátora nemohou při jeho práci ovlivnit. Milan Šíma těmto tlakům (alespoň u hlavních hostů pořadu) podle svých slov nepodléhal.

I když se pořad Naostro vysílal v období před i po televizní krizi, která proběhla na přelomu let 2000 a 2001, v přímé souvislosti s ní na pořad Naostro žádný nestandardní tlak vyvíjen nebyl. Jistý tlak na pořad Naostro vyvíjela na podzim 2000 tehdejší Rada ČT. Tato instituce, která má především kontrolní pravomoci, tehdy Šímův pořad několikrát otevřeně kritizovala. Na počátku října 2000 Rada ČT o pořadu konstatovala, že „*neodpovídá poslání ČT jako veřejnoprávní televize.*“ (Právo, 5. 10. 2000:2) Na konci téhož října Rada ČT kritizovala už přímo moderátora Šímu. „*Jediné, čím je moderátor schopen se blýsknout, je chytání daného politika za slovíčko.*“ Tehdejší Rada ČT také kritizovala způsob, jakým Milan Šíma vybírá témata. „*Před vážnými a věcnými problémy dostávají přednost témata zástupná a někdy až hloupá.*“ (MF DNES, 27. 10. 2000)

Způsobu moderování Milana Šímy se také dostalo kritiky od RRTV, která napsala stížnost Radě ČT i tehdejšímu generálnímu řediteli ČT Balvínovi. Příčinou byl již zmiňovaný pořad ze 2. prosince 2001, v němž byl hlavním hostem místopředseda této Rady Petr Štěpánek, a v němž se hovořilo o arbitrážích týkajících se TV NOVA a TV 3. RRTV také naznačila, že pořad byl ovlivněn PR agenturou Jiřího Hrabovského, která v pořadu zastupovala servisní organizaci dodávající pořady TV 3. (ČTK, 4. 12. 2001) Vedení zpravodajství ČT v čele s jeho prozatímním ředitelem Zbyňkem Honysem kritiku RRTV po několikadenním váhání odmítlo a za moderátora Milana Šímu se postavilo. (MF DNES, 8. 12. 2001:2)

Jak už jsme naznačili, kritika výkonu moderátora v pořadu vysílaném 2. prosince 2001 z věcného hlediska zcela neoprávněná nebyla, nicméně RRTV byla v této kritice vzhledem k pořadu, který kritizovala, ve střetu zájmů. Navíc se zde nabízí otázka, zda právě RRTV má jakožto orgán státní správy kritizovat pořady, v nichž nebyl prokazatelně porušen zákon.

Z vyjádření Milana Šímy vyplývá, že byl podroben tlaku zevnitř ČT pouze jednou, a to před již zmiňovaným pořadem z 9. června 2002, v němž se setkali Václav Klaus a Miloš Zeman. Šíma k výše uvedenému tlaku upřesňuje: *Vzpomínám si, že vedení ČT tenkrát hodně tlačilo na duel ‚titánů‘. Já jsem ale nebyl proti, protože to bylo zajímavé.*“

Milan Šíma se jinak snažil veškerým tlakům, které byly vyvíjeny na pořad, pokud možno bránit. „*Česká televize není dostatečně nezávislá na politicích a to se projevuje především v pořadech, které se zabývají politikou. Pokud bude Rada ČT volená politiky, budou mít politici v ČT hlavní slovo (výjimkou by mohl být náhodně zvolený silný ředitel). Myslím si, že jsem se snažil v Naostru nebrat na tyto tlaky zřetel.*“

4.6 Konec pořadu Naostro

Milan Šíma říká, že o konci pořadu Naostro měl signály už od doby, kdy generální ředitel ČT Jiří Balvín jmenoval prozatímního ředitele zpravodajství ČT Zbyňka Honysa řádným ředitelem zpravodajství. Honys byl po devíti měsících ve funkci prozatímního ředitele zpravodajství jmenován řádným ředitelem zpravodajství 12. prosince 2001 (Pitterman, Saturková, Šnábl eds. 2002:331) Už krátce po tomto zvolení Honys oznámil, že na pořad Naostro chce vypsát výběrové řízení. (LN 27. 5. 2002:31) V polovině února 2002 ČT oznámila, že novým šéfredaktorem publicistiky se stane od 1. března 2002 Milan Bouška. (ČTK, 13. 2. 2002) Nový šéfredaktor publicistiky už ve svém projektu, s nímž v konkursu zvítězil, uvedl, že pořad Naostro nesplňuje jeho očekávání. (Právo 28. 5. 2002:5) Milanu Bouškovi se nelíbila zejména kvalita přípravy moderátora. (MF DNES 6. 4. 2002:9)

První zmínky o tom, že pořad v srpnu roku 2002 definitivně skončí, je možné nalézt již v květnovém denním tisku. V článkách o konci pořadu Naostro se rovněž čtenáři dozvěděli, že od září 2002 bude novým moderátorem hlavního diskusního pořadu ČT Jakub Železný. (LN, 27. 5. 2002: 1; Právo, 28. 5. 2002:5) Do ČT se měl v podzimním programovém schématu opět vrátit diskusní formát jednoho moderátora s více hosty. Šíma vzpomíná, že oficiálním důvodem konce pořadu Naostro byla nízká sledovanost.

Vliv na konec pořadu ovšem mělo podle Šímy také zvolení Jiřího Balvína řádným generálním ředitelem, který se ujal své funkce 15. listopadu 2001 (Pitterman, Saturková, Šnábl eds. 2002: 329). Šíma říká, že nové vedení chtělo, „*aby byli ve studiu celou dobu dva politici, a ne jen jeden. Chtěli, aby se mezi sebou přeli jen politici a moderátor, aby jim pouze uděloval slovo. Báli se zodpovědnosti za to, když bude moderátor na někoho moc ‚ostrý‘.*“ Z odstupu čtyř let lze říci, že poslední důvod, který uvádí Milan Šíma, byl zřejmě tím hlavním. Vyplývá to zejména z druhu diskusního formátu, jaký od září ČT zvolila. Poslední živě vysílané Naostro ČT odvysílala 11. srpna 2002 těsně po rozsáhlých povodních. Původně měl sice živě vysílaný pořad skončit 11. srpna 2002, ovšem právě rozsah povodní živé vysílání formátu Naostro o jeden týden prodloužil. Ještě dva týdny po posledním živém pořadu se vysílaly dva stříhové pořady, takže zcela posledním dílem se nakonec stalo 1. září roku 2002.

5. KAPITOLA: ŠPONA

Nový hlavní diskusní formát ČT nazvaný Špona bezprostředně navázal na poslední (stříhový) díl pořadu Naostro. ČT Šponu poprvé vysílala 7. září 2002. Moderování Špony nabídla ČT Jakubu Železnému přes prostředníka, a to – jak jsme již zmínili - už na konci května 2002. Železný na nabídku moderovat hlavní diskusní pořad ČT, kterou dostal od ředitele zpravodajství Zbyňka Honyse a šéfredaktora redakce publicistiky Milana Boušky, s odstupem čtyř let vzpomíná takto: „*Řekl jsem, že by mě tato možnost lákala. Řekl jsem si zhruba dvanáct podmínek, na něž mi bylo řečeno, že je žádná z těch podmínek nezajímá. Že to buď budu brát, jak to je, nebo ne.*“ Jakub Železný říká, že jedním z jeho hlavních požadavků bylo, aby moderoval formát, který by byl podobný formátu Naostro. Další z jeho požadavků bylo, aby do pořadu nechodili přednostně politici.

Přestože tehdejší zpravodajství na tyto hlavní požadavky nepřistoupilo, Železný nabídku přijal. „*Dodnes jsem přesvědčený, že s mým jménem a v mojí tehdejší pozici to bylo – přes všechna negativa - správné rozhodnutí. Pro mě to tehdy byla šance dostat se do ČT, kterou jsem tehdy považoval za pro sebe poměrně zakletou instituci. Dostal jsem se do rozjetého vlaku, který jsem ale nemohl nijak ovlivnit.*“

Jméno pořadu Špona bylo zveřejněno 20. července 2002 (MF DNES, 20. 7. 2002:1) Délka pořadu měla být – stejně jako u formátu Naostro – zhruba čtyřicet minut.

5.1 Obecná charakteristika diskusního formátu Špona

Špona se jako vůbec první hlavní diskusní pořad ČT nevysílala v neděli, ale v sobotu. V září 2002 se pořad vysílal od 12,00, od října se posunul na 12,30. Jakub Železný připouští, že den i původní vysílací čas byl zvolen proto, aby Špona konkurovala pořadu jeho otce na TV NOVA nazvaného Volejte řediteli. Jakub Železný k tomu říká: „*Záměr v tom byl zřejmý.*“ Šéfredaktor publicistiky Milan Bouška to však v tehdejších denním tisku odmítal: „*Nenašli jsme vhodnější čas. Večerní časy se nám pro politické debaty neosvědčily, a kdybychom šli do přímého střetu v neděli v poledne se Sedmičkou na Nově, z hlediska diváka by toho bylo ... moc.*“ (MF DNES, 6. 9. 2002:2) Ať už byl původní záměr redakce publicistiky jakýkoli, moderátor Jakub Železný s vysílacím časem pořadu nesouhlasil. „*Kdo by se v sobotu na diskusní pořady díval? Lidé jsou na ně zvyklí v neděli.*“

Špona byla koncipována jako pořad, v němž moderátor ve studiu diskutuje se dvěma hosty. Jeden host byl hlavní a byl v pořadu po celou dobu jeho trvání. K hlavnímu hostovi postupně přicházeli do studia další dva až tři diskutující, kteří po určitém časovém intervalu zase odcházeli. Pokud byli k hlavnímu hostovi pozváni dva diskutující, pak se vystřídali

zhruba po polovině pořadu. Pokud nastala méně častá varianta a byli pozváni tři oponenti hlavního hosta, pak se vystřídali zhruba po třetině pořadu. Z této základní koncepce vykročilo pouze několik pořadů, kde byli ve studiu hned od počátku tři hosté.

Hlavním diskutérem byl zpravidla politik. S ním přicházeli debatovat buď další politici, nebo novináři, experti z různých oborů (ekonomové, politologové či historikové) či reprezentanti různých zájmových skupin. Výše uvedenou koncepci nemohl podle svých slov moderátor Jakub Železný téměř nijak ovlivnit: „*Ke kostře a koncepci pořadu jsem víceméně neměl možnost cokoli říci. I když například s koncepcí dvou hostů, z nichž jeden se ve studiu střídal s dalšími, jsem souhlasil.*“

Špona měla jak oproti diskusnímu pořadu V pravé poledne, tak zejména oproti formátu Naostro, velmi nekonfliktní průběh. Atmosféra ve studiu byla víceméně vždy velmi korektní a přátelská. Jakub Železný říká, že takový byl záměr tehdejšího vedení zpravodajství. „*Pořad neměl do poslední chvíle jasnou dramaturgii a jasné zadání. V podstatě jediným zadáním bylo, aby ten pořad byl v klidu a pohodě, a aby nikdo nemohl ČT nařknout, že dělá něco nekalého.*“ Součástí zadání bylo, aby moderátor v případě, že se hosté začnou mezi sebou přít, do debaty nezasahoval.

Moderátor Jakub Železný říká, že bylo – v rámci možností – jeho hlavním cílem reflektovat hlavní události uplynulého týdne a nacházet v nich nové souvislosti. Na to, aby mohl otevírat nová témata, neměl Železný podle svých slov podporu v redakci zpravodajství. Železný v této souvislosti upozorňuje na důležitou skutečnost. Podmínky, které mu ČT pro moderování pořadu vytvořila, zdaleka nebyly ideální. Hlavní příčinou byla personální nestabilita v ČT. „*Byl jsem úplně jinde než byli všichni moderátoři na této pozici, a než je moderátor na této pozici. Za šestnáct měsíců, co jsem pořad moderoval, se vystřídali tři generální ředitelé a tři ředitelé zpravodajství. Ve chvíli, kdy jsem chtěl s mou pozicí něco udělat, vždy přišlo nové vedení.*“ Jejich zájem o Šponu byl podle Železného naprosto mizivý. „*Od žádného ředitele zpravodajství jsem k pořadu – vyjma prvních třech pořadů, kdy tam byl pan Honys – neslyšel ani slovo. Podpora od vedení televize a redakce zpravodajství byla nulová. Bohužel jsem nebyl v takové pozici, abych s tím něco udělal. Po druhém nebo třetím pořadu jsem pochopil, že nemám žádnou šanci s tímto pořadem nic udělat. Mnohem více mi šlo o to, abych se etabloval v České televizi.*“

5.1.1 Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky

Znělka pořadu i studio byly laděny podle názvu pořadu Špona. V úvodní znělce mohli diváci vidět zakroucený železný odřezek, prokládaný slovem „Špona“, který byl stříbrné

barvy, a který byl komponován na červeno-fialovo-černo-stříbrném pozadí. Znělka byla podbarvena nepříliš výraznou hudbou.

Ve studiu proti sobě seděli zpravidla dva hosté u kulatého stolu s kulatou podstavou, který byl dokola lemován stříbrnými čarami (zřejmě znázorňující špony). Moderátor, který seděl čelně proti kameře, měl zpravidla hlavního hosta po levici. Další hosté, kteří se v pořadu proti hlavnímu hostovi střídali, pak seděli po moderátorově levici. Pozadí studia bylo lemováno stříbrnými a světlemodrými imitacemi odřezků železa. Grafika byla využívána při předělech, které od sebe spolu s reportáží oddělovaly právě odcházejícího a nově přicházejícího hosta.

5.2 Příprava Špony

Příprava diskusního pořadu Špona probíhala víceméně podobně, jako u ostatních pořadů. Moderátor Jakub Železný ji popisuje následovně: „*V úterý byla koncepční porada, kde se rozhodlo, jaké téma v pořadu bude. Od středy do pátku se na tom pracovalo. Můj názor, názor dramaturga a šéfredaktora byl druhotný. O tom, zda přijdou do pořadu, rozhodovali politici.*“

S přípravou Špony Jakubu Železnému pomáhali dva pravidelní spolupracovníci. „*Zprvu byl dramaturgem Čestmír Franěk a rešeršistou Tomáš Brzobohatý. Po odchodu Čestmíra Fraňka na místo šéfredaktora publicistiky se stal na konci roku 2002 Tomáš Brzobohatý zároveň i dramaturgem pořadu. Brzobohatý připravoval Železnému podklady k moderování pořadu, kterých se moderátor většinou držel. Spolupracovnící Jakuba Železného byla Bára Komersová. „Obvolávala hosty a zajišťovala příspěvky, které měly v pořadu být.“ Další (ovšem nepravidelnou) spolupracovnící Špony byla Eva Ziliziová, která v některých pořadech namlouvala komentář k úvodním příspěvkům.*

Také Jakub Železný se při přípravě pořadu setkal s tím, že si pozvaní politici snažili klást pro svoji účast ve Šponě různé podmínky. „*Politici si naprosto běžně chtěli určovat, kdo s nimi bude v pořadu sedět. Proti Václavu Klausovi odmítlo ve Šponě vysílané mezi první a prezidentskou volbou přijít 18 (!) lidí.*“ Do této Špony vysílané 18. ledna 2003 si nakonec proti Klausovi přišli sednout politoložka Vladimíra Dvořáková a poslanec KSČM Jiří Dolejš.

Do Špony však odmítl přijít i Václav Klaus, tedy politik, proti němuž odmítali do pořadu chodit jiní. Klaus byl do pořadu pozván 1. března 2003, tedy druhý den poté, co byl zvolen českým prezidentem. Jakub Železný Klausovo odmítnutí účasti zmínil přímo v pořadu: „*My jsme do dnešní Špony chtěli pozvat zvoleného prezidenta Václava Klause, ale vzkázal nám, že dnes má úplně jiný program.*“ (ČT, Špona, 1. 3. 2003) Bez zajímavosti není, že o den

později, tedy 2. března 2003, byl Václav Klaus exkluzivním hostem Sedmičky, tedy hlavního diskusního pořadu TV NOVA.

Příkladem politika, který Železnému způsobil při přípravě Špony horké chvíle, byl tehdejší ministr obrany Jaroslav Tvrdík. „*Odcházející ministr obrany Jaroslav Tvrdík den před pořadem o půl osmé večer oznámil, že nepřijde,*“ popisuje Železný. Po dlouhém přemlouvání však Tvrdík do Špony vysílané 31. května 2003 nakonec přišel.

Další politik do hlavního diskusního pořadu ČT odmítal chodit zcela. Železný o něm v jednom ze svých článků napsal: „*Letitý ministr mi vzkázal, že do ,pořadu moderovaného panem Železným nepřijde říct ani kolik je hodin.*“ (LN, 22. 4. 2005) V článku sice Jakub Železný konkrétní jméno neupřesnil, nicméně autorovi této práce řekl, že oním politikem byl tehdejší ministr kultury Pavel Dostál. „*Velmi mě to urazilo a rozzlobilo,*“ doplňuje Železný. Hlavním důvodem, proč nikdy Dostál do Špony nepřišel, byly Dostálovy spory s otcem moderátora, Vladimírem Železným.

Moderátor Jakub Železný také podrobně popisuje, jak se s podmínkami, které si politici kladli, se svými spolupracovníky vyrovnával. „*I když třeba politici původně nechtěli do pořadu přijít, tak většinou přišli, nebo jsme zvolili úplně jinou variantu hostů. Nikdy jsme ale nepřipustili, abychom někoho nepozvali proto, že si s ním někdo diskutovat nepřeje.*“ Složení hostů vždy musel schválit šéfredaktor redakce publicistiky. Železný tedy, na rozdíl například od Milana Šímy nebo Romana Proroka, neměl poslední slovo ve výběru hostů. Za nevýhodu to však nepovažuje. „*Nepamatuji se na situaci, kdy bych měl na skladbu hostů odlišný názor od dramaturga nebo šéfredaktora.*“

5.3 Struktura Špony

Struktura Špony byla poměrně jednoduchá. Částečně jsme si ji popsali již v podkapitole 5.1. Hned po úvodní znělce se začal vysílat úvodní příspěvek, který byl zpravidla koncipován jako souhrn nejdůležitějších zpráv týdne. Po této reportáži na hlavní téma pořadu diskutovali dva hosté, z nichž jeden zůstal v pořadu po celou dobu vysílání. Druhý po patnácti či dvaceti minutách odešel a nahradil ho další host. Pokud přišli proti hlavnímu hostovi debatovat dva diskutující, střídali se zhruba po polovině pořadu; pokud byli tři, střídali se po necelých patnácti minutách. První a poslední slovo měl ve Šponě vždy hlavní host. Pokud bylo ve Šponě probíráno pouze jedno téma, pak měla výše uvedená struktura výhodu v tom, že hosté mohli dané téma probrat z více úhlů pohledu. Pokud však bylo témat více, pak diskutéři zákonitě nedokázali jednotlivá témata řádně probrat. Každý nový host, který střídal jednoho z předcházejících hostů, byl – spolu s tématem – představen v krátké reportáži.

5.3.1 Volba hostů a témat

Jak už jsme zmínili, volba hostů byla výrazně ovlivněna jejich častou neochotou do pořadu přijít. Pokud odhlédneme od tohoto (jistě podstatného) faktoru, pak nelze mít k výběru hostů podstatné výhrady. Ve Šponě se například nestalo to, že by byli do diskuse proti sobě pozváni dva politici, kteří by měli na podstatné otázky stejný názor.

Skladba témat byla nejčastěji volena podle toho, co nejdůležitějšího se stalo v průběhu právě uplynulého týdne. Vzhledem k této ambici pořadu byl výběr relativně jednoduchý a ani v této otázce nelze mít nějaké vážnější připomínky.

5.4 Charakteristika moderátora Jakuba Železného

Moderátorský styl, kterým se Jakub Železný ve Šponě prezentoval, lze označit za velmi korektní a přátelský. Ve Šponě proto vládla velmi nekonfliktní, a někdy až komorní atmosféra. Ze zpětného pohledu je zřejmé, že moderátor zadání o klidných a bezkonfliktních debatách pečlivě dodržoval. A to do té míry, že v některých vydáních působil poněkud nesmělým dojmem. V prvních několika měsících pořadu byla na moderátorovi znát mírná intonační nejistota při kladení otázek, což se samozřejmě negativně projevovalo na moderátorské suverenitě.

Moderátor jen zřídka skákal hostům do řeči, což mělo za důsledek, že hosté ne vždy mluvili o tématu, jehož se otázka týkala. Přesto měl ovšem víceméně vždy nad debatou kontrolu. Jakub Železný svůj klidný moderátorský styl považuje za relativně náročný: „*Skákat někomu do řeči a udělat z pořadu show by bylo mnohem jednodušší. Já jsem chtěl mít pořad vyvážený.*“ Železný dále vysvětluje, že vedení redakce publicistiky si přálo, aby v debatě nevznikl žádný větší konflikt. Nekonfliktní a věcné debaty jsou však podle Železného pro diváky televize veřejné služby obsahově přínosnější. „*Lidé se mají od politiků něco dozvědět.*“

S odstupem času ovšem moderátor přiznává, že nekonfliktní, věcné a někdy až komorně laděné debaty příliš velkou budoucnost nemají. „*Jak vidno, tak taková společenská poptávka tady není. Kdybych dělal další takový pořad, tak ho budu dělat úplně jinak.*“

Zřejmě jedinou výtkou směrem k moderátorovi může být fakt, že se místy nechal od pozvaného hosta okřiknout, aniž by na to adekvátně reagoval. Takový případ se stal například při diskusi vysílané 4. ledna 2003, kdy moderátora okřikl poslanec ODS Martin Říman. Ten jednu ze Železného otázek zareagoval: „*Pane redaktore, tak teď jste trošku s tou otázkou ujel.*“ (ČT, Špona, 4. 1. 2003) Podobným případem byla Špona vysílaná 15. února 2003, v níž moderátora za způsob kladení otázek okřikl prezidentský kandidát Jan Sokol.

5.5 Politické i nepolitické tlaky na pořad Špona

Jakub Železný nikdy – kromě výše popsané snahy politiků klást si pro účast v pořadu podmínky - žádné politické tlaky na své moderování nezaznamenal. Podle něj v tom hrál roli i fakt, že politiky nemusel obvolávat, a proto s nimi před pořadem – kromě zdvořilostního rozhovoru - téměř nepřišel do styku. Pravdou je, že politická reprezentace, Rada ČT ani RRTV Šponu de facto nikdy nekritizovaly.

Jeden ze dvou případů určitého tlaku, který byl na Železného vyvíjen, přišel na konci roku 2002 přímo z ČT. Stalo se tak před pořadem vysílaným 23. listopadu 2002, kdy byl hlavním hostem pořadu předseda Poslanecké sněmovny Lubomír Zaorálek. V týdnu před pořadem otevřeně kritizoval tehdejšího ředitele ČT Jiřího Balvína. Jakubu Železnému byla od vedení redakce publicistiky poskytnuta „rada“, aby toto téma v pořadu nezmiňoval. *„Přišel za mnou šéfredaktor a řekl mi, že by nebylo vhodné se o tomto tématu zmiňovat. Na to jsem opáčil, že je to trochu cenzura. Nicméně, tehdy jsem byl v takové pozici, že jsem to nemohl přímo odmítnout. Na druhou stranu jsem to z novinářského hlediska nemohl ani dodržet.“* Jakub Železný nakonec vyřešil tuto situaci tím, že se domluvil s oponentkou Lubomíra Zaorálka Miroslavou Němcovou, aby po smluveném znamení toto téma vnesla do diskuse ona. To se nakonec stalo. *„Tehdy jsem je záměrně nechal pět minut o tomto tématu mluvit.“*

Druhý případ, kdy chtěl někdo ze vnějšku ovlivnit obsah Špony, se stal před jednou z voleb prezidenta na počátku roku 2003. Tehdy se snažila jedna vlivová agentura zastupující jednoho prezidentského kandidáta (Železný pouze sdělil, že tímto kandidátem nebyl Václav Klaus) nabídnout Jakubu Železnému úplatek za to, že bude v pořadu pravidelně uvádět informace, které si tato firma přála. Jakub Železný úplatek samozřejmě odmítl. Dnes k této nabídce říká: *„Jsem přesvědčený, že o tom úplatku ten prezidentský kandidát nevěděl.“*

5.6 Konec pořadu Špona a přechod Jakuba Železného k jinému formátu ČT

Během srpna a září 2003, tedy krátce po příchodu generálního ředitele ČT Jiřího Janečka a ředitele zpravodajství Zdeňka Šámala, začal Jakub Železný tušit, že v hlavním diskusním pořadu ČT brzy skončí. Železný k tomu dnes říká: *„Bylo zřejmé, že nový generální ředitel a nový ředitel zpravodajství si přivedou na tento post nového člověka, což naprosto respektuji.“* Ředitel zpravodajství Zdeněk Šámal sice nešel do ČT s primárním úmyslem zrušit některé pořady, v průběhu srpna a září 2003 však bylo zřejmé, že konkrétně Špona bude nahrazena zcela novým diskusním formátem.

Ředitel zpravodajství Zdeněk Šámal popisuje důvody pro zrušení Špony následovně: *„Nelíbil se mi název Špona, nelíbil se mi hloupý vysílací čas ani hloupé studio. Věděl jsem*

také, že bych chtěl jiného moderátora, a že bych chtěl hlavní diskusní pořad v jiném konceptu. Jakub Železný je velmi talentovaný moderátor. Také jsem se s ním rozešel v dobrém, abych se s ním vzápětí znova sešel. Řekl jsem mu, že mi pořad Špona vadí jako takový, že je to relikv minulosti, na který nechci navazovat. Měl jsem o diskusním pořadu ČT jinou představu. Z lidí, se kterými jsem se o ní bavil, mě nejvíce zaujal Václav Moravec."

O novém diskusním formátu se v ČT definitivně rozhodlo v průběhu září a první poloviny října 2003. Novým moderátorem hlavního diskusního pořadu ČT se stal Václav Moravec. Ve sledovaném období let 1998 až 2005 to byla nejkonceptnější změna hlavního diskusního formátu ČT. Václav Moravec měl na přípravu nového pořadu čas zhruba tři měsíce, což je ve sledovaném období zdaleka nejvíce.

Diskusní formát Špona veřejnoprávní televize naposledy vysílala 20. prosince 2003. Moderátor Jakub Železný je – spolu s Miroslavem Dittrichem (a Janem Němcem, který krátkodobě zastupoval v Otázkách Václava Moravce) – jediným moderátorem hlavního diskusního pořadu, který mohl po svém odchodu z hlavního diskusního pořadu v ČT zůstat. Po svém odchodu se stal Jakub Železný jedním z moderátorů ranního zpravodajského vysílání ČT nazvaného Dobré ráno.

6. KAPITOLA: OTÁZKY VÁCLAVA MORAVCE A OTÁZKY ČT

Diskusní formát Otázky Václava Moravce začala ČT vysílat 4. ledna 2004. Ačkoli probíhal výběr nového moderátora hlavního diskusního pořadu ČT již od září 2003, první zmínky o tom, že jeho moderátorem bude Václav Moravec, lze nalézt v tisku 17. října 2003. (LN, 17. 10. 2003:24) Důvody, proč Václav Moravec nabídku veřejnoprávní televize přijal, popisuje moderátor takto: „*Od ČT jsem měl v průběhu let 1998 a 2003 tři nabídky. Vždy jsem je s ohledem na můj nízký věk odmítal. Na čtvrtou nabídku jsem přistoupil, protože jsem si říkal: ‚Když budeš mít pověst člověka, který stále odmítá, tak už Ti to nikdy nenabídnou.‘ Roli v mém rozhodování hrálo i to, že mi dal nabídku právě Zdeněk Šámal a fakt, že pořad bude dělat tým lidí, s nimiž jsem už mě nějakou zkušenost. Roli hrála i relativní volnost a dohoda se Zdeňkem Šámalem na postupné proměně formátu diskusního pořadu, to znamená vtahování jiných témat, než jsou politická a jiných hostů, než jsou politici.*“

6.1 Charakteristika první fáze pořadu (od ledna do poloviny srpna 2004)

Vývoj Otázek Václava Moravce prošel od ledna 2004 do prosince 2005 třemi fázemi. První fáze Otázek Václava Moravce trvala od ledna do srpna 2004, kdy došlo jak ke změně studia, z něž se pořad vysílal, tak i k postupné změně formátu. Kromě nového moderátora a názvu pořadu došlo s nástupem první fáze Otázek Václava Moravce v hlavním diskusním formátu ČT k několika změnám:

1. Hlavní diskusní pořad byl přesunut z brzkého sobotního odpoledne na nedělní večer. Inspirací k tomuto časovému přesunu byl diskusní pořad slovenské zpravodajské televize TA3 nazvaný V politice. „*Po pár měsících jsme se ale přesvědčili, že ta konkurence je tam příliš silná,*“ vzpomíná tehdejší i současný ředitel zpravodajství Zdeněk Šámal. S původním vysílacím časem však od počátku nesouhlasil moderátor Václav Moravec, který preferoval vysílací čas okolo nedělního poledne. „*Když Zdeněk Šámal přišel s nabídkou, moje první námitka byla, že jsem si nebyl jist vysílacím časem. Ta námitka se ukázala jako reálná, protože proti nám šla Superstar jako velký fenomén a odrazilo se to na sledovanosti pořadu. Dnes zpětně lituji toho, že když jsme se se Zdeňkem Šámalem bavili o začátku Otázek, měl jsem už tehdy trvat na tom, že nesouhlasím s večerním vysílacím časem.*“ Určitým mementem byl pro Moravce pořad Naostro, který byl také vysílán v neděli večer, a kdy se podle Moravce ukázalo, že tento čas není pro diváka vhodný. Moravec chtěl od počátku vysílat v neděli od 11 hodin dopoledne – před konkurenční Sedmičkou na TV NOVA a Nedělní Partii na TV PRIMA. „*Oddělení programu argumentovalo tím, že v tomto čase jsou diváci zvyklí na původní starý seriál.*“ Proto Moravec „svůj“ preferovaný čas neprosadil. Stejně

jako u Naostra se jako jistá nevýhoda ukázal fakt, že pořad neměl v nedělním večeru vyhrazen stálý vysílací čas. Mezi 4. lednem a 20. červnem, kdy byl pořad vysílán v neděli večer, trval pořad 40 až 45 minut a začínal v čase mezi 21,20 a 21,45.

2. Hlavní diskusní ČT začal poprvé ve své historii nést název moderátora, čímž došlo k výrazné personalizaci pořadu. Hlava moderátora se navíc objevovala i v původní znělce, kterou začínaly Otázky do poloviny srpna 2004. S návrhem zanést do názvu pořadu i moderátorovo jméno přišel dramaturg pořadu Čestmír Franěk.

Václav Moravec však jméno v názvu pořadu nechtěl. V tom, že je jeho jméno přímo v názvu diskusního formátu, totiž Moravec příliš výhod nevidí. „*Jakmile pořad nese Vaše jméno, pak je to velmi přitěžující. Jste jako moderátor kritizován daleko více než ta instituce a ten pořad, takže se od toho nemůžete tak distancovat. Navíc nejste tak svobodný, abyste pořad opustil.*“ Moravec se však snaží najít v tom, že je jeho jméno v názvu pořadu, také pozitivum. „*Výhodu to má v tom, že o to více pracujete na tom, aby byl pořad pokud možno co nejlepší.*“ Moravec navrhoval pro pořad název Otázky a odpovědi. S tím ovšem vedení zpravodajství nesouhlasilo a prosadilo nakonec jméno moderátora přímo do názvu pořadu.

3. Pořad měl od počátku jasnou koncepci. V první fázi (od ledna do poloviny srpna 2004) byl moderátorem koncipován jako „poslední slovo z právě uplynulým týdnem“. Koncepce byla založena především na reflexi událostí uplynulého týdne.

4. V pořadu se opět začaly hojně využívat telemosty.

5. Ambicí moderátora od počátku vysílání bylo, aby do pořadu nechodili převážně jen politici. (LN, 17. 3. 2003:24) Tato snaha byla v první (ale i druhé a třetí) fázi splněna jen částečně. A to zejména s ohledem na sledovanost pořadu.

6.1.1 Znělka pořadu, vzhled studia a využití grafiky od ledna do poloviny srpna 2004

Jak už jsme zmínili v předchozí kapitole, v první znělce pořadu se objevovala hlava moderátora. Za moderátorem se ve znělce objevoval rozmazaný nápis Otázky a logo pořadu (otazník a půlkruh, uvnitř něhož se nacházela tečka).

Ve studiu byl na půlkruhovém podstavci umístěn bílý stůl s červeným potahem ve tvaru podkovy. Moderátor seděl od diváka na pravé straně, host (či hosté) pak na levé. Pokud byli ve studiu dva hosté, seděli zpravidla vedle sebe, naproti moderátorovi. Za moderátorem a hosty byl jakožto reálná dekorace umístěn další půlkruh, do nějž bylo vytesáno logo pořadu. Studio bylo vytvořeno s tím, že se pořad bude vysílat ve večerním čase. Proto bylo laděno do černa. Jisté problémy to začalo působit na konci června 2004, kdy se pořad přesunul do

poledního vysílacího času, do něhož se tmavé studio příliš nehodí. Moderátor Václav Moravec s podobou studia od počátku s podobou studia spokojen nebyl.

Otázky Václava Moravce byly prvním diskusním pořadem ČT, který přinesl hojně využití infografiky. Kromě představování hostů pomocí titulků byla infografika používána jak k znázornění grafů, tak i ke grafickému zobrazení výroků jednotlivých politiků a dalších aktérů diskuse.

6.1.2 Změna vysílacího času

Už jsme zmínili, že Otázky Václava Moravce se musely v nedělním večerním vysílacím čase vyrovnat s velmi silnou konkurencí. Proti hlavnímu diskusnímu pořadu ČT vysílala konkurenční TV NOVA pořad Česko hledá Superstar a TV PRIMA svůj zábavný formát nazvaný Nikdo není dokonalý. Sám Moravec ke konkurenci, s níž se musel jeho pořad v první polovině roku 2004 potýkat, řekl: „*Jestliže se v takové situaci dívá na náš pořad kolem tří set tisíc lidí, je to zázrak.*“ (Právo, 31. 5. 2004:13) Skutečně, mezi 4. lednem 2004 a 20. červnem 2004, tedy v době, kdy byl pořad vysílán ve večerním čase, činila sledovanost čtyři procenta (338 tisíc lidí). To bylo o téměř dvě procenta méně, než měl v podobném vysílacím čase v letech 2000 a 2002 pořad Naostro.⁸ Důvody nízké sledovanosti by bylo v první polovině roku možné 2004 hledat i jinde (například v malé podpoře televize, která se projevovala relativně malým počtem upoutávek).

Hlavní důvody pro změnu vysílacího času byly následující:

1. Kolize hlavního diskusního pořadu ČT se sledovanými formáty na jiných televizích, kterým v neděli večer mohly Otázky Václava Moravce konkurovat jen stěží.

2. Postupné zjištění, že diváci jsou zvyklí na hlavní diskusní pořad v neděli okolo poledne.

Ke změně vysílacího času Otázek Václava Moravce došlo 27. června 2004. Z nedělního večera byl přesunut na nedělní dvanáctou hodinu. ČT tak po 47 měsících vrátila svůj hlavní diskusní pořad do nedělního poledního času. Poprvé tak přeformátovala svůj hlavní diskusní pořad do přímé konkurence s komerční TV NOVA.

ČT se tedy na konci června 2004 odvážila k podobnému kroku, který v průběhu 90. let již dvakrát udělala směrem k ČT právě TV NOVA, když dvakrát nasadila svůj hlavní diskusní pořad do přímé konkurence s hlavním diskusním pořadem ČT.

Prvním pořadem po změně vysílacího času byla mimořádná diskuse tehdejšího prvního místopředsedy ČSSD Stanislava Grosse a předsedy ODS Mirka Topolánka, vysílaná v neděli 27. června 2004 - tedy den poté, co rezignoval tehdejší předseda vlády Vladimír Špidla. (ČT1, Otázky Václava Moravce, 26. 6. 2004) Jistou výhodou pro hladký přesun Otázek

Václava Moravce z nedělního večera na nedělní poledne bylo, že zpravodajství ČT již v té době půl roku vysílalo v nedělním poledním čase politicko-publicistický pořad nazvaný Bez obalu. I proto mohl ředitel zpravodajství Zdeněk Šámal provést přesun Otázek Václava Moravce z večerního na polední čas bez složitých vyjednávání s jinými složkami televize. Mimořádný diskusní pořad se dvěma tehdy nejdůležitějšími politiky v zemi, který byl koncipován jako rychlá reakce na pád premiéra Špidly a jeho vlády, byl dobrým důvodem pro změnu vysílacího času. Zdeněk Šámal popisuje změnu vysílacího času takto: „*Zavolal jsem na službu vedení, což je funkce, která je o víkendu v televizi programově nejvyšší a zjistil jsem, že ji má Ota Černý, který je můj podřízený. Řekl jsem mu: ‚Oto, na zítřejší dvanáctou hodinu vyhlásíš programovou změnu. Proměníme Bez obalu za Otázky Václava Moravce.‘*“ Ota Černý, průkopník poledních diskusních pořadů ČT, samozřejmě souhlasil. Zdeněk Šámal pokračuje: „*Druhý den po pořadu přišly sledovanosti a byly výborné. Sešli jsme se s Václavem a řekli jsme si, že už v poledním čase zůstaneme.*“ Zdeněk Šámal s jistou dávkou ironie popisuje změnu vysílacího času takto: *To byl vyloženě programový puč...*“

Spolu s přesunem Otázek Václava Moravce na polední čas došlo i k prodloužení pořadu. Ze 40 až 45 minut byl pořad od počátku července 2004 prodloužen na 55 minut. V souvislosti se změnou vysílacího studia, která proběhla 15. srpna, se stopáž pořadu opět prodloužila – z 55 minut na rovnou jednu hodinu.

6.1.3 Struktura Otázek Václava Moravce od ledna do srpna 2004

Pořad byl rozdělen na dvě části. Každá část měla své vlastní téma a své vlastní hosty. Václav Moravec tuto změnu zdůvodňuje následovně: „*Chtěli jsme, aby na jedno téma bylo alespoň dvacet minut, abychom neklouzali do povrchu.*“

Typický model pro prvních zhruba osm měsíců vypadal takto: Po úvodní znělce se na obrazovce objevily obrázky a předtočený komentář moderátora se shrnutím toho nejdůležitějšího, co se v uplynulém týdnu stalo. Po úvodním komentáři se moderátor představil divákům a představil hosta první části pořadu. V ní se zpravidla objevil rozhovor (většinou s politikem), který se týkal spíše aktuálnějších otázek. Také druhou část pořadu uvedl předtočený komentář moderátora podbarvený televizními obrázky. Ve druhé části pak následoval také rozhovor, nebo diskuse dvou hostů na méně aktuální, spíše nadčasové téma.

6.1.4 Změna televizního studia, znělky a grafiky

Už jsme zmínili, že moderátor Václav Moravec byl s dekorací, v níž se pořad vysílal, od počátku nespokojen. Proto chtěl společně se změnou vysílacího času prosadit také změnu

studia. Dalším důvodem pro změnu studia byl fakt, že původní studio bylo vyrobeno pro večerní vysílací čas. S přesunutím pořadu na nedělní poledne už proto bylo původní studio zcela nevyhovující.

Radikální proměny podoby studia se diváci dočkali 15. srpna 2004. Hlavní změnou bylo, že se Otázky Václava Moravce přesunuly z reálné dekorace do virtuálního studia, takže vše, co divák za hosty vidí, reálně neexistuje, a je pouze virtuálně „naklíčováno“ na modrou plochu. V pozadí za hosty vlevo mohou diváci vidět vždy část Prahy (podle počasí v Praze se v dekoraci střídá slunečno, deštivo či zamračeno). V pozadí na pravé straně je umístěna virtuální plazmová televize, na níž se točí buď zeměkoule, která je součástí znělky pořadu, nebo je na ní zobrazována hojně využívaná grafika. Na virtuální plasmové obrazovce jsou také snímání hosté, kteří v pořadu hovoří prostřednictvím telemostu nebo jsou na ní zobrazovány ilustrační záběry k právě probíranému tématu.

S novým virtuálním studiem je grafika využívána ještě hojněji než před tím. Změnila se i podoba titulků, které jsou lemovány zeměkoulí a různoběžnými siločarami. Tento grafický motiv se objevuje i v úvodní znělce.

Proměnila se i podoba stolu. Jeho půlkruhový tvar umožňuje moderátorovi sedět jak přímo naproti kameře mezi dvěma hosty, tak i naproti respondentovi (to v případě, když jde o rozhovor jeden na jednoho). Za oběma protagonisty mohou diváci vidět žlutý nápis pořadu „Otázky Václava Moravce“ na modrém podkladu.

Proměnila se také znělka pořadu. Není v ní již zobrazována hlava moderátora. Znělka je vyvedena ve fialové barvě. Hlavním motivem nové znělky se stala virtuální zeměkoule, kolem níž jsou uspořádány různoběžné paprsky a žlutý nápis „Otázky Václava Moravce“.

K nové celkové grafické podobě moderátor pořadu řekl: „*Inspirací nám byla podoba diskusních pořadů v zahraničí, například v USA to byl pořad Meet the Press nebo ve Velké Británii BBC Newsnight. Oni volí neutrální dekoraci, využívají plasmy k možnosti ilustračních obrázků apod. Problém Otázek a ČT je, že je zde virtuální dekorace, zatímco ve světě mají dekoraci reálnou.*“ Nová dekorace byla používána od poloviny srpna 2004 až do konce sledovaného období.

6.2 Charakteristika druhé fáze Otázek Václava Moravce (od poloviny srpna 2004 do poloviny května 2005)

Druhá fáze pořadu začala po přestěhování do nového virtuálního studia. Začala v polovině srpna 2004 a trvala až do poloviny května 2005, kdy moderátor Václav Moravec z pořadu odešel. Tato fáze je charakteristická základní dramaturgickou změnou.

Otázky Václava Moravce přestaly být od srpna 2004 koncipovány jako „poslední slovo za uplynulým týdnem“. Reflexe událostí uplynulého týdne ustoupila do pozadí a pořad se snažil mnohem více než před tím hledat v událostech zcela nové souvislosti a otevírat nová témata. S postupem času začala být tato ambice naplňována stále více. Kromě změny koncepce provedli tvůrci Otázek Václava Moravce i některé změny v jejich struktuře.

6.2.1 Struktura pořadu od poloviny srpna 2004 do poloviny května 2005

Pořad přestal mít jednolitou strukturu, která od ledna do srpna 2004 spočívala v rozdělení na dvě části, kdy v první části býval nejčastěji rozhovor s jedním hostem, který zhruba v polovině vystřídal rozhovor či debata se dvěma hosty. Pořad sice byl i po změně studia nejčastěji rozdělen na dvě části, které vždy uváděl obrazový materiál komentovaný moderátorem, tato koncepce však byla čas od času porušována. Výjimkou totiž nebyly ani pořady, v nichž byli celou dobu pouze dva hlavní hosté, kteří se vyjadřovali k různým aspektům jednoho hlavnímu tématu. Navíc se tvůrci do pořadu snažili zavést novou rubriku nazvanou Duel (viz níže).

Jistou změnou ve struktuře pořadu také bylo, že dvě části Otázek již zpravidla nebyvaly stejně dlouhé. Pokud byl pořad rozdělen na dvě části, pak ta první (a důležitější) část trvala zpravidla 40 až 45, kdežto ta druhá 15 až 20 minut. Pravidlem zůstávalo, že v první části byla politiky reflektována spíše aktuální politická témata, ve druhé části naopak byla zpravidla spíše otevírána témata nepolitická a nadčasovější a politici byli do této části zvaní méně.

Se změnou vysílacího studia a s prodloužením pořadu na jednu hodinu byla v polovině srpna 2004 do Otázek Václava Moravce zařazena rubrika Duel, která spočívala v tom, že se politik mohl podle určitých pravidel ptát druhého na to, co uzná za vhodné. Politik, který se ptal, měl na otázku 30 sekund. Politik, který odpovídal, musel odpovědět do 90 sekund. Tato rubrika v pořadu vydržela od 15. srpna do 3. října 2004. Poté byla zrušena. Václav Moravec její zrušení vysvětluje takto: „*Politici nebyli schopni na pravidla hry přistoupit.*“

6.3 Volba hostů a témat v prvních dvou fázích Otázek Václava Moravce (od ledna 2004 do poloviny května 2005)

Na skladbě hostů a témat je patrné, že v první fázi pořadu (od ledna do poloviny srpna 2004) se tvůrci pořadu snažili v první části pořadu pozvat nejdůležitější aktéry uplynulého týdne. Ve druhé části byli hosté voleni spíše podle své odbornosti, tedy podle toho, zda měli k tématu, které bylo probíráno, co říci.

Ve druhé fázi pořadu (od poloviny srpna 2004 do poloviny května 2005) byla patrná snaha tvůrců více nastolovat vlastní témata, a to i bez ohledu na to, co aktuálního se právě děje. Tato snaha však samozřejmě nemohla zcela eliminovat reflexi aktuálních témat. Druhá fáze pořadu byla od počátku roku 2005 poněkud limitována v nastolování agendy tím, že v České republice byla tříměsíční politická krize. Proto se logicky na počátku roku 2005 Otázky Václava Moravce převážně věnovaly právě tomuto tématu. I ve druhé fázi pořadu (od poloviny srpna 2004 do poloviny května 2005) platí pro výběr hostů konstatování, že byli (až na zmiňované období politické krize) střídavě vybírání buď podle aktuálních politických událostí, nebo podle tématu, které pořad otevíral.

Z hlediska „kvality“ výběru hostů platí také u Otázek Václava Moravce, že byl tento výběr limitován ochotou či neochotou se pořadu zúčastnit. Jednou bohužel tvůrci pořadu při výběru hostů ustoupili stranickému sekretariátu ODS. Stalo se to v pořadu vysílaném 17. dubna 2005, kterého se mělo zúčastnit pět místopředsedů stran zastoupených v Poslanecké sněmovně. ODS však žádného volného místopředsedu do Otázek Václava Moravce vyslat nedokázala, a proto do pořadu vyslala člena grémia a europoslance Jana Zahradila. Moderátor pořadu na to přistoupil. Václav Moravec svůj postup obhajuje s odstupem jednoho roku takto: *„To už bylo v době, kdy jsem byl rozhodnut odejít a věděl jsem, že mi nestojí za to, abych se s ODS dohadoval.“* V rozhovoru pro LN popisuje moderátor svůj ústupek poněkud obsírněji. *„ODS šla jinými cestami v ČT, tak jsem si řekl, že už bojovat nebudu. Asi jsem nepostupoval profesionálně, ale vzdal jsem to.“* (LN, 23. 4. 2005:11)

6.4 Moderátorská specifika Václava Moravce od ledna 2004 do poloviny května 2005

Václav Moravec byl ve srovnání se všemi předchozími moderátory mnohem průraznější. Častěji než jeho předchůdci trval na přesných odpovědích a snažil se, aby politik neutíkal od tématu. Z toho vyplývá i fakt, že – s výjimkou Milana Šímy ve formátu Naostro - mnohem více skákal svým hostům do řeči. Ve srovnání se všemi ostatními moderátory také působil sebevědoměji. Václav Moravec se pro své moderování inspiroval dvěma pořady ze zahraničí. *„Mně se líbí dva pořady. Jeden se jmenuje Meet the Press, což je hlavní diskusní pořad NBC, který moderuje Tim Russert. Ten je ještě mírnější oproti Jeremy Paxmanovi, který dělá BBC Newsnight.“* Z těchto dvou pořadů si Moravec vybral charakteristiky, které by měl moderátor mít: *„Být tvrdým oponentem, ale ne za každou cenu. To znamená poslouchat ty hosty, ale chytat je ve chvíli, kdy kličkují.“*

Vzhledem ke zvýšené agresivitě politiků, kterou lze v diskusních pořadech vysledovat minimálně od počátku roku 2004, měl moderátor těžší pozici než moderátoři, jež moderovali

hlavní diskusní pořad ČT před ním. I proto bylo v některých pořadech při samotném vysílání pořadu znát velké napětí charakterizované častým překřikováním politiků. Moravec řeší tyto (pro moderátora jistě nepříjemné) situace následovně: „*Okamžiky, kdy začne být ve studiu napětí, se snažím dát do žertu, protože si myslím, že to tu atmosféru uvolňuje.*“

Styl moderování Václava Moravce lze rozdělit na dvě období. První období (od počátku pořadu v lednu 2004 zhruba do května 2004) bylo charakterizováno mírnou moderátorskou nejistotou, která se promítala do některých neadekvátních moderátorských gest a do nepříliš jisté mimiky. Po zhruba pěti měsících však moderátorská nejistota postupně zmizela. Václav Moravec tuto nejistotu vysvětluje takto: „*V úvodu jsem si musel ,osahat‘ televizní práci. Přechod z rozhlasového do televizního prostředí mi trval čtyři až pět měsíců. V neverbální komunikaci byla znát nervozita z množství lidí, kteří dělají televizi.*“

Druhé období (zhruba od června 2004 do května 2005) bychom mohli nazvat obdobím jisté „stabilizace“. Na moderátorovi bylo znát, že se s televizním prostředím sžil a bylo to znát na vyšší suverenitě výkonů.

Moderátor Václav Moravec nedělá velké množství chyb. Nicméně dvě z nich, které měly ve sledovaném období vliv na obsah hlavního diskusního formátu ČT, nyní zmíníme. První z nich se stala v pořadu vysílaném 6. března 2005, kdy dal Vlastimil Tlustý z ODS Moravcovi nahlédnout do smlouvy, která dokládala, od koho si půjčil na svůj byt. Poté, co Moravec do smlouvy nahlédl, mu však Tlustý řekl, že jména nesmí zveřejnit. Moderátor – místo toho, aby mu smlouvy okamžitě s díky vrátil – však začal smlouvy číst, a stal se tak svědkem Tlustého úvěrových poměrů. Moderátor se tak dostal díky tahu Tlustého do defensivy, která se projevila zejména tím, že mu Tlustý určoval, jak může s údaji, které právě načerpal, dále nakládat. A to by se moderátorovi diskusního pořadu zřejmě stát nemělo.

Druhá moderátorova chyba je dlouhodobější a týká se jeho dodržování (či spíše nedodržování) předepsaného vysílacího času. Je zřejmé, že u živě vysílaného diskusního pořadu se vysílací čas vždy dodržen nepodaří. Nicméně zhruba minuta vysílacího času navíc by měla diskusnímu pořadu stačit. Výraznější nedodržování vysílacího času se datuje od konce roku 2004. Pokud bychom vzali v úvahu pořady od 19. prosince 2004 do 15. května 2005, pak jich 13 z 21 (téměř 62 procent) tuto minutovou toleranci přesáhlo.⁹

Václav Moravec zavedl do českých diskusních pořadů jednu novinku, jíž je stahování zvuku u nedisciplinovaných a překřikujících se politiků. Moravec přiznává, že použití tohoto prostředku musí být velmi citlivé. „*Jsmo domluveni s režii, že jakmile přesáhne hádka určitou hladinu a politici jsou nezvladatelní, tak se domluví s režisérem, stahuje se hostům zvuk a přecházíme k jinému tématu.*“

Moravec také velmi často ve svém moderování používá sluchátko, pomocí něhož mu dramaturg pořadu říká, kdy ukončit dané téma nebo moderátorovi radí, jakou doplňující otázku v konkrétní chvíli by bylo dobré položit. Tento prostředek poprvé v hlavních diskusních pořadech ČT začal používat moderátor Miroslav Dittrich. Moravec už si bez sluchátka dokáže své moderování přestavit jen stěží. „*Beru ho jako pojistku, která mi zajišťuje klid při vysílání. Byl bych nesvůj, kdybych sluchátko neměl.*“ I když Václav Moravec spolu se svými spolupracovníky používá sluchátko mnohem více než kdokoli před ním, stále není s využitím možností, které sluchátko nabízí, zcela spokojen. „*Chtěl bych, aby se využívalo alespoň o 300 procent více než doposud. Ve Velké Británii pomáhá dramaturg a editor moderátorovi mnohem více.*“

6.5 Příprava Otázek Václava Moravce v prvních dvou fázích vysílání (od ledna 2004 do poloviny května 2005)

Na přípravě Otázek Václava Moravce se v prvních dvou fázích (tedy od ledna 2004 do odchodu Václava Moravce v květnu 2005) podílel základní tříčlenný tým tvůrců: moderátor Václav Moravec, rešeršista a spoludramaturg Tomáš Brzobohatý a dramaturg Čestmír Franěk. Na pořadu se také částečně spolupodílel režisér spolu se svým asistentem, kteří měli na starost stříh obrázků do reportáží uvádějící jednotlivá témata. Moravec k tomu říká: „*Režiséra a asistenta rezie se podařilo mnohem více začlenit do přípravy pořadu, takže nejsou jen technickým odbavovačem příspěvku, jak to v ČT bývá. Režisér je daleko více obsahově i kreativně zaangażován do příprav pořadu, než je v ČT zvykem.*“

Na rozdíl od Romana Proroka, Miroslava Dittricha nebo Oty Černého tedy není moderátor Václav Moravec zároveň dramaturgem diskuse. Výběr témat a hostů tedy ne vždy závisí zcela na něm. Moravec v tom ale velký problém nevidí: „*Výběr hostů a témat byl a je kolektivní práce. Většinou se shodujeme. Jsme tým, který je na ,jedné vlně.*“

Samotná příprava Otázek Václava Moravce probíhala (a dodnes probíhá) následovně: Na úterní redakční poradě se moderátor spolu s dramaturgem a rešeršistou dohodli na hlavních hostech a tématech týdne. Jednotlivé hosty pak v tomto období obvolával sám moderátor. Na přípravě témat však samozřejmě pracovali rešeršista, režisér a dramaturg. Režisér spolu se svým asistentem také měli na starosti obrazový doprovod reportáží, pro něž jim posílá písemné podklady moderátor pořadu. Specifikem Otázek Václava Moravce je fakt, že jejich moderátor vedl po celé sledované období každý všední den půlhodinové Interview BBC. „*I když jsem dělal Interview BBC, tak už od úterka jsem si připravoval jednotlivá témata. Příprava Otázek se však kupodivu dala s přípravou Interview BBC skloubit.*“

Také Václav Moravec se při přípravě Otázek setkal s několika případy, kdy hosté odmítali do jeho pořadu přijít. Právě podmínky, které si jednotliví politikové pro účast kladli, byly hlavním důvodem toho, proč nakonec Moravec v květnu 2005 z pořadu odešel. První zjištělý případ, kdy host odmítl kvůli svému oponentovi do Otázek Václava Moravce přijít, se odehrál 26. září 2004. Ve druhé části pořadu byl proti europoslankyni Janě Bobošíkové pozván europoslanec, který s ní do Evropského parlamentu kandidoval na stejné kandidátce – Vladimír Železný. Ten ovšem pozvání moderátora odmítl a moderátor se rozhodl, že za něj náhradu hledat nebude. Podruhé v historii hlavních diskusních pořadů ČT se tak stalo, že na místě hosta, který odmítl do pořadu přijít, zůstala prázdná židle.

Dalším příkladem, kdy pozvaný host do pořadu nepřišel, bylo odmítnutí účasti ze strany lobbisty Jana Večerka, který byl podezřelý z uplácení politika Zdeňka Kořistky. Stalo se tak v pořadu vysílaném 24. října 2004.

Už potvrzené pozvání odvolal v pořadu, který se měl vysílat 2. ledna 2005, bývalý prezident Václav Havel. Rozezlila ho reportáž, kterou o jeho zvolení komunistickým parlamentem v roce 1989 odvysílala 29. prosince 2004 ČT. Václav Moravec na Havlovo odmítnutí vzpomíná takto: „*U Václava Havla mě to překvapilo. Na základě jedné špatně odvedené reportáže rušit účast mi připadalo absurdní.* Protože měl být Havel hlavním hostem pořadu, svým původně odmítavým stanoviskem Moravcovi velmi zkomplikoval přípravu pořadu. Nakonec musel k účasti přemluvit generální ředitel ČT, Jiří Janeček. Moravec k tomu říká: „*Jiří Janeček zavolal Václavu Havlovi a řekl mu, že ta reportáž opravdu byla špatně odvedená.*“ Havel na přímou intervenci generálního ředitele ČT Jiřího Janečka nakonec přeci jen do pořadu přišel.

Hrozba Václava Havla, že nepřijde do Otázek Václava Moravce, se ukázala předzvěstí toho, co budou politici směrem k hlavnímu diskusnímu pořadu ČT dělat na jaře 2005. Politická krize, která v České republice začala v lednu 2005 a skončila v dubnu téhož roku, se podepsala i na přípravě hlavního diskusního pořadu ČT. Politická krize se na pořadu projevila tím, že se od počátku roku 2005 různé stranické sekretariáty velmi často snažily ovlivnit skladbu jednotlivých hostů. „*Stávalo se to často. Sekretariáty politických stran na grémiích probírají, koho ony chtějí do diskusního pořadu a koho zrovna chtějí propagovat. Různé PR agentury a mediální poradci politikům říkají, kdo s kým nemá chodit,*“ říká Václav Moravec. Tento postup ze strany politické scény eskaloval právě při politické krizi na jaře 2005. Odmítání politiků do pořadu chodit a jejich časté přemlouvání ze strany moderátora vyvrcholilo ve dvou debatách, které se odehrály v únoru a březnu 2005.

Z debaty vysílané 27. února 2005 se původně omluvili všichni tři pozvaní hosté! Moderátorovi se však všechny tři pozvané hosty podařilo přemluvit. Miroslav Kalousek, Mirek Topolánek i Zdeněk Škromach svoji nechuť do pořadu přijít posléze divákům oznámili v přímém přenosu. (ČT, Otázky Václava Moravce, 27.2. 2005)

Debata, v níž licitování politiků, zda či s kým do pořadu přijdou a s kým nikoli, zřejmě vyvrcholilo, se odehrála výjimečně na Velikonoční pondělí, 28. března 2005. Diskuse mezi potvrzeným předsedou ČSSD Stanislavem Grosse a předsedou ODS Mirkem Topolánkem se odehrála den po skončení sjezdu ČSSD a byla plánována dlouho dopředu. Dva dny před pořadem se však Stanislav Gross z debaty omluvil. Moravec na přípravu debaty, po níž se již velmi vážně rozhodoval, že z hlavního diskusního pořadu ČT odejde, vzpomíná takto: „*Celé dva dny před Velikonočním ponděním jsem nedělal nic jiného, než že jsem si telefonoval s tiskovými mluvčími nebo potažmo s oběma politiky. Stanislav Gross se chtěl omluvit kvůli úmrtí v rodině a chtěl místo sebe poslat Bohuslava Sobotku. Na to řekl Topolánek, že jestli jde do pořadu Sobotka, tak že on to ruší. Řekl jsem Topolánkovi, že jsem Grossovi řekl, že Sobotku do studia nepustím, a že tam kdyžtak budeme na Velikonoční pondělí sami dva. Na základě toho Topolánek řekl: ‚Dobře, tak já tam teda přijdu, kdyžtak tam budeme sami dva. Na to zase Gross: ‚Vy mi tam toho Sobotku nedáte?‘ ‚No nedám,‘ řekl jsem, ‚protože jsem to slíbil Topolánkovi a je to vůči němu nefér.‘ Grossovým důvodům jsem sice rozuměl (mně samotnému před jedněmi Otázkami umřela babička), ale jednou děláme práci, která souvisí s veřejností a toto není omluva.“* Vyše uvedená komunikace mezi moderátorem hlavního diskusního pořadu ČT a dvěma tehdy nejmocnějšími politiky v zemi nepotřebuje komentář. Jen dodejme, že oba politici nakonec do pořadu přišli – aby pak moderátorovi v přímém přenosu vyčetli, že vlastně přijít nechtěli. (ČT, Otázky Václava Moravce, 28. 3. 2005)¹⁰

6.6 Odchod Václava Moravce z hlavního diskusního pořadu ČT

Václav Moravec se pro odchod z Otázek definitivně rozhodl ve čtvrtek 14. dubna 2004. Hlavním důvodem Moravcova odchodu byl fakt, že si politici kladli pro účast v Otázkách Václava Moravce stále častěji nejrůznější podmínky. Politici si stále častěji chtěli určovat, s kým do pořadu půjdou a s kým nikoli. Navíc čím dál častěji hrozili tím, že do pořadu za určitých podmínek nepřijdou. Moravec k tomuto jednání politiků poněkud trpce dodává: „*Jestliže máte divákům a veřejnosti zajistit diskusní pořad a máte jistou dramaturgickou představu a politici s Vámi začnou licitovat, že s Vámi nesouhlasí...*“ Politici si ve větší míře začali klást podmínky už v průběhu února a března 2005. Definitivním zlomem, kdy se Václav Moravec rozhodl, že z Otázek opravdu odejde, byl pořad vysílaný na Velikonoční

pondělí 28. března 2005. „*Vrcholem byly Velikonoční Otázky v roce 2005, kdy jsme měli dlouhodobě domluveného Stanislava Grosse kvůli sjezdu ČSSD a Stanislav Gross před vysíláním vzkázal, že nemůže. To byla poslední kapka, kdy jsem si říkal: „Já budu politika na Velikonoční pondělí přemlouvat, aby šel do televize?“* Celou anabázi se zvaním a odmítáním Stanislava Grosse a Mirka Topolánka jsme si podrobně popsali v předcházející kapitole.

Podrobně se Moravec ke svému odchodu vyjádřil v rozhovoru pro MF DNES. „*Chci svůj čas věnovat smysluplnější věci, jako je dokončení disertační práce a odborná práce na FSV UK, než přetahování s českými politiky přes týden, zda do televize přijdou... Přiznávám, že mi zřejmě i došla trpělivost se zvyšující se mírou iracionality, které jako moderátor hlavního diskusního pořadu České televize musím čelit.*“ (MF DNES, 19. 4. 2005:2)

Moravcovu odchodu předcházelo dvouměsíční zvažování. „*Už od února jsem začal svůj odchod probírat s lidmi, kterých si vážím. Definitivně jsem se rozhodl ve čtvrtek 14. dubna večer. V pátek 15. dubna jsem své rozhodnutí sdělil řediteli zpravodajství Zdeňku Šámalovi.*“

Tři dny po Moravcově rozhodnutí zveřejnily informace o jeho odchodu z Otázek Václava Moravce Lidové noviny. Zde uvedl moderátor další z důvodů svého odchodu: „*Úplně jsem ztratil motivaci. ... Už nechci ztrácet víkendy něčím tak iracionálním, jako je česká politika.*“ (LN, 18. 4. 2005:6)

Poté, co se Václav Moravec rozhodl odejít, moderoval ještě pět pořadů. Dal tak vedení ČT a jejího zpravodajství zhruba měsíc na to, aby mohlo nalézt nového moderátora hlavního diskusního pořadu. Poslední pořad, který ve druhé fázi Otázek Václava Moravce jejich moderátor odvysílal, ČT divákům nabídla 15. května 2005.

6.7 Otázky ČT s moderátorem Janem Němcem

Novým moderátorem hlavního diskusního pořadu ČT se stal Jan Němec, jenž jinak standardně moderoval (a dosud moderuje) pořad Události, komentáře. První zprávu o novém moderátorovi hlavního diskusního pořadu ČT přinesly 29. dubna Lidové noviny (LN, 29. 4. 2005:15) Pro Jana Němce však moderování hlavního diskusního pořadu ČT v květnu 2005 zcela novou zkušeností nebylo. Dvakrát (7. a 14. listopadu 2004) již v hlavním diskusním pořadu Václava Moravce nahradil. Důvodem tehdy byla Moravcova zdravotní indispozice. Jak potvrdil ředitel zpravodajství ČT Zdeněk Šámal, od počátku bylo květnové angažování Jana Němce provizorním řešením. Jan Němec dostal za úkol vést hlavní diskusní pořad ČT do konce června 2005. Poté televize počítala s dvouměsíční přestávkou.

Otázky ČT měly většinu shodných rysů s Otázkami Václava Moravce. Změnou, která se v Otázkách ČT oproti Otázkám Václava Moravce odehrála, byl (kromě změny moderátora)

odlišný název pořadu, v němž byl vypuštěno jméno moderátora. Struktura pořadu zůstala stejná jako u Otázek Václava Moravce. Koncepce se poněkud proměnila – otevírání nových témat poněkud ustoupilo reflexi uplynulého týdne. Shodné s předchozím pořadem byly naopak znělka, grafika a studio. Téměř stejně také probíhala příprava pořadu, který - kromě Václava Moravce - sestavoval stejný tým jako před tím. Samotná příprava pořadu zůstala – až na tři změny – stejná. První změna spočívala v tom, že Jan Němec nemusel – na rozdíl od Václava Moravce - politiky (či jejich tiskové mluvčí) obvolávat sám, ale tato povinnost připadla přípravnému týmu. Druhou změnou byl odlišný režim přípravy moderátora. Ten totiž musel s přípravou Otázek ČT částečně stíhat i pořad Události, komentáře. Jan Němec svou přípravu na Otázky ČT popisuje takto: *„Domluvili jsme se na tom, že budu mít v Událostech, komentářích odlehčenější program. V pondělí, úterý a ve středu jsem dělal Události, komentáře a čtvrtek, pátek a sobotu jsem měl volno na Otázky.“* Třetí změnou bylo posunutí hlavní porady, na níž se rozhodovalo o tématech a hostech, z úterý na středu.

6.7.1 Charakteristika moderátora Jana Němce

Kromě názvu byl jediným podstatnějším rozdílem mezi Otázkami Václava Moravce a Otázkami ČT odlišný styl moderátorů. Styl Jana Němce byl ve srovnání se stylem Václava Moravce méně průbojný a více přátelský. Jan Němec nicméně i při tomto druhu moderování dokázal zůstat vůči politikům asertivní. Němec skákal politikům do řeči mnohem méně, s politiky nežertoval, ale debata neměla takový spád jako u Otázek Václava Moravce. Bez zajímavosti není, že politici v Otázkách ČT nebyli tak nedisciplinovaní, jako u Václava Moravce. Jakoby nevěděli, co si mohou k novému moderátorovi dovolit. Ještě doplníme, že moderátor poměrně přesně kladl své otázky. Jan Němec ke svému moderování říká: *„Nikdo mě nenutil, abych Václava Moravce napodoboval. Aby bylo moderování dobré, člověk nesmí hrát a musí zůstat sám sebou. Sám se za příliš velkého baviče nepovažuji. Snažím se dělat debaty seriózně, přesně a věcně.“*

6.8 Návrat Václava Moravce do hlavního diskusního pořadu ČT a vysílání třetí fáze Otázek Václava Moravce

Jan Němec moderoval poslední Otázky ČT 26. června 2005. Poté ČT šest týdnů svůj hlavní diskusní pořad nevysílala, což je vůbec nejdelší přestávka ve sledovaném období. Původně ČT počítala s více než dvouměsíční pauzou, nicméně už 7. srpna se do pořadu vrátil moderátor Václav Moravec. Veřejnoprávní televize se s Moravcem na návratu dohodla v průběhu července 2005. První zmínky o návratu Václava Moravce do hlavního diskusního

pořadu ČT lze v tisku nalézt 27. července 2005. (LN, 27. 7. 2005: 4) Otázky Václava Moravce se tak dostaly do třetí (a prozatím závěrečné) fáze svého vývoje.

Moderátor se vrátil ze dvou základních důvodů. Prvním důvodem Moravcova návratu byly osobní vazby moderátora na některé pracovníky z redakce zpravodajství. Druhým důvodem bylo, že ČT vyhověla některým podmínkám, které si Moravec stanovil. Pojd'me si nyní tyto dva důvody rozebrat poněkud podrobněji.

Lze říci, že osobní vazby Václava Moravce na kolegy ze zpravodajství ČT hrály v jeho návratu zřejmě nejpodstatnější roli. „*Máme s ředitelem zpravodajství Zdeňkem Šámalem přátelské vztahy. Společně se šéfredaktorem zpravodajství Michalem Petrovem na mě naléhali, ať se vrátím. Říkali, že se jim nepodařilo nikoho sehnat, kdo by to dělal.*“ Moravec nejprve tomuto naléhání odolával. Zcela rozhodující nakonec bylo, že k návratu do pořadu Moravce přemlouvali také kameramani, dramaturg atd. Moravec k tomu doplňuje. „*Štáb pořadu mě začal přemlouvat: ‚Vrat' se, my to chceme dělat s Tebou. To byl pro mě rozhodující okamžik.*“

Velmi podstatné také bylo splnění některých zásadních podmínek, které Václav Moravec považoval pro podobu diskusní pořadu za důležité.

1. Zřejmě nejzásadnější změnou, kterou prosadil Václav Moravec, bylo, že pořad přejde z redakce publicistiky pod redakci zpravodajství. Tím mělo dojít k větší provázanosti pořadu s ostatními složkami zpravodajství. Moravec k tomu říká: „*Redakce zpravodajství by měla úžeji kooperovat při upoutávání na ten pořad a mělo by celkově docházet k užšímu propojení, což v rámci ČT ještě ne zcela funguje.*“ Tvůrci Otázek Václava Moravce se spolu se šéfredaktorem zpravodajství vzájemně informují o tom, na kterých tématech budou pracovat, a které by případně mohl diskusní pořad dále rozpracovat.

2. Václavu Moravcovi ČT splnila přání, aby pořad dostal stálého režiséra, pracovalo na něm minimální množství střihačů a aby se ze štábu, který pořad připravuje, stal tvůrčí tým.

3. Václav Moravec také přišel s prodloužením pořadu na téměř dvě hodiny. První (hodinová) měla být – tak jako doposud – vysílána v neděli od 12,00 na terestrickém programu ČT1 a na digitální zpravodajské televizi ČT24, druhá část (55minutová) pak zhruba od 13,05 pouze na ČT24.

4. Pořad neměl být pouze s politiky a o politice, ale také o ostatních oblastech společenského života. Moderátor to naznačil hned v prvním vysílání obnovených Otázek Václava Moravce: „*Věnovat se chceme nejen politice, ale i vědě, sportu, kultuře. Zkrátka všem oblastem vašeho života.*“ (ČT, Otázky Václava Moravce, 7.8. 2005) Naplňování této ambice se věnuje zejména druhá polovina pořadu vysílaná na programu ČT24.

6.9 Další změny, které byly provedeny ve třetí fázi Otázek Václava Moravce

Otázky Václava Moravce se od svého obnovení 7. srpna 2005 začaly ještě více než předtím orientovat na otevírání nových témat. Opět o tom svědčí slova, kterými moderátor uvítal diváky při prvním vydání obnoveného pořadu: „*Týden co týden vám ve 120ti minutách nabídneme témata, o kterých se bude mluvit.*“ (ČT, Otázky Václava Moravce, 7.8. 2005) Tento důraz na nová témata lze nalézt ve všech vydáních pořadu až do konce roku 2005.

Za zmínku také stojí, že tvůrci hlavního diskusního pořadu ČT připravili 18. listopadu 2005 (pod hlavičkou redakce publicistiky) první vysílání nového formátu, který nazvali Otázky Václava Moravce Speciál. Ten se od tradičních Otázek Václava Moravce liší zejména tím, že se ho mají diváci možnost fyzicky zúčastnit přímo v místě, kde se natáčí. Hosty jediných Otázek Václava Moravce Speciál, jež ČT v roce 2005 vysílala, byli předseda Evropské komise José Barroso, eurokomisaři Margot Wallströmová a Vladimír Špidla a další čeští politici Jiří Paroubek, Miroslav Ouzký a Miloslav Ransdorf.

6.9.1 Změny ve struktuře obnovených Otázek Václava Moravce

Zásadní změny ve struktuře formátu Otázek Václava Moravce jsou dvojího druhu a vzájemně spolu souvisejí. První změna tkví v tom, že Otázky Václava Moravce přestaly mít předem odhadnutelnou strukturu. S tím souvisí rozdělení dvojnásobně prodlouženého pořadu na dvě poloviny, které od sebe oddělují zprávy. První hodina pořadu sice zůstala z hlediska struktury v podobném tvaru jako na jaře 2005 (to znamená, že nejčastěji byla rozdělena na dvě základní části), nicméně druhých zhruba 55 minut bylo naprosto nepravidelně rozděleno do dvou až tří částí – podle toho, co důležitého se tvůrci rozhodli reflektovat. Relativně často se stávalo, že hosté z první poloviny pořadu přešli i do jeho druhé části.

V posledních dvaceti až třiceti minutách druhé části pořadu se od počátku srpna začala nepravidelně objevovat rubrika Otázky Fórum, do níž jsou zváni novináři a komentátoři, kteří hodnotí aktuální politické či ekonomické události.

Podle Moravce je variabilní pojetí diskusního pořadu výhodou. Pořad díky tomu může přizpůsobovat svůj formát co nejpestřejšímu obsahu: „*Povinností ČT je porušovat formát, protože musí plnit veřejnou službu. Chci, aby se v pořadu střídaly novinářské žánry, témata a s novými tématy aby chodili i noví hosté. Pořad má pak větší dynamiku.*“

6.9.2 Změny v přípravě Otázek Václava Moravce

Týdenní cyklus přípravy sice zůstal stejný jako na jaře 2005, nicméně poněkud se změnil tým, který pořad připravuje. Režisistu a spoludramaturga Tomáše Brzobohatého nahradil

režisér Jaroslav Mareš. Na místě dramaturga zůstal Čestmír Franěk. Přípravný tým se rozšířil o externistu Jiřího Podlipného, který se svým štábem pravidelně do pořadu dodává reportáže. Ještě více než v první a druhé fázi pořadu byl do jejich přípravy zapojen jejich stálý režisér Marek Straka. Úkolem režiséra v Otázkách Václava Moravce není pouze technicky odbavit pořad, ale podílí se i na změnách grafiky, koncepci telemostů atd. Režisér a asistent režie – stejně jako v minulosti - stříhají obrázky do úvodních obrazových podkresů. Václav Moravec k tomu říká: „*Mojí ambicí bylo hned od počátku vtáhnout do přípravy lidi, kteří se na pořadu podílejí, aby v tom moderátor nezůstal osamocen.*“

6.9.3 Změny ve volbě hostů a témat

Volba hostů a témat souvisí s moderátorovou ambicí, aby do pořadu nebyli zváni pouze politici, ale také osobnosti z jiných sfér společnosti. Zejména ve druhé části vysílané na digitálním zpravodajském programu ČT24 se mnohem více než v předchozích dvou částech objevují témata a odborníci z oblasti vědy, zdravotnictví, sportu, ekonomiky, ale i různých zájmových skupin, jako jsou odbory či svazy zaměstnavatelů.

6.9.4 Změny v moderátorském stylu Václava Moravce

V porovnání s jarem 2005 či podzimem 2004 nedošlo u moderátora Václava Moravce k výrazné obsahové změně stylu (stále je průrazný a snaží se politika i za cenu skákání do řeči přimět, aby odpovídal na otázky). Spíše lze na Václavu Moravcovi vysledovat jisté moderátorské uvolnění. Moravec už se nenechává tolik unést diskusí, ale je o poznání klidnější a soustředěnější. Z toho vyplývá i větší moderátorský přehled, který se projevuje zejména v uklidňování nedisciplinovaných hostů.

6.10 Parametry Otázek Václava Moravce, které zůstaly ve třetí fázi pořadu stejné

Mezi parametry pořadu, které zůstaly i v obnovených Otázkách Václava Moravce stejné, patří znělka, vzhled studia (včetně tvaru stolu či umístění hostů) a grafika. Velmi podobné zůstalo i grafické a zvukové zpracování příspěvků, které v rámci pořadu uvádějí nová témata.

6.11 Politické i nepolitické tlaky na Otázky Václava Moravce ve všech třech fázích pořadu mezi lednem 2004 a prosincem 2005

Václav Moravec se za dobu svého moderování s přímými politickými tlaky toho typu, že by politici chtěli pod sankcí určovat jeho otázky či celkovou dramaturgii pořadu, ve sledovaném období nesetkal. Za jediné (nepřímé) politické tlaky lze označit pouze výše

popsané několikeré hrozby politiků, že za určitých okolností do pořadu nepřijdou. Tyto tlaky ovšem mohl moderátor vcelku asertivně odmítnout a také tak činil.

Z nepřímých tlaků na pořad lze zaznamenat pouze Moravcův výrok, který jsme zmínili již v podkapitole č. 6.3. Tehdy Moravec prohlásil, že ODS při snaze, aby do pořadu vysílaného 17. dubna přišel europoslanec Jan Zahradil, „šla jinými cestami v ČT.“ (LN, 23. 5. 2005:11) Moravec toto své tvrzení s odstupem času doplňuje: „*Tehdy volala ODS generálnímu řediteli Jiřímu Janečkovi. Ptal se mě, co se děje, že mu ODS volá, že v pořadu nechci zástupce ODS.*“ Moravec tehdy sice opravdu ODS „prázdnou židli“ pohrozil, ale bylo to až poté, co tato strana začala nabízet někoho jiného, než chtěla dramaturgie pořadu. Jiří Janeček sice na Václava Moravce nijak netlačil, nicméně moderátor (jak už jsme si řekli výše) nakonec se změnou hostů souhlasil. „*Tehdy už jsem byl na odchodu z pořadu a neměl jsem sílu nominaci ODS odmítnout.*“ Moravec dodává, že za normálních okolností by se zachoval opačně.

S nepřímými tlaky se - na rozdíl například od Romana Proroka či Milana Šímy -- Moravec nesetkal ani ze strany z RRTV, ani ze strany Rady ČT. Moravec to zdůvodňuje následovně: „*Myslím, že zejména ze strany Rady ČT existuje vůči mé osobě určitý respekt.*“

6.12 Stručný přehled Otázek Václava Moravce za rámec sledovaného období

Otázky Václava Moravce jsou jediným sledovaným diskusním pořadem, který ČT vysílá i v době psaní této práce. Lze říci, že první čtyři měsíce roku 2006 se pořadu vyvedly zřejmě nejlépe v jeho historii. Otázkám Václava Moravce se s posíleným týmem daří ještě více než v minulosti otevírat nová témata i reflektovat nové souvislosti v tématech již nastolených. Lze říci, že se během jara 2006 stal z pořadu nejrespektovanější diskusní pořad vysílaný na českých televizích. Na této skutečnosti má podíl nejen moderátor, ale i kvalitní (a od srpna 2005) posílený přípravný tvůrčí tým.

Podle údajů vedení ČT i samotného moderátora Otázky Václava Moravce dostihly ve sledovanosti hlavní diskusní formát TV NOVA nazvaný Sedmička, který je vysílán v přímé konkurenci první poloviny pořadu. Ředitel zpravodajství ČT Zdeněk Šámal k tomu říká: „*Nejsme pořad první, ale jsme téměř pořad první.*“

Posledním počinem, který je v této kapitole v souvislosti s Otázkami Václava Moravce třeba stručně zmínit, je nový předvolební diskusní formát Otázky Václava Moravce Speciál. Tento relativně úspěšný formát má 14 pokračování a jeho cílem je v každém volebním kraji České republiky představit pět politiků, kteří v daném volebním obvodu vedou kandidátku jedné z pěti regionálně nejsilnějších politických stran. Jednotliví zástupci politických stran jsou do Otázek Václava Moravce Speciál vybíráni na základě exklusivních regionálních

předvolebních průzkumů. Hlavní změnou oproti klasickým Otázkám Václava Moravce je v případě předvolebních diskusí účast publika, které se z hlediska moderátora ukazuje být užitečným korektivem politiků. Formát předvolebních Otázek Václava Moravce Speciál byl vzorem i pro tři poslední diskuse konané před volbami v červnu 2006. Hlavního diskusního pořadu, který se v naší zemi vysílá od října 1990 vždy na konci týdne, se tak poprvé v historii mohli přímo v místě natáčení zúčastnit také televizní diváci.

7. KAPITOLA: SHRnutí BAKALÁŘSKÉ PRÁCE A ODPOVĚĎ NA PŮVODNÍ HYPOTÉZU

Hlavní diskusní pořady ČT prošly v letech 1998 až 2005 velmi významnými proměnami. Za tuto dobu se v ČT vystřídalo pět základních diskusních formátů: Debata, V pravé poledne, Naostro, Špona a Otázky Václava Moravce (později mírně modifikované v Otázky ČT), které vedlo osm moderátorů (Ota Černý, Miroslav Dittrich, Roman Prorok, Antonín Zelenka, Milan Šíma, Jakub Železný, Václav Moravec a Jan Němec. Každý hlavních diskusních pořadů ČT měl svoji vlastní koncepci, svůj standardní počet hostů, byl vysílán v jiném společenském kontextu a také s jiným moderátorem.

Jedno však měly tyto formáty společné: **Ve všech byli zdaleka nejdůležitějšími aktéry čeští politici. A to i přesto, že cílem všech moderátorů (snad s výjimkou Oty Černého) bylo, aby hlavní roli v těchto diskusních pořadech hráli lidé, kteří jsou – bez ohledu na politickou příslušnost - v daném tématu věhlasnými odborníky.** Tato koncepce se u hlavního diskusního pořadu prozatím ukazuje jako nesplnitelná. Ukazuje se totiž, že diváci si v hlavním diskusním pořadu ČT zvykli na politiky. Každý pokus o dlouhodobější změnu skladby hostů tak naráží divácké nepochopení, které se ve většině případů projevuje nízkou sledovaností. „*Divácký stereotyp je v České republice obrovský,*“ potvrzuje tento jev současný moderátor hlavního diskusního pořadu ČT Václav Moravec.

Čeští politici tedy v letech 1998 až 2005 jako hosté těchto pořadů velmi výrazně ovlivňovali konečnou podobu toho kterého diskusního formátu ČT. Nejenom tím, že byli spolu s jednotlivými moderátory nejdůležitějšími aktéry pořadů, ale i tím, že **ve všech obdobích vysílání hlavního diskusního pořadu ČT si někteří z nich chtěli určovat, s kým do pořadu půjdou a s kým nikoli.** S postupujícím časem začali čeští politici brát hlavní diskusní pořad ČT více jako svoji vlastní politickou propagaci a méně jako službu veřejnosti.

Jak už jsme si ale řekli v první kapitole, která se zabývala teoretickou částí této práce, nejdůležitějšími aktéry v diskusních pořadech nebývají zpravidla hosté (v našem případě převážně politici), ale jejich moderátor. Proto bylo cílem této bakalářské práce aplikovat tento teoretický poznatek na hlavních diskusní pořad ČT a potvrdit nebo vyvrátit následující hypotézu: **Kvalita jednotlivých politicko-publicistických pořadů se proměňovala podle toho, jaký měl moderátor respekt, jak pořad a jeho účastníky řídil a jak nestranně uměl vystupovat. Jiné vlivy (např. politický tlak na pořad či na jeho moderátora nebo typ programového formátu) měly vliv daleko menší.**

Po provedeném výzkumu můžeme říci, že se tento teoretický postulát potvrdil. „**Kvalita**“ jednotlivých moderátorů (tedy jejich schopnost získat si respekt a dovednost

debatu dobře a nestranně řídit) byla opravdu tím hlavním faktorem, který ovlivnil konečnou podobu hlavního diskusního pořadu ČT. Moderátoři dostali (snad s výjimkou Jakuba Železného a jeho pořadu Špona) plnou pravomoc pořad řídit podle svých nejlepších schopností. Ovšem i v případě Jakuba Železného, který od vedení televize nedostal plnou moderátorskou autonomii, platí, že v rámci zúžených mantinelů, jež mu byly dány vedením redakce publicistiky, byl tím hlavním, kdo mohl běh té které debaty ovlivnit nejvíce.

Vliv na konečný žurnalistický produkt však měly i jiné faktory. „Kvalita“ jednotlivých moderátorů přitom nebyla v kausálním vztahu s tím, jak dlouho v pořadu působili. Jedinou výjimkou z tohoto je Václav Moravec, jehož moderátorské výkony měly s postupujícím časem zřetelně stoupající trend.

Spolu s „kvalitou“ jednotlivých moderátorů však hrála velmi podstatnou roli i dramaturgie pořadu. V některých případech (jako u formátu Debata či Špona) byla dramaturgie velmi nekonfliktní, u jiných (jako například Naostro či Otázky Václava Moravce) bylo cílem dramaturgů, aby se moderátoři konfliktním situacím nevyhýbali nebo je dokonce přímo navozovali. Formáty V pravé poledne a Otázky ČT (s moderátorem Janem Němcem) se nacházely uprostřed mezi těmito dvěma krajními dramaturgickými póly.

Z dalších faktorů, které nelze při hodnocení konečné podoby toho kterého diskusního pořadu ČT opominout, je třeba zmínit občasné nestandardní zasahování do práce moderátorů ze strany jejich nadřízených. Příkladem za všechny budiž podrobně popsána poslední debata Romana Proroka ze 4. června 2000, do níž bezprecedentně zasáhl tehdejší ředitel zpravodajství Jiří Hodač nebo Špona z 23. listopadu 2002, před níž tehdejší šéfredaktor publicistiky Milan Bouška Jakubu Železnému řekl, aby se v pořadu nezmiňoval o kritice jednoho z pozvaných hostů na adresu tehdejšího generálního ředitele ČT Jiřího Balvína.

Posledním důležitým faktorem, který významně ovlivnil konečný tvar jednotlivých diskusních formátů, byl jejich kontext. Ať už jde o kontext politický, který pořady ovlivňoval zpravidla před jednotlivými volbami či v době politické krize létě 2004 či na jaře 2005, nebo o kontext obecně společenský, který musíme vzít v potaz zejména v době televizní krize na přelomu let 2000 a 2001. Při vysílání pořadu V pravé poledne v době, kdy ho vedl Antonín Zelenka, měla na jeho přípravu negativní vliv i napjatá situace uvnitř samotné České televize.

Hlavní diskusní pořady ČT se za uplynulých více než 15 let svého vysílání staly velmi užitečným kanálem v komunikaci mezi občany a jejich politickými reprezentanty. Zda bude tento komunikační kanál plnit své poslání i v dalších letech, o tom rozhodne jak budoucí politicko-společenský kontext, tak i konkrétní dramaturgická koncepce. Nejdůležitějším pro kvalitu hlavního diskusního pořadu ČT však zřejmě nadále zůstane jeho moderátor.

SUMMARY

In this bachelor thesis the author analyses and researches central discussion programmes of Czech Television in the period 1998 – 2005. Among central discussion programmes belonged in this period Debata, V pravé poledne, Naostro, Špona and Otázky Václava Moravce (for short period transformed into Otázky ČT).

In the first chapter the author carries out theoretical introduction and defines basic concepts that are important for next parts of the bachelor thesis.

The second chapter deals with format Debata, the third chapter analyses programme V pravé poledne, the fourth chapter treats of format Naostro, the fifth chapter is about programme Špona and the sixth chapter is considered with programmes Otázky Václava Moravce and Otázky ČT.

In all programmes the author generally characterises their format and after it analyses preparation, structure, choice of guests and the talking points. Finally, the author characterises moderator, identifies potential political or non-political pressures and describes reasons of moderator and format changes.

The seventh chapter the author summarises researched facts and replies for basic hypothesis of this bachelor thesis.

In five separate supplements the author carries out statistics of guests and analyses ratings of all observed programmes.

The author identifies that several factors influenced central discussions programmes broadcasted in Czech Television in the period 1998 – 2005. Among them belonged political, social or staff context, different dramaturgy or intervention on the part of TV supervisors. In fact, the most important factor that influenced form of all observed programmes was respect and quality of their moderator.

Příloha č. 1: Sledovanost Debaty¹¹

Debata byla v námi sledovaném období zdaleka nejsledovanějším diskusním pořadem ČT. Jedním z hlavních faktorů, které ovlivnily vysokou sledovanost, byla skutečnost, že proti Debatě ve sledovaném období nešel žádný konkurenční pořad podobného formátu. Konkurenční TV NOVA přeprogramovala svůj konkurenční diskusní formát 7 čili sedm dní proti hlavnímu diskusnímu pořadu ČT až 10. května 1998, tedy již v době existence pořadu V pravé poledne. Dalšími faktory pak zcela jistě byly i větší zájem o politiku v době nástupu nové Tošovského vlády, jakož i fakt, že Debata byla předmětem zájmu v období před mimořádnými volbami do Poslanecké sněmovny.

Od 4. ledna do 5. dubna 1998 ji průměrně sledovalo 13,4 procenta televizních koncesionářů, což v celkových číslech znamenalo 1,149 miliónu lidí. Podíl na sledovanosti činil za toto období 41,3 procenta. Z hlediska rozpětí sledovanosti se rating (tedy celková sledovanost Debaty v poměru ke všem koncesionářům) v tomto období pohyboval mezi 9,5 a 18,4 procenty, nejčastěji však mezi 11 a 14 procenty. Share (tedy podíl lidí, kteří měli právě zapnutý televizor), osciloval mezi 37,7 a 48,3 procenty. Sledovanost Debaty závisela jak na atraktivitě hostů, tak i na důležitosti politických událostí. Není tedy divu, že nejsledovanější Debata (celková sledovanost 18,4 procenta, což v celkovém úhrnu činilo 1,558 miliónu lidí) se vysílala 4. ledna 1998, tedy těsně poté, co byla jmenována nová Tošovského vláda.

Příloha č. 2: Statistika hostů k pořadu V pravé poledne a jeho sledovanost

Mezi 19. dubnem 1998 a 30. červencem 2000 přijalo pozvání do pořadu V pravé poledne celkem 343 hostů. U Miroslava Dittricha (19. duben až 26. červenec 1998) se vystříдалo 52 hostů, Roman Prorok (2. srpen 1998 až 4. červen 2000) jich přivítal 242 a Antonín Zelenka divákům představil 49 hostů.

Nejčastější hosty pořadu V pravé poledne nám ukazuje tabulka č. 1. V ní můžeme vysledovat, že nejčastějšími hosty byli s osmi účastmi Karel Kuhl a Vladimír Špidla. Sedmkrát přišli do pořadu diskutovat Václav Klaus, Miloš Zeman a Stanislav Gross. Celkem sedm dalších politiků se pořadu zúčastnilo šestkrát. Jejich jména si může čtenář vyhledat v tabulce. Bez zajímavosti není, že u všech tří moderátorů byli alespoň jednou pouze Václav Klaus a Stanislav Gross.

Tabulka č. 1 – Nejčastější hosté pořadu V pravé poledne

Jméno hosta	Karel Kuhl	Vladimír Špidla	Václav Klaus	Miloš Zeman	Stanislav Gross	Miroslav Grebeníček
Počet účastí	8	8	7	7	7	6
Jméno hosta	Vladimír Mlynář	Ivan Langer	Pavel Dostál	Jan Kasal	Vlastimil Tlustý	Richard Falbr
Počet účastí	6	6	6	6	6	6

Zdroj: Vlastní výpočet

Sledovanost pořadu V pravé poledne¹²

Jelikož se pořad V pravé poledne vysílal v ČT více než dva a čtvrt roku, je zřejmé, že jeho sledovanost v čase značně kolísala. Vezmeme-li všech 118 vydání pořadu, které vedli tři různí moderátoři, pak jejich průměrná sledovanost (jako podíl na všech divácích) byla 5,5 procenta, což v celkových číslech znamenalo zhruba 470 tisíc diváků. Pokud bychom měřili sledovanost za období, kdy v něm byli jednotliví moderátoři, zjistíme, že průměrná sledovanost pod vedením Miroslava Dittricha činila v patnácti pořadech 8,1 procenta. Moderátor Roman Prorok dosáhl za 95 vydání pořadu V pravé poledne sledovanosti 5,2 procenta a sledovanost pořadu v osmi pořadech moderovaných Antonínem Zelenkou dosáhla hodnoty 4,25 procenta.

Na sledovanost jednotlivých pořadů měla kromě osoby moderátora vliv také aktuální politická situace, důležité bylo také složení diskutujících (debaty Václava Klause s Milošem Zemanem byly pravidelně sledovanější než ostatní debaty v podobném časovém kontextu), velký vliv měl také termín vydání (například ve vydání těsně po krajských a senátních volbách 1998 se sledovanost pořadu oproti předchozím pořadům více než zdvojnásobila), ale v úvahu musíme vzít i míru podpory domácí redakce při upoutávání toho kterého pořadu.

Příloha č. 3: Statistika hostů k pořadu Naostro a jeho sledovanost

V televizním studiu se při pořadu Naostro vystřídal celkem 70 hostů. Nejčastějším hostem, se nímž se moderátor Milan Šíma utkal, byl tehdejší předseda ODS Václav Klaus, který se jako hlavní host pořadu zúčastnil pětkrát. Čtyřikrát pozvání do Naostra přijal tehdejší leader Čtyřkoalice (později předseda KDU-ČSL) Cyril Svoboda. O účasti dalších politiků, kteří byli hlavními hosty Milana Šímy více než jednou, vypovídá tabulka č. 2. Bez zajímavosti není, že mezi šest nejčastěji zvaných hostů patřil tehdejší policejní prezident Jiří Kolář.

Tabulka č. 2 – Nejčastější hosté pořadu Naostro

Jméno hosta	Václav Klaus	Cyrl Svoboda	Vladimír Špidla	Hana Marvanová	Jiří Kolář	Pavel Rychetský	Ivan Pilip	Michael Žantovský
Účasti	5	4	3	3	3	3	2	2
Jméno hosta	Petr Pithart	Karel Kuhl	Ivan Langer	Miroslav Grebeníček	Miloš Zeman	Jan Zahradil	Jan Kasal	
Účasti	2	2	2	2	2	2	2	

Zdroj: Vlastní výpočet

Sledovanost pořadu Naostro¹⁾

Stejně jako u formátu V pravé poledne, i při vysílání pořadu Naostro sledovanost jednotlivých pořadů velmi kolísala. Průměrná sledovanost všech 95 vydání pořadu Naostro činila 5,9 procenta. To je o 0,4 procenta více než u pořadu V pravé poledne. Obě hodnoty lze však srovnávat jen stěží. Jak už jsme řekli, pořad Naostro byl vysílán v jiném vysílacím čase a neměl proti sobě konkurenci podobného diskusního formátu.

Z lidí, kteří měli v době vysílacího času pořadu zapnutou televizi, jich sledovalo Naostro v průměru 13,8 procenta, což v absolutních číslech znamená, že pořad v průměru sledovalo 495 tisíc koncesionářů.

U pořadu Naostro, stejně jako u formátu V pravé poledne, platí konstatování, že na sledovanost pořadu měla vliv jak aktuální společensko-politická situace, tak i výběr hlavního hosta. Nadprůměrnou sledovanost měly – až na jednu výjimku – pořady, v nichž byl hlavním hostem Václav Klaus. Také oba diskusní pořady s Milošem Zemanem (vysílané 3. září 2000 a 9. června 2002) měly dohromady vysoce nadprůměrnou sledovanost překračující osm procent.

Nejvyšších čísel v kontinuální sledovanosti dosáhlo Naostro v prvních sedmi týdnech roku 2001 (mezi 7. lednem a 18. únorem 2001), kdy se zvýšila na průměrných 8,9 procenta (750 tisíc lidí). Na takto výrazně zvýšenou diváckou poptávku po hlavním politicko-publicistickém pořadu měla největší vliv probíhající a později dobíhající krize v ČT.

Nejsledovanějším pořadem bylo Naostro s Václavem Klausem ze 7. ledna 2001, tedy v době, kdy vrcholila televizní krize. Tehdy ho sledovalo 13,4 procenta všech diváků. V absolutních číslech pořad vidělo 1,126 milionu diváků.

Mezi další velmi sledované pořady, které překročily ve sledovanosti hranici deseti procent, bylo Naostro z 10. prosince 2000 s Jiřím Kolářem o tehdy velice sledovaném případě Kajínek (sledovanost 12,4 procenta, což v absolutních číslech znamená 1,041 milionu diváků), dále Naostro s tehdejšími předsedou ČSSD a budoucím premiérem Vladimírem Špidlou, které ČT vysílala 16. června 2002, tedy den po skončení voleb do Poslanecké sněmovny. Sledovanost Naostra s Vladimírem Špidlou byla 10,3 procenta, což znamenalo, že se na něj dívalo 871 tisíc diváků. Posledním pořadem, který překročil sledovanost deseti procent, bylo Naostro z 18. března 2001 s Miroslavem Sládkem o finančních problémech SPR-RSČ (sledovanost 10,2 procenta; 854 tisíc diváků).

Příloha č. 4: Statistika hostů v pořadu Špona a její sledovanost

V 64 vydáních Špony se od září 2002 do prosince 2003 vystřídalo celkem 139 různých diskutujících, z nichž velkou většinu tvořili politici. Zdaleka nejčastějším hostem byl s osmi účastmi tehdejší místopředseda ODS Jan Zahradil. Pokud bychom jeho účast převedli na procenta, pak byl jedním z účastníků každého osmého pořadu. Pětkrát přijali pozvání do Špony Miloslav Ransdorf a Vlastimil Tlustý a čtyřikrát se jí účastnil Cyril Svoboda. Dalších sedm hostů účinkovalo ve Šponě třikrát. Nejčastěji zvaným nepolitickým hostem byla se třemi účastmi politoložka Vladimíra Dvořáková. Statistiku nejčastějších hostů pořadu přináší tabulka č. 3.

Tabulka č. 3 - Statistika hostů v pořadu Špona

Jméno hosta	Jan Zahradil	Miloslav Ransdorf	Vlastimil Tlustý	Cyrl Svoboda	Miroslav Beneš	Jiří Dolejš
Počet účastí	8	5	5	4	3	3
Jméno hosta	Vladimíra Dvořáková	Richard Falbr	Pavel Kováčik	Karel Kühnl	Petr Mareš	
Počet účastí	3	3	3	3	3	

Zdroj: Vlastní výpočet

Sledovanost pořadu Špona¹⁴

Celková sledovanost v 64 vydáních Špony činila v průměru 4,1 procenta (v absolutních číslech 345 tisíc diváků), což je nejméně ze všech sledovaných pořadů. Nicméně, pokud se podíváme na procento lidí, kteří měli v čase, kdy se Špona vysílala, zapnutý televizor, pak podíl na sledovanosti činil 21,5 procenta, což je sice o více než 4 procenta méně než u formátu V pravé poledne, ale o bezmála 8 procent více než u pořadu Naostro. Zřejmě největší vliv na relativně nízkou sledovanost měl nepříliš šťastně zvolený vysílací čas. Ukázalo se, že v sobotu kolem poledne nejen, že lidé nechtějí sledovat politický diskusní pořad, ale zejména, že je obecně v tuto dobu sledovanost televize relativně nízká. To je samozřejmě pro hlavní diskusní pořad velmi nevýhodná konstelace.

Vývoj sledovanosti Špony lze rozdělit na tři rozdílné etapy. V prvním měsíci vysílání, kdy byl formát o sobotním poledni vysílán proti pořadu Volejte řediteli, činila sledovanost dokonce 3,6 procenta diváků. Druhá etapa začala na počátku října 2003, kdy ČT posunula pořad na 12,30. Od této změny až do konce dubna 2003 se sledovanost v následujících sedmi měsících zvýšila. Mezi 5. říjnem 2002 a 5. květnem 2003 činila průměrná sledovanost Špony téměř 4,9 procenta. Od 26. dubna 2003 až do konce vysílání Špony však nastal opětovný

propad sledovanosti. Šponu v období mezi 10. květnem a 20 prosincem 2003 sledovalo pouze 3,3 procenta diváků.

Stejně jako u předchozích formátů měla na sledovanost pořadu vliv aktuální politická situace a pozvání hosté. První výrazné zvýšení sledovanosti u Špony nastalo v listopadu 2002 - v období senátních a komunálních voleb. Od 9. do 23. listopadu 2002 se sledovanost Špony pohybovala nad 5,5 procenty.

Sledovanost pořadu vzrostla na téměř 5,5 procenta i v období od 28. prosince 2002 do 22. března 2003, tedy v době před třemi volbami českého prezidenta, v jejich průběhu i několik týdnů poté, co proběhla třetí volba. 20. března navíc 2003 navíc začala spojenecká válečná operace v Iráku a právě z této doby pochází nejsledovanější Špona. Nejvíce lidí sledovalo Šponu vysílanou 22. března 2003, tedy dva dny po začátku války v Iráku. V pořadu, na nějž se dívalo 6,4 procenta (544 tisíc) koncesionářů, se sešli ministr obrany Jaroslav Tvrdík, generál Dušan Lupuljev a veterán František Janda.

Naopak doba před referendem a po referendu o vstupu České republiky do Evropské unie, které se konalo 13. až 14. června 2003, se již na sledovanosti pořadu výrazně neprojevila.

Příloha č. 5: Statistika hostů v Otázkách Václava Moravce a sledovanost pořadu

Protože Otázky Václava Moravce a Otázky ČT měly stejnou dramaturgii a shodný systém zvaní hostů, byla statistika hostů provedena za oba pořady společně. V celkem 96 vydáních se Otázk Václava Moravce a Otázk ČT zúčastnilo celkem 239 hostů. V této příloze si z důvodu omezeného prostoru představíme 14 hostů, kteří se zúčastnili pořadu minimálně šestkrát.

Zdaleka nejčastějšími hosty pořadu byli čeští politici. Přesto, že se tvůrci pořadu snažili zvát diskutéry pocházející ze všech segmentů české společnosti. Nejčastějším hostem Otázk Václava Moravce byl ve sledovaném období předseda KDU-ČSL Miroslav Kalousek, který se Otázk Václava Moravce zúčastnil třináctkrát. Stanislav Gross byl hostem Otázk Václava Moravce dvanáctkrát a o jedno pozvání méně přijali shodně Mirek Topolánek, Pavel Němec a Miroslav Grebeníček. V tabulce č. 4 je uvedeno dalších devět hostů, kteří se pořadu zúčastnili šestkrát a více.

Tabulka č. 4: Statistika hostů v Otázkách Václava Moravce a Otázkách ČT

Jméno hosta	Miroslav Kalousek	Stanislav Gross	Mirek Topolánek	Pavel Němec	Miroslav Grebeníček	Vlastimil Tlustý	František Bublan
Počet účastí	13	12	11	11	11	9	9
Jméno hosta	Ivan Langer	Vojtěch Filip	Jiří Paroubek	Bohuslav Sobotka	Miroslava Němcová	Lubomír Zaorálek	Zdeněk Škromach
Počet účastí	8	7	7	7	6	6	6

Zdroj: Vlastní výpočet

Sledovanost Otázk Václava Moravce¹⁵

Průměrná sledovanost všech 88 vydání Otázk Václava Moravce, které ČT ve sledovaném období (od 4. ledna 2004 do 18. prosince 2005) odvysílala, činila 5,2 procenta (445 tisíc) diváků. Podíl na sledovanosti u diváků, kteří v době Otázk sledovali televizi, činil 19,3 procenta.

Pokud bychom srovnali období, kdy byly Otázky Václava Moravce vysílány v neděli večer s obdobím, kdy je ČT uváděla v poledne, pak polední čas se z hlediska sledovanosti jeví jako mnohem vhodnější. Pořad vysílaný v poledním čase (4. ledna až 21. června 2004) měl průměrnou sledovanost 4 procenta (338 tisíc diváků). Sledovanost Otázk Václava Moravce poté, co se přesunuly na nedělní poledne (27. června 2004 až 18. prosince 2005), se zvýšila na 5,7 procenta (485 tisíc lidí).

V úvahu musíme při analýze sledovanosti vzít fakt, že ve večerním čase měl hlavní diskusní pořad ČT velmi silnou konkurenci ve velmi sledované soutěži TV NOVA nazvané

Česko hledá Superstar. Po přesunu do poledního vysílacího času se pořad ocitl v přímé konkurenci hlavního diskusního pořadu TV NOVA nazvaného Sedmička.

Na samotnou sledovanost měla – stejně jako u minulých diskusních pořadů – velký vliv aktuální politická situace i výběr jednotlivých diskutérů. Nejsledovanější byly Otázky Václava Moravce v době vrcholící vládní krize v únoru až dubnu 2005, kdy je v průměru sledovalo zhruba 7,6 procenta diváků (v absolutních číslech jich bylo v průměru 654 tisíc). Vůbec nejsledovanější pořady pocházejí právě z tohoto období. Nejvíce diváků si zapnulo pořad 20. února 2005 (bylo jich 10,2 procenta, tj. 871 tisíc). V něm v době vládní krize postupně vystoupili Lubomír Zaorálek, Miroslav Kalousek, Pavel Němec, Miroslav Grebeníček a telefonicky Stanislav Gross. O týden dříve, tedy 13. února 2005 pořad vidělo 9,3 procenta, tj. 794 tisíc diváků. Velmi vysokou sledovanost měl také pořad vysílaný 2. ledna 2005, v němž vystoupil exprezident Václav Havel, kterého zhruba po půl hodině vystřídali Mirek Topolánek s Lubomírem Zaorálkem. Vidělo ho 9,3 procenta (788 tisíc) obyvatel.

Nejhorším obdobím Otázek Václava Moravce byl z hlediska sledovanosti časový úsek tři měsíce před změnou vysílacího času a těsně po ní. Ve 13 pořadech předcházejících změně vysílacího času (21. března až 20. června 2004) Otázky Václava Moravce sledovaly pouze necelé 3,4 procenta (287 tisíc) diváků. I když první pořad v novém vysílacím čase (z 27. června 2004) zhlédlo do té doby rekordních 8,5 procenta (724 tisíc) diváků, v následujících pěti pořadech klesla průměrná sledovanost na 3,3 procenta.

Otázky ČT byly vysílány pouze osmkrát (dvakrát v listopadu 2004 a šestkrát v květnu a červnu 2005), a proto by nebylo postulování nějakých hlubších trendů na místě. I zde však platí, že nejsledovanější pořady závisely na aktuální situaci a na osazenstvu diskutérů. Nejsledovanější Otázky ČT se vysílaly 7. listopadu 2004, tedy mezi 1. a 2. kolem senátních voleb a zároveň těsně po krajských volbách v roce 2004. Tehdy pořad za účasti pěti předsedů či místopředsedů stran zastoupených ve Sněmovně vidělo 6 procent (512 tisíc) diváků. Nejmenší sledovanost pak měly Otázky ČT 12. června 2005, kdy si na ně udělalo čas pouze 2,8 procenta (236 tisíc) obyvatel.

Abecední seznam zkratk:

ATO – Asociace televizních organizací

BBC – British Broadcasting Corporation

ČRo – Český rozhlas

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

ČT – Česká televize

ČTK – Česká tisková kancelář

DŽJ – Důchodci za životní jistoty

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

LN – Lidové noviny

MF DNES – Mladá fronta Dnes

ODS – Občanská demokratická strana

RRTV – Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

TV NOVA – Televize Nova

TV PRIMA – Televize prima

US – Unie svobody

Poznámkový aparát:

- 1 - Blíže o hloubkových rozhovorech viz Burton, Jirák 2003: 53.
- 2 – Blíže o výzkumu profesionálů pracujících v médiích viz Jirák, Kopplová 2003:81-83 nebo McQuail 2003:223-233
- 3 – Pořad Debata společně Otou Černým v průběhu čtyř let moderovali Martin Chalupský, Milan Řepka, Bohumil Klepetko, Daniela Drtinová, Miroslav Dittrich, Josef Petrá, Přemysl Čech, Marek Dobrovolný, Petr Bohuš, Jana Bobošíková, Jolana Voldánová, Jitka Obzinová, Zdeněk Velíšek, Jiří Baumruk, Karel Novák, Ladislav Šticha, Ondřej Such, Pavel Dumbrovský a Vít Dvořák (viz Černý 1998: 103-104).
- 4 – Celou první část výroční zprávy Rady ČT je možné nalézt na internetové adrese: http://www.ceskatelevize.cz/radact/vyrocní_zpravy/1998_01.pdf, ověřeno k 28. 4. 2006
- 5 – Blíže ke konceptu nastolování agendy viz například Kunczik 1995: 198-203 nebo McQuail 2003: 388-389
- 6 – Štěpánek kritizoval Proroka následovně: „*Podle vlajkové lodi publicistiky ČT, diskusního pořadu V pravé poledne, je nejvýznamnějším - protože nejčastěji zvaným – politikem naší země Vladimír Mlynář. To je sice opět jenom jedna z mnoha jednotlivostí, jenže v jejich součtu tento diskusní pořad ani tak moc nevypovídá o naší politické scéně, jako spíše o sympatiích a kamarádech jeho tvůrců v čele s tragickým moderátorem, z jehož takřka každé otázky doslova trčí, kterým směrem plane jeho politické srdce.* Celý projev Petra Štěpánka je možné nalézt na oficiálních stránkách ODS, <http://www.ods.cz/akce/kongresy/10.kongres/stepanek.html>, ověřeno k 7. 4. 2006
- 7 – Odcitujme si zde pro ilustraci tři nejkritičtější pasáže pořadu:
(Roman Prorok a Václav Klaus - diskuse o volebním zákoně)
Prorok: „*Pokud jde o tu uzavírací klausuli, tak jenom připomínám, že podle volebních analytiků k získání jediného mandátu v jednom z těch 35 volebních obvodů budou strany potřebovat tak jako tak alespoň patnáct procent hlasů. Takže je možné, že ta pětiprocentní klausule je vlastně iluzorní, nebo se analytici mýlí?*“
Klaus: „*Nevím, tuhle úvahu jsme nikdo neslyšeli.*“
Prorok: „*Ta úvaha se objevuje od samého začátku.*“
Klaus: „*Mohl byste říct, který analytik to byl, abychom se eventuálně mohli...*“
Prorok: „*Shodli se na tom, shodují se na tom...*“
(Roman Prorok a Miloš Zeman – debata o volebním zákoně)
Zeman: „*Důvodem, proč sledovanost tohoto pořadu klesla na jedno procento, je mimo jiné...*“
Prorok: „*Jak to víte, že sledovanost pořadu klesla na jedno procento...*“
Zeman: „*Protože čtu statistiky a slyšel jsem to také od vašich lidí, pane šéfredaktore... Prorok: „Nejsem šéfredaktor, jsem pouze moderátor...“*“
Zeman: „*Tedy, pane moderátore. .. V každém případě si myslím, že se tady zabýváme tématy, která většinu diváků nezajímají, zatímco jedno z důležitých témat, které zmiňoval předseda Grebeníček, jste ze struktury témat tohoto pořadu vyřadil...*“
Prorok: „*Témata našeho pořadu do značné míry určuje zájem diváků, protože my se na to diváků ptáme v našich kontinuálních výzkumech...*“
Zeman: „*Kdybyste mě nechal dokončit poslední větu: Důvod, proč se tak zoufale píše proti současné podobě volebního zákona, je alespoň v některých případech obava některých lidí, kteří by rádi v parlamentu byli, že za těchto podmínek, které jsou náročnější, se prostě do Parlamentu nedostanou. Tečka.*“
(Roman Prorok a Miloš Zeman – debata o přímé volbě prezidenta)
Další kolize s Milošem Zemanem
Prorok „*Pánové, proč se právě teď začíná tak nahlas mluvit o přímé volbě prezidenta?*“
Zeman: „*Pane redaktore, kdo o tom začíná mluvit? Nezlobte se na mě, ale pro mě je tato otázka naprosto okrajová. Lidé zajímá zaměstnanost nebo nezaměstnanost, životní úroveň, ceny, byty, doprava, kriminalita, včetně ekonomické. Milion dalších věcí. Tato témata vytrhli, vyřadili na poslední chvíli z našeho programu. Když se chce někdo bavit o přímé volbě prezidenta, já*

prohlašuji, že to pokládám za naprosto okrajový problém, zejména kandidáti na volbu prezidenta to budou považovat za problém důležitý. Jsem k tomu naprosto neutrální, podotýkám, že přímá volba prezidenta, tak jako každá celostátní volba, by vedla k nákladům zvíci půl mld. korun, možná o něco víc, chceme-li tedy vynaložit tyto náklady, pokládáme-li to tak důležité, prosím, ale tady vyjadřuji neutralitu, nemám žádné stanovisko a považuji to za okrajový problém.“
(ČT, V pravé poledne, 4. 2. 2000)

8- Údaje o sledovanosti pořadu Naostro a pořadu Otázky Václava Moravce jsou čerpány z dat, které autorovi práce poskytlo výzkumné oddělení ČT. Data pocházejí ze zdrojů Asociace televizních organizací (ATO). Data pocházejí ze zdrojů společností Taylor Nelson Sofres Media a Mediaresearch.

9 – Přesné stopáže pořadů jsou čerpány z údajů výzkumného oddělení ČT.

10 – Mirek Topolánek přímo v pořadu ke své účasti řekl: „*Já jsem velmi váhal, zda přijmout to pozvání na Velikonoční pondělí. Mně to nepřipadá úplně v pořádku. ... Myslím si, že jsme mohli udělat ten pořad jindy...*“

Tehdejší premiér Stanislav Gross pak dodal: „*Tak já jsem se Vám to snažil do poslední chvíle vymluvit, protože si myslím, že jsou chvíle, kdy by člověk měl být se svými nejbližšími a dokonce si myslím, že by lidé mohli mít chvíli od politiky klid, takže mně se to taky nezdálo moc optimální, nicméně, aby pak někdo o mně říkal, že jsem srab, že utíkám a že nejdu do střetu, tak to rozhodně nikoli. Já si myslím, že jsou výzvy, které se přijmout musí.*“

(ČT, Otázky Václava Moravce, 28. 3. 2005)

11 - Údaje o sledovanosti Debaty autorovi poskytlo výzkumné oddělení ČT. Data vycházejí ze zdrojů Asociace televizních organizací (ATO). Tato data v roce 1998, kdy pořad Debata končil, poskytovala společnost Taylor Nelson Sofres Media.

12 - Údaje o sledovanosti pořadu V pravé poledne autorovi poskytlo výzkumné oddělení ČT. Data vycházejí ze zdrojů ATO. Tato data v letech 1998 až 2000, kdy byl vysílán pořad V pravé poledne, poskytovala společnost Taylor Nelson Sofres Media.

13 - Údaje o sledovanosti pořadu Naostro autorovi poskytlo výzkumné oddělení ČT. Data vycházejí ze zdrojů ATO. Tato data do 28. dubna 2002 poskytovala společnost Taylor Nelson Sofres Media. Od 29. dubna začala výzkum sledovanosti zpracovávat společnost Mediaresearch. Pořad Naostro se vysílal od září 2000 do září 2002. Data zpracovávaná před 29. dubnem 2002 pocházejí ze zdrojů společnosti Taylor Nelson Sofres Media. Počínaje 29. dubnem pocházejí data o sledovanosti pořadu Naostro ze zdrojů firmy Mediaresearch.

14 - Údaje o sledovanosti Špony autorovi poskytlo výzkumné oddělení ČT. Data vycházejí ze zdrojů ATO. Tato data v době, kdy se vysílala Špona (září 2002 až prosinec 2003), poskytovala společnost Mediaresearch.

15 - Údaje o sledovanosti pořadu Otázky Václava Moravce autorovi poskytlo výzkumné oddělení ČT. Data vycházejí ze zdrojů ATO. Tato data v době, kdy byly sledovány Otázky Václava Moravce (leden 2004 až prosinec 2005), poskytovala společnost Mediaresearch. U třetí fáze Otázek Václava Moravce, tj. v období od 7. srpna do 18. prosince 2005 jsou sledována pouze data za první polovinu pořadu, kterou vysílal program ČT1. Data o sledovanosti druhé poloviny Otázek Václava Moravce, která byla vysílána na programu ČT24, začala společnost Mediaresearch zveřejňovat až od počátku roku 2006.

Seznam pramenů a literatury

Knihy

- Bednařík, Petr (2003): Dějiny televizního vysílání v datech, in: Kolektiv autorů (2003): Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo, Karolinum, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-246-0632-1
- Burton, Graeme, Jirák, Jan (2003): Úvod do studia médií, Barrister & Principal, Brno, 1. vydání – dotisk, ISBN: 80-85947-67-6
- Černý, Ota (1998): Díky, na viděnou!, Duel, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-86187-13-6
- Hladký, Miroslav a kol. (1986): Žurnalistika v televizi, Vydavatelství a nakladatelství Novinář, Praha, 1. vydání
- Jirák, Jan, Köpplová, Barbara (2003): Média a společnost, Portál, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-7178-697-7
- Keinath, Jochen (2002): Wie Bilder reden, Tagesspiegel, 20. 2. 2002, s. 2, in: Ruß-Mohl, Stephan, Bakičová, Hana (2005), Žurnalistika, Grada Publishing, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-247-0158-8
- Kolektiv autorů (2001): Zpravodajství v médiích, Karolinum, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-246-0248-2
- Kolektiv autorů (2003): Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo, Karolinum, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-246-0632-1
- Kunczik, Michael (1995): Základy masové komunikace, Karolinum, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-7184-134-X
- Lokšík, Martin (2001): Televizní zpráva a televizní zpravodajství, s. 73-87, in: Kol. autorů (2001), Zpravodajství v médiích, Karolinum, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-246-0248-2
- McNair, Brian (2004): Sociologie žurnalistiky, Portál, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-7178-840-6
- McQuail, Denis (2002): Úvod do teorie masové komunikace, Portál, Praha, 2. vydání, ISBN: 80-7178-714-0
- Osvaldová Barbora, Halada Jan a kol. (2003): Encyklopedie praktické žurnalistiky, Libri, Praha, 2. doplněné vydání, ISBN: 80-7277-108-6
- Pitterman Jiří, Saturková Jitka, Šnábl Vít eds. (2002): (Prvních) deset let České televize, Česká televize, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-85005-37-9
- Ruß-Mohl, Stephan, Bakičová, Hana (2005): Žurnalistika, Grada Publishing, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-247-0158-8

Sartori Giovanni (2001): Srovnávací ústavní inženýrství, Sociologické nakladatelství, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-85850-94-X

Štorkán Karel (1980): Publicistické žánry, Vydavatelství a nakladatelství Novinář, Praha, 1. vydání

Žantovský Petr, Jungling Petr (1999): Tak pravil Vladimír Železný, Votobia, Praha, 1. vydání, ISBN: 80-7220-050-X

Periodika

Lidové noviny
Mladá fronta Dnes
Právo
Slovo

Výroční zprávy

Výroční zpráva o činnosti Rady ČT v roce 1998 - 1. část (1999), Rada ČT, Praha

Internetové zdroje

www.ceskatelevize.cz
www.ctk.cz
www.newtonit.cz
www.rrtv.cz

Další elektronická média

Česká televize
Český rozhlas
TV NOVA
TV PRIMA